

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΜΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ

Διπλωματική εργασία με θέμα:

«Το φαινόμενο της διαφθοράς και η αντιμετώπισή του

στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

Επιμέλεια: Σέκκα Ηλέκτρα-Σταυρούλα (Α.Μ.: 7122M013)

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Βενετσανοπούλου Μαρία

Αθήνα, 2024

Αφιερώνεται στους πολυαγαπημένους μου γονείς...

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου Μαρία Βενετσανοπούλου, για την αδιάλειπτη βοήθεια και καθοδήγηση της, καθ' όλη την διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας μου.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του ΠΜΣ Διοικητική Επιστήμη και Δημόσιο Μάνατζμεντ, οι οποίοι μου μετέδωσαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις γνώσεις τους, συμβάλλοντας τόσο στην γνωστική όσο και στην πνευματική εξέλιξή μου.

Ιδιαίτερα, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, οι οποίοι μου δείχνουν καθημερινά την αμέριστη συμπαράστασή τους, και με στηρίζουν ανιδιοτελώς σε κάθε επιλογή μου και σε κάθε βήμα της ζωής μου.

Πίνακας περιεχομένων	
Περίληψη	7
Abstract	8
Συντομογραφίες	9
Abbreviations	10
Εισαγωγή	11
Κεφάλαιο 1^ο: Η διαφθορά	12
1. <i>Η έννοια της διαφθοράς</i>	12
2. <i>Οι διακρίσεις της διαφθοράς</i>	13
3. <i>Οι αιτίες της διαφθοράς</i>	15
4. <i>Οι επιπτώσεις της διαφθοράς</i>	16
Κεφάλαιο 2ο: Η έννομη δράση της ΕΕ για την αντιμετώπιση της διαφθοράς	19
1. <i>Οι πηγές του ενωσιακού δικαίου ως εργαλείο κατά της διαφθοράς</i>	20
2. <i>Οι Κανονισμοί</i>	20
2.1. <i>Κανονισμός ΕΚ, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 2988/95</i>	21
2.2. <i>Κανονισμός ΕΚ, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 2185/96</i>	22
2.3. <i>Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785</i>	23
3. <i>Οι Οδηγίες</i>	24
3.1 <i>Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371</i>	24
4. <i>Οι Αποφάσεις</i>	25
4.1. <i>Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ</i>	26
4.2. <i>Απόφαση 2008/801/ΕΚ</i>	26
4.3. <i>Απόφαση (ΕΕ) 2016/456</i>	27
Κεφάλαιο 3ο: Οι ευρωπαϊκοί φορείς κατά της διαφθοράς	29
1. <i>Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης</i>	29
2. <i>Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία</i>	33

3.	<i>Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου</i>	49
4.	<i>Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης</i>	51
5.	<i>Οι Ευρωπαίοι εταίροι κατά της διαφθοράς – Το Ευρωπαϊκό δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς</i>	54
Κεφάλαιο 4ο: Η καταπολέμηση της διαφθοράς σε διεθνές επίπεδο		58
1.	<i>Το Συμβούλιο της Ευρώπης</i>	58
2.	<i>Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς</i>	60
3.	<i>Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών</i>	63
3.1	<i>Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς</i>	64
3.2	<i>Η Ατζέντα 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη</i>	65
4.	<i>Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης</i>	67
4.1	<i>Η Σύμβαση για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων υπαλλήλων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές</i>	68
4.2	<i>Το Διεθνές Φόρουμ του ΟΟΣΑ για την διαφθορά και την ακεραιότητα</i> 70	
5.	<i>Η Διεθνής Διαφάνεια</i>	70
Κεφάλαιο 5ο: Η αποτίμηση της διαφθοράς μέσα από τους δείκτες		72
1.	<i>Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI)</i>	72
1.1	<i>Κατανόηση του CPI</i>	72
1.2	<i>Ο CPI για το έτος 2023</i>	74
1.2.1	<i>Διεθνές επίπεδο</i>	74
1.2.2	<i>Ευρωπαϊκό επίπεδο</i>	75
1.2.3	<i>Η περίπτωση της Ελλάδας</i>	76
2.	<i>Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς (GCB)</i>	77
2.1	<i>Κατανόηση του GCB</i>	77
2.2	<i>Διεθνές επίπεδο</i>	77

2.3	<i>Ευρωπαϊκό επίπεδο</i>	78
2.4	<i>Η περίπτωση της Ελλάδας</i>	79
	Επίλογος.....	81
	Βιβλιογραφία	86

Περίληψη

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στο φαινόμενο της διαφθοράς και στην αντιμετώπισή του στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πρώτο κεφάλαιο επεξηγείται η έννοιά της, μέσω του ορισμού και των διακρίσεών της, κάνοντας αναφορά ταυτόχρονα στα αίτια πρόκλησής της αλλά και στις επιπτώσεις που επιφέρει. Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η σχετική έννομη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή οι κύριοι κανονισμοί, οι οδηγίες και οι αποφάσεις που έχουν νομοθετηθεί για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Έπειτα, στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζονται εις βάθος οι ευρωπαϊκοί φορείς που έχουν θεσπιστεί και δρουν κατά της διαφθοράς, όπως είναι για παράδειγμα η OLAF. Ύστερα, στο τέταρτο κεφάλαιο επεξηγούνται βασικοί διεθνείς οργανισμοί που αγωνίζονται για την πάταξη του φαινομένου, όπως και η σχέση τους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο εκτιμώνται οι δείκτες CPI και GCB σε διεθνές και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αναλύοντας επιπλέον και την θέση της Ελλάδας.

Λέξεις-κλειδιά: OLAF, EPPO, GRECO, CPI, GCB.

Abstract

The present thesis focuses on the phenomenon of corruption and the fight against it by the European Union. In the first chapter, the meaning of corruption is explained, through its definition and its forms as well, referring also to the causes and the consequences that come by it. Furthermore, the second chapter analyzes the relevant set of European laws, namely the main regulations, directives and decisions that have been established by the European institutions. Similarly, in the third chapter the European entities that are in charge of dealing with the fight against corruption are mentioned, such as OLAF. In addition, in the fourth chapter the basic international organisations that are involved in this fight are mentioned, likewise the relationship between them and the European Union. In the end, the last chapter is referring to the analysis of the indexes that estimate the corruption on global and European level, highlighting the situation of Greece.

Keywords: OLAF, EPPO, GRECO, CPI, GCB.

Συντομογραφίες

ΔΔ: Διεθνής Διαφάνεια

ΔΔ-Ε: Διεθνής Διαφάνεια-Ελλάς

ΔΕΥ: Συμβούλιο Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

ΕΤΕπ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

ΕΥΡΑΤΟΜ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητική Οργάνωση

ΟΗΕ: Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ΣΒΑ: Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Abbreviations

AFCOS: Anti-Fraud Coordination Service

AFIS: Anti-Fraud Information System

CoSP: Conference of the States Parties

CPI: Corruption Perceptions Index

EACN: European contact-point network against corruption

EFECC: European Financial and Economic Crime Centre

EPAC: European Partners against Corruption

EPPO: European Public Prosecutor's Office

EUROJUST: European Union Agency for Criminal Justice Cooperation

EUROPOL: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation

GCB: Global Corruption Barometer

GRECO: Group of States against Corruption

IAACA: International Association of Anti-Corruption Authorities

IACA: International Anti-Corruption Academy

INT: Integrity Vice Presidency

IDOC: Investigation and Disciplinary Office

IMS: Irregularity Management System

OLAF: Office de Lutte Anti-Fraude

UCLAF: Unité de Coordination de la Lutte Anti-Fraude

UNODC: United Nations Office on Drugs and Crime

Εισαγωγή

Το φαινόμενο της διαφθοράς αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες μάστιγες της σημερινής εποχής, καθώς ταλανίζει την καθημερινότητα όλων των ανθρώπων μέσω της εμπλοκής της σε καταστάσεις τόσο απλές αλλά όσο και περίπλοκες. Έχει την δύναμη να εμφανίζεται σε κάθε κατοικημένη γωνιά της γης, ενώ ως κύρια αιτία εμφάνισής της θεωρείται ο ανθρώπινος παράγοντας, μέσω του οποίου βρίσκει πρόσφορο έδαφος για να ριζώσει και να αναπτυχθεί. Ταυτόχρονα, δύναται να κλονίσει τόσο την οργάνωση και την εξέλιξη ενός κράτους, όσο και τις σχέσεις μεταξύ των πολιτών του, προκαλώντας δυσλειτουργίες στο εσωτερικό του, που πολλές φορές δεν είναι εύκολο να αντιμετωπιστούν. Με την δημιουργία προβλημάτων σοβαρού επιπέδου εντός των συνόρων των κρατών, η διαφθορά προξενεί αναπόφευκτα την εξάπλωση της σε υπερεθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, γεγονός που καθιστά την εκρίζωσή της άκρως δυσχερή.

Για την ενδελεχώς κατανόηση της διαφθοράς, είναι απαραίτητο να γίνει κατανοητή η έννοιά της και οι αιτίες που δίνουν την ευκαιρία στους ανθρώπους να οδηγηθούν σε παράνομες πράξεις. Οι επιπτώσεις της είναι πολλαπλές, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που τα κράτη αδυνατούν να την αντιμετωπίσουν, είτε επειδή δεν έχουν τα επαρκή μέσα είτε διότι δεν επιθυμούν να τα αποκτήσουν. Για αυτό τον λόγο, συχνά καθίσταται ως επιτακτική ανάγκη η επέμβαση οργάνων εκτός των κρατών με σκοπό την πάταξη της διαφθοράς, όπως είναι για παράδειγμα τα όργανα της ΕΕ. Στο πλαίσιο της καταπολέμησής της, έχουν ιδρυθεί και δρουν επιπλέον διεθνείς οργανισμοί, οι οποίοι σε συνεργασία τόσο με τα κράτη μέλη τους όσο και με την ΕΕ, προσπαθούν να καταλαγιάσουν αυτό το μείζον πρόβλημα. Παράλληλα, για την πλήρη εικόνα της διαφθοράς εκτιμώνται μέσω ειδικών δεικτών και ερευνών, οι απόψεις των εμπειρογνομόνων αλλά και των απλών πολιτών για εκείνη. Συνεπώς, γίνεται κατανοητό ότι για να καταπολεμηθεί πλήρως η διαφθορά είναι επιτακτική ανάγκη η αυτενέργεια κάθε κράτους αλλά και η μεταξύ τους συνεργασία, στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών αλλά και υπερεθνικών ενώσεων όπως είναι η ΕΕ.

Κεφάλαιο 1^ο: Η διαφθορά

1. *Η έννοια της διαφθοράς*

Η διαφθορά συναντάται ως ένα πολυδιάστατο φαινόμενο από την περίοδο της αρχαιότητας, όταν έκαναν την εμφάνισή τους για πρώτη φορά οι ιδέες της εξουσίας και της οικονομικής συναλλαγής μεταξύ των ανθρώπων. Ήδη από την εποχή του ο Ησίοδος (τέλη 8ου αι. π. Χ.) απέδιδε μομφές προς τους βασιλείς ότι εκδίκαζαν τις τότε υποθέσεις με τρόπο μεροληπτικό και προς ίδιον όφελός τους. Με την πάροδο των χρόνων, παρατηρούνταν, ειδικά στην πόλη της Αθήνας, σημαντικά φαινόμενα κατάχρησης εξουσίας για την εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων, τα οποία όμως αντιμετωπίζονταν άμεσα με αυστηρές τιμωρίες, χρηματικής φύσεως έως και θανατικές ποινές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα Αθηναίου που είχε παρανομήσει, αποτελεί ο Δημοσθένης, ο οποίος είχε κατηγορηθεί δύο φορές για δωροδοκία, με αποτέλεσμα την φυλάκιση και την εξορία του από την Αθήνα. Αξιοσημείωτο είναι, λοιπόν, το γεγονός ότι αν και οι πράξεις διαφθοράς δεν έλλειπαν από την αρχαία Αθήνα, η τότε νομοθεσία και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί αποσκοπούσαν στην παρεμπόδιση εμφάνισης τους, όπως και στην ολική πάταξή τους.

Κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών, το φαινόμενο της διαφθοράς έχει διεισδύσει στην καθημερινότητα των ανθρώπων τόσο σε εθνικό όσο σε διεθνές επίπεδο, επιδρώντας στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ανάπτυξη των κρατών. Όπως αναλύεται σε πληθώρα λεξικών και εγκυκλοπαιδειών, η λέξη διαφθορά συνηθίζεται να ερμηνεύεται ως «έκλυση ηθών, ανηθικότητα, εξαχρέωση, φθορά, καταστροφή, αποσύνθεση, σήψη», όροι που παραπέμπουν κυρίως στις επιπτώσεις μη νόμιμων συναλλαγών. Ταυτόχρονα, πληθώρα ορισμών της διαφθοράς έχουν διατυπωθεί, ωστόσο, σύμφωνα με την «Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για θέματα αστικού δικαίου περί διαφθοράς», η έννοια της αποδίδεται επισήμως για πρώτη φορά ως «η απαίτηση, προσφορά, παροχή ή αποδοχή, αμέσως ή εμμέσως δώρου ή οποιουδήποτε άλλου μη προσήκοντος ωφελήματος ή υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος, που επηρεάζει την εκτέλεση καθήκοντος ή την απαιτούμενη

συμπεριφορά του λήπτη του δώρου ή του μη προσήκοντος ωφελήματος ή της υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος»¹.

2. Οι διακρίσεις της διαφθοράς

Για τον επαρκή και ενδεδειγμένο προσδιορισμό της, η διαφθορά δύναται να καταταχθεί σε διάφορες κατηγορίες, οι οποίες συμβάλλουν στην πλήρη εννοιολογική κατανόηση της. Ως σημαντικότερες θεωρούνται εκείνες οι κατηγορίες, που ορίζονται ως εξής: α) πολιτική και γραφειοκρατική διαφθορά, β) μεγάλη και μικρή διαφθορά και γ) ενεργητική και παθητική διαφθορά.

Πρώτα από όλα, η διαφθορά διακρίνεται σε πολιτική και γραφειοκρατική, όταν ένας δημόσιος λειτουργός στοχεύει στην αποκόμιση χρημάτων για τον ίδιο, στην εξυπηρέτηση του οικείου περιβάλλοντός του και στην οικονομική ενίσχυση του κόμματός του². Πιο συγκεκριμένα, η πολιτική αναφέρεται κυρίως στις παράνομες πράξεις που διαδραματίζονται στην ανώτερη πολιτική κλίμακα, δηλαδή από τους αρχηγούς των κρατών, τους αρχηγούς των κυβερνήσεων, τους υπουργούς και τους ανώτατους κρατικούς λειτουργούς. Από την άλλη, η γραφειοκρατική σχετίζεται με την δημόσια διοίκηση και τις πράξεις που λαμβάνουν χώρα κατά την προσφορά των καθημερινών υπηρεσιών της, σε χώρους όπως τα νοσοκομεία και οι εφορίες³.

Όσον αφορά τον τομέα στον οποίον πραγματοποιείται και την ποσότητα του χρήματος η οποία δαπανάται, η διαφθορά διαχωρίζεται σε μεγάλη και μικρή. Αναλυτικότερα, η μεγάλη εκτελείται στο πλαίσιο της Κεντρικής Διοίκησης, κάνοντας την εμφάνισή της για παράδειγμα στο πεδίο των δημοσίων έργων και των προμηθειών και δαπανώντας υπέρογκα χρηματικά ποσά, λειτουργώντας με αυτόν τον τρόπο εις βάρος του δημοσίου συμφέροντος⁴. Σε αντίθεση, η μικρή διαδραματίζεται κατά βάση στο επίπεδο των κοινωνικών φορέων, καταβάλλοντας συνήθως χαμηλά χρηματικά

¹ Μαρία Γ. Βενετσανοπούλου, Κακοδιοίκηση και διαφθορά στην Δημόσια Διοίκηση, Ελεγκτικοί μηχανισμοί, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 5-9, 15.

² Ιωάννης Βαβούρας/Παναγιώτης Τσίρης, Διακυβέρνηση & Διαφθορά, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011, σελ. 199.

³ Ιωάννης Σ. Βαβούρας, Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης, Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, 2^η Έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2016, σελ. 702.

⁴ Ξενοφών Ι. Κοντιάδης, Ελλειμματική Δημοκρατία, Κράτος και κόμματα στη σύγχρονη Ελλάδα, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009, σελ. 49.

ποσά, με σκοπό λόγου χάρη την τοποθέτηση οικείων ατόμων σε χαμηλού επιπέδου θέσεις⁵.

Εξίσου σημαντική κατηγορία αποτελεί εκείνη που αναφέρεται στην ενεργητική και την παθητική διαφθορά, η οποία καθορίζει την σχέση μεταξύ του διαφθορέα και του διαφθειρόμενου. Ειδικότερα, η ενεργητική διαφθορά ταυτίζεται με την έννοια του διαφθορέα, ο οποίος τείνει να χρησιμοποιεί κυρίως χρηματικά μέσα, έτσι ώστε να εκπληρώσει τα προσωπικά του συμφέροντα. Αντιθέτως, κατά την παθητική διαφθορά, ο διαφθειρόμενος, ο οποίος είθισται να είναι είτε δημόσιος υπάλληλος, ή δικαστικός, ή εκλεγμένος αντιπρόσωπος ή ψηφοφόρος, θεωρείται ως το πρόσωπο που αποδέχεται την προσφορά του διαφθορέα, με αποτέλεσμα να θίγει την ίδια την προσωπικότητά του, αλλά και το συνολικό όφελος της κοινωνίας⁶.

Αντίστοιχα, η διαφθορά απαρτίζεται από μια πληθώρα μορφών, οι οποίες ολοκληρώνουν την σημασία της και την καθιστούν ακόμα περισσότερο αντιληπτή. Αξίζει να αναφερθεί, ότι οι μορφές αυτές ταξινομούνται ως εξής:

- Δωροδοκία-Χρηματισμός: είναι η παροχή υπηρεσιών και εξυπηρέτησης ενός ατόμου από έναν δημόσιο λειτουργό, μέσω της καταβολής ενός αντιτίμου, είτε χρηματικού, είτε σε είδος.
- Κατάχρηση-Υπεξαίρεση χρημάτων: καλείται η παράνομη απόκτηση πόρων, δηλαδή χρημάτων και περιουσιακών στοιχείων, που διαχειρίζονται από τα άτομα που έχουν καθοριστεί, αλλά είναι στην κυριότητα άλλου ατόμου, υπηρεσίας ή οργανισμού.
- Απάτη: είναι η απόκρυψη και η παραποίηση στοιχείων από δημόσιους λειτουργούς για την ωφέλεια τους, αλλά και η αγνόηση από τους ίδιους σχετικά με τις άδικες οικονομικές πράξεις που διαπράττονται.
- Εκβιασμός: ονομάζεται η ενέργεια με την οποία απειλείται ή ζημιώνεται ένα άτομο από έναν δημόσιο λειτουργό, με απώτερο σκοπό την απόσπαση χρημάτων ή οποιασδήποτε μορφής ωφελημάτων.

⁵ Χριστίνα Σπυράκη/Γρηγόριος Σπυράκης, Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα: ζητήματα ορισμού και ταξινόμησης, Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης, Τεύχος 17, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011, σελ. 284-285.

⁶ Γρηγόρης Λάζος, Διαφθορά και Αντιδιαφθορά, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005, σελ. 23-24.

- **Ευνοιοκρατία-Νεποτισμός:** καλείται η χρήση της εξουσίας των δημοσίων λειτουργών, για την αποκόμιση οφέλους των οικείων προσώπων τους, δηλαδή των συγγενών και των φίλων τους.
- **Πλαστογραφία:** είναι η εσκεμμένη αλλοίωση και παραμόρφωση δημοσίων εγγράφων, μέσω λόγου χάρη της απόκρυψης δεδομένων, που διενεργείται με στόχο την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων.
- **Πελατειασμός:** αφορά την έννοια κατά την οποία πραγματοποιείται επανειλημμένα η διαδικασία των πελατειικών σχέσεων και των παράτυπων συναλλαγών, με σκοπό την ανταπόδοση ικανοποίησης, όπως για παράδειγμα ο διορισμός ενός ατόμου από ένα πολιτικό πρόσωπο, με αντάλλαγμα την ψήφο και την υποστήριξή του^{7 και 8}.

Μέσω της ανάλυσης των κατηγοριών και των μορφών της, λοιπόν, επεξηγείται πλήρως η έννοια της διαφθοράς, η οποία μαστίζει ολόένα και περισσότερο τις κοινωνίες μας την σημερινή εποχή.

3. Οι αιτίες της διαφθοράς

Είναι γεγονός ότι υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επιδρούν στην δημιουργία φαινομένων διαφθοράς σε παγκόσμια κλίμακα. Καταρχάς, σημαντικό ρόλο κατέχει το μέγεθος που έχει ένα κράτος, καθώς όσο μεγαλύτερη γεωγραφική έκταση καταλαμβάνει ένα κράτος έχοντας ταυτόχρονα χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, τόσο πιο ευεπίφορο είναι σε πράξεις διαφθοράς, λόγω της αυξημένης δυσκολίας που παρουσιάζει στον έλεγχο των δημοσίων λειτουργών, που βρίσκονται διασκορπισμένοι σε διάφορες περιοχές. Παράλληλα, αντίστοιχη σημασία φαίνεται να έχει η ηλικία ενός κράτους, εννοώντας ότι κράτη που προσφάτως είτε έχουν αποκτήσει την ανεξαρτησία τους είτε έχουν μεταβεί σε δημοκρατικά από αυταρχικά καθεστώτα, είναι πιο ευάλωτα στην διαφθορά, καθότι δεν έχουν προλάβει να αναπτύξουν πλήρη και σωστά διαμορφωμένα συστήματα διακυβέρνησης.

Ακολούθως, ένας επιπλέον παράγοντας που επηρεάζει την πρόκληση περιστατικών διαφθοράς αποτελεί το μονοπώλιο που κατέχει ο δημόσιος τομέας, στον

⁷ Μαρία Γ. Βενετσανοπούλου, Κακοδιοίκηση και διαφθορά στην Δημόσια Διοίκηση, Ελεγκτικοί μηχανισμοί, σελ. 20-21.

⁸ Κλεομένης Κουτσούκης και Παντελής Σκλιάς, Διαφθορά και Σκάνδαλα στη Δημόσια Διοίκηση και την Πολιτική, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2005, σελ. 350-351.

τρόπο με τον οποίο διανέμονται και κατανέμονται οι φυσικοί πόροι, όπως για παράδειγμα το φυσικό αέριο, εκάστου κράτους, δίνοντας, έτσι, την δυνατότητα για εκμετάλλευση οικονομικών ευκαιριών εις βάρος των πολιτών. Επίσης, οι χαμηλοί και ανεπαρκείς μισθοί που οδηγούν με την σειρά τους στην εμφάνιση φτώχειας, θεωρείται ότι ορισμένες φορές μπορούν να συντελέσουν και στην εμφάνιση διαφθοράς. Συγχρόνως, για την αποφυγή της συνιστάται να υπάρχει πολιτική σταθερότητα, καθώς η έλλειψη της πολιτικής σταθερότητας δύναται να προκαλέσει σοβαρά συμβάντα διαφθοράς, λόγου χάριν κατά την μετάβαση σε μια νέα κυβέρνηση. Επιπροσθέτως, η έλλειψη του κράτους δικαίου και η ανομία είναι σε θέση να γίνουν αίτια διαφθοράς, όταν το νομικό σύστημα αποτυγχάνει να θέσει κυρώσεις σε δημόσιους λειτουργούς, που κρίνεται αναγκαίο να τιμωρηθούν για τις πράξεις τους.

Στους προηγούμενους παράγοντες να προστεθεί και η αποτυχία της διακυβέρνησης, η οποία ανακύπτει μέσω της χαμηλής ποιότητας δημόσιας διοίκησης, της έλλειψης λογοδοσίας και διαφάνειας στον δημόσιο τομέα, του ανίσχυρου νομοθετικού πλαισίου, της ανεπαρκούς διάδοσης πληροφοριών, και την σχέση μη εμπιστοσύνης που υφίσταται μεταξύ των πολιτών και της κυβέρνησης. Παράλληλα, ισχυρισμοί υπάρχουν για την συσχέτιση μεταξύ της διαφθοράς και του μεγέθους μιας κυβέρνησης, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι όσο μεγαλύτερη είναι μια κυβέρνηση, τόσο περισσότερο ευνοείται η πραγματοποίηση παρανόμων πράξεων. Επιπλέον, δεν πρέπει να παραληφθεί η επίδραση της γραφειοκρατίας, η οποία μεγεθύνεται διαμέσου της πολυνομίας, της ασάφειας των νόμων και της ανεπαρκούς κατάρτισης των δημοσίων λειτουργών⁹. Έτσι συνάγεται, ότι αν και η διαφθορά εμπλέκεται στην καθημερινότητα της κοινωνίας ποικιλοτρόπως, εκείνη δύναται να περιοριστεί σε έναν μεγάλο βαθμό όταν οι πολίτες υιοθετούν κοινωνικές αξίες και αντιλήψεις που διευκολύνουν την υιοθέτηση ιδεών, όπως η εμπιστοσύνη και κατ' ακολουθίαν η συνεργασία¹⁰.

4. Οι επιπτώσεις της διαφθοράς

Οι πολυάριθμες αιτίες που προκαλούν περιστατικά διαφθοράς οδηγούν στις ανάλογες συνέπειες, δημιουργώντας πολύπλοκα προβλήματα σε βάθος χρόνου. Ειδικότερα, μια από τις σημαντικότερες επιπτώσεις θεωρούνται οι οικονομικές

⁹ Σταυρούλα Ν. Κτιστάκη, Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014, σελ. 81.

¹⁰ United Nations Office on Drugs and Crime, Knowledge tools for academics and professionals-Module Series on Anti-Corruption, Module 4-Public Sector Corruption, Vienna, 2023, pages 11-13.

απώλειες που επιφέρουν οι περιπτώσεις δωροδοκίας, απάτης, φοροδιαφυγής και ξεπλύματος χρήματος, οι οποίες επηρεάζουν εν γένει την αποτελεσματικότητα της διεθνούς οικονομίας. Κατά αυτόν τον τρόπο, καθίσταται πρόσφορο το έδαφος για την αλλοίωση των πολιτικών και οικονομικών συστημάτων, οδηγώντας στην κερδοφορία των ισχυρών και στην αποδυνάμωση των ήδη ανίσχυρων πολιτών. Συνεπακόλουθο των άνωθεν, είναι η φτώχεια, η ανισότητα ευκαιριών μεταξύ των διεφθαρμένων και των μη διεφθαρμένων πολιτών, η αναδιανομή του πλούτου υπέρ των ισχυρών, η υπονόμηση των κοινωνικών προγραμμάτων και η αλόγιστη χρήση από τους πολιτικούς των οικονομικών πόρων που προορίζονται για την κοινωνία.

Μεγάλο πλήγμα προκαλείται, επίσης, από την διαφθορά στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, όπου δυσλειτουργεί λόγω των επαναλαμβανόμενων παράνομων περιστατικών που διαπράττονται, μειώνοντας την ποιότητα των αγαθών και υπηρεσιών, προωθώντας αντικανονικές πολιτικές εις βάρος των έντιμων εργαζομένων και πλήττοντας τον υγιή ανταγωνισμό, με αποτέλεσμα την αποκαρδίωση τόσο των δημοσίων λειτουργών όσο και των ιδιωτικών υπαλλήλων. Παράλληλα, εξασθενημένη φαίνεται να είναι σε ορισμένες περιπτώσεις η ισχύς της κρατικής εξουσίας, καθώς δεν είναι λίγες οι φορές που ένα πολιτικό σύστημα αποτυγχάνει να επιλύσει σοβαρά κοινωνικά ζητήματα που θίγουν την υπόσταση μιας λειτουργικής και οργανωμένης κοινωνίας, όπως λόγου χάρη το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής που απασχολεί ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό ατόμων τα τελευταία έτη. Συν τοις άλλοις, η αδυναμία του δικαστικού συστήματος να διατηρήσει την ακεραιότητά του και να καταπολεμήσει ολικά την διαφθορά, μπορεί να προκαλέσει ανυπολόγιστες βλάβες στους ανίσχυρους πολίτες που επιζητούν την δικαίωσή τους.

Απόρροια της διαφθοράς αποτελούν επίσης, τα οργανωμένα εγκλήματα, όπως τα περιστατικά βίας, το παράνομο εμπόριο ναρκωτικών, η σεξουαλική δουλεία, οι απαγωγές και ο εκφοβισμός, αλλά και η τρομοκρατία, όπου σε συνδυασμό με την επαναλαμβανόμενη μείωση της ικανότητας του κράτους να αντιμετωπίσει τα παραπάνω ζητήματα, δύναται να προκληθούν μέχρι και ένοπλες συγκρούσεις. Ως αναμενόμενη συνέπεια καταλογίζεται και η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για την κατοχύρωση των οποίων είχαν γίνει από το παρελθόν και συνεχίζουν να γίνονται οργανωμένες και συστηματικές κινητοποιήσεις παγκοσμίως. Τα συνεχόμενα

συμβάντα διαφθοράς γίνονται η αιτία για την αγανάκτηση των πολιτών, οι οποίοι με τον καιρό χάνουν την εμπιστοσύνη τους τόσο ως προς τις κυβερνήσεις και τους δημόσιους θεσμούς όσο ως προς την κοινωνία και την ηθική, καθώς αντιλαμβάνονται ότι δεν λαμβάνεται υπόψη η λογοδοσία, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μερικές φορές εντεινόμενη πόλωση μεταξύ των πολιτών. Γίνεται κατανοητό, λοιπόν, το γεγονός ότι οι επιπτώσεις της διαφθοράς τείνουν να αποδιοργανώνουν ένα κράτος, αφού καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος στην διάδραση των πολιτών και των κυβερνήσεων, αλλά και των πολιτών μεταξύ τους¹¹.

¹¹ United Nations Office on Drugs and Crime, Knowledge tools for academics and professionals-Module Series on Anti-Corruption, Module 1-What Is Corruption and Why Should We Care?, Vienna, 2023, pages 12-18.

Κεφάλαιο 2ο: Η έννομη δράση της ΕΕ για την αντιμετώπιση της διαφθοράς

Το όραμα για την ευρωπαϊκή ενοποίηση έχει τις ρίζες του από το μακρινό παρελθόν, όπου πληθώρα μεγαλεπήβολων αρχηγών διαφόρων στρατευμάτων είχαν επιχειρήσει να κάνουν πραγματικότητα, με βίαια μέσα, την ιδέα της ενωμένης Ευρώπης. Με το πέρασμα των χρόνων, έλαβαν χώρα αρκετές πολεμικές προσπάθειες για την εκπλήρωση του ιδανικού αυτού στόχου, όπου άλλοτε στέφθηκαν με επιτυχία και άλλοτε όχι. Οι πρώτες ειρηνικές προθέσεις για την ενοποίηση της ευρωπαϊκής ηπείρου ξεκίνησαν μετά την απέλευση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς οι φρικαλεότητες που είχαν συμβεί, προκάλεσαν έντονα την ανάγκη συνεργασίας και αλληλεγγύης μεταξύ των χωρών¹².

Ως πρωτοφανής εκδήλωση για την ενωμένη Ευρώπη κρίθηκε η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1951 από έξι ευρωπαϊκές χώρες, η οποία με τη σειρά της οδήγησε στην δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) το 1958¹³. Επακόλουθο των άνωθεν ήταν η υπογραφή περαιτέρω συμφωνιών, με μια από τις σημαντικότερες να θεωρείται η Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1993, η οποία καθιέρωσε για πρώτη φορά και επισήμως την ονομασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ΕΕ¹⁴. Σήμερα, η ΕΕ έχει εξελιχθεί σε μια στιβαρή ένωση, αποτελούμενη από 27 κράτη μέλη¹⁵, μέρος της οποίας συνιστά και η Ελλάδα, με την προσχώρησή της από την 1η Ιανουαρίου του 1981¹⁶.

Σκοπός της ΕΕ είναι η προάσπιση και η προώθηση της ασφάλειας και της ευημερίας των ευρωπαίων πολιτών της, σε ένα διαρκώς εξελιγμένο οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό περιβάλλον, μέσα στο πλαίσιο των αξιών της ελευθερίας,

¹² Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισσαβώνας, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010, σελ. 3-5.

¹³ Ευρωπαϊκή Ένωση, Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1945-59, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

¹⁴ Ευρωπαϊκή Ένωση, Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1990-99, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

¹⁵ Ευρωπαϊκή Ένωση, Στοιχεία και αριθμοί σχετικά με τη δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/structure_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

¹⁶ Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/greece_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

της δημοκρατίας, της ισότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου¹⁷. Το σπουδαίο έργο της γίνεται πράξη από τα θεσμικά όργανά της, τα βασικότερα των οποίων είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι αρμοδιότητες του κάθε οργάνου είναι ευδιάκριτες και καθορισμένες από τις ανάλογες συνθήκες της, με απώτερο σκοπό την επίτευξη των στόχων της, μέσω της μεταξύ τους συνεργασίας και αρμονίας¹⁸.

1. Οι πηγές του ενωσιακού δικαίου ως εργαλείο κατά της διαφθοράς

Ύψιστη σημασία για την οργάνωση και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέχει το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, το οποίο καθορίζει τους κανόνες δικαίου της ΕΕ σε συνάρτηση με τα κράτη μέλη και τους πολίτες της, αλλά και με τρίτους παράγοντες. Οι πηγές του δικαίου διακρίνονται από το πρωτογενές δίκαιο, το παράγωγο δίκαιο και τις διεθνείς συνθήκες, όπου συγκαταλέγονται στο γραπτό δίκαιο, και από τις γενικές αρχές και τα έθιμα, όπου κατατάσσονται στο άγραφο δίκαιο¹⁹. Όσον αφορά το παράγωγο δίκαιο, εκείνο απαρτίζεται από τους Κανονισμούς, τις οδηγίες, τις αποφάσεις, τις συστάσεις και τις γνώμες, όπως διατυπώνεται και στο άρθρο 288 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁰.

2. Οι Κανονισμοί

Ο Κανονισμός αποτελεί μια από τις νομικές πράξεις του Ευρωπαϊκού Δικαίου, ο οποίος εκδίδεται, σύμφωνα με το άρθρο 294 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης²¹, με την συνήθη νομοθετική διαδικασία, δηλαδή από κοινού από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Στους αποδέκτες του Κανονισμού συγκαταλέγονται όλα τα κράτη μέλη, τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα της ΕΕ, αλλά και τα ίδια τα θεσμικά όργανα της. Βασικά

¹⁷ Ευρωπαϊκή Ένωση, Στόχοι και αξίες, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

¹⁸ Ευρωπαϊκή Ένωση, Είδη θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

¹⁹ Παναγιώτης Ι. Κανελλόπουλος, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισσαβώνας, σελ. 256-257.

²⁰ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 7.6.2016, Άρθρο 288.

²¹ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 294.

χαρακτηριστικά του Κανονισμού είναι η γενική και η άμεση ισχύς του ως προς όλους τους αποδέκτες, αλλά και η δεσμευτικότητά του σε όλα τα μέρη του²².

2.1. Κανονισμός ΕΚ, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 2988/95

Ο Κανονισμός με αριθμό 2988/95 που εκδόθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 18 Δεκεμβρίου του 1995 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 23 Δεκεμβρίου του 1995, αναφέρεται «στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων». Αποτελείται στο σύνολο από 11 άρθρα, από τα οποία τα άρθρα 1 έως 3 περιγράφουν τις γενικές αρχές του Κανονισμού, τα άρθρα 4 έως 7 τα διοικητικά μέτρα και τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παρατυπίας, και τα άρθρα 8 έως 11 τους ελέγχους που πρέπει να πραγματοποιούνται για την εξασφάλιση των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Ειδικότερα, το Συμβούλιο λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 235 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το άρθρο 203 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, την πρόταση της Επιτροπής και την γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ορίζει στο άρθρο 1 παράγραφο 2 του Κανονισμού ως παρατυπία «κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός των Κοινοτήτων ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από τις Κοινότητες, είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της Κοινότητας, είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη». Σε περίπτωση παρατυπίας, επομένως, επιβάλλονται από τα αρμόδια όργανα οι ενδεδειγμένες κυρώσεις, όπως για παράδειγμα η ποινή καταβολής χρηματικού ποσού. Παράλληλα, για την σωστή λειτουργία και εφαρμογή των πράξεων που σχετίζονται με τα

²² Δονάτος Ι. Παπαγιάννης, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016, σελ. 288-289.

οικονομικά συμφέρονται των Κοινοτήτων, όλα τα κράτη μέλη οφείλουν να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με το εθνικό νομοθετικό τους πλαίσιο²³.

2.2. Κανονισμός ΕΚ, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 2185/96

Ο Κανονισμός με αριθμό 2185/96 που εκδόθηκε από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 11 Νοεμβρίου του 1996 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 15 Νοεμβρίου του 1996, αναφέρεται «στους ελέγχους και στις εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες».

Το Συμβούλιο έχοντας υπόψη το άρθρο 235 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το άρθρο 203 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, την πρόταση της Επιτροπής και την γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θέτει με τον παρόν Κανονισμό 11 επιπλέον άρθρα, τα οποία συμπληρώνουν το άρθρο 10 του Κανονισμού (ΕΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ) με αριθμό 2988/95, που αναγράφει ότι «Πρόσθετες γενικές διατάξεις σχετικές με τους επιτόπιους ελέγχους και εξακριβώσεις θα θεσπιστούν στο μέλλον, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στα άρθρα 235 της Συνθήκης ΕΚ και 203 της Συνθήκης»²⁴. Κατά αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, αναλύονται λεπτομερώς οι διαδικασίες που απαιτείται να ακολουθούνται πιστά από τους ελεγκτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς καθίστανται αρμόδιοι για τον ενδεδειγμένο έλεγχο και την ακριβή επαλήθευση των παρανόμων πράξεων, ενισχύοντας τις προσπάθειες για την καταπολέμηση της απάτης στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Επιπλέον, πρέπει να αναφερθεί ότι κάθε κράτος μέλος που υπόκειται σε έλεγχο, οφείλει να παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία στους ελεγκτές της Επιτροπής, έχοντας ταυτόχρονα, σε περίπτωση που το ίδιο το επιθυμεί, την δυνατότητα να συμμετέχει συνεργατικά στην ελεγκτική διαδικασία²⁵.

²³ Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 23.12.1995, Άρθρα 1, 5 και 8.

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Άρθρο 10.

²⁵ Κανονισμός (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 1996 σχετικά με τους ελέγχους και εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με σκοπό την προστασία των οικονομικών

2.3. Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785

Ο Κανονισμός με αριθμό 2021/785 που εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 29 Απριλίου του 2021 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 17 Μαΐου του 2021, αφορά «την θέσπιση του Προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 250/2014». Απαρτίζεται συνολικά από 19 άρθρα, από τα οποία τα άρθρα 1 έως 6 παρουσιάζουν τις γενικές διατάξεις του Κανονισμού όπως τους στόχους του προγράμματος, τα άρθρα 7 έως 10 τις επιχορηγήσεις που δίνονται για την εκτέλεση του προγράμματος, τα άρθρα 11 έως 14 τον προγραμματισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση που θα υλοποιηθεί για το πρόγραμμα και τέλος τα άρθρα 15 έως 19 φανερώνουν τις μεταβατικές και τις τελικές διατάξεις του Κανονισμού²⁶.

Πιο συγκεκριμένα, ο Κανονισμός καθιερώνει ένα πρόγραμμα για την καταπολέμηση της απάτης, με καθορισμένη χρονική διάρκεια που ταυτίζεται με εκείνη του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2021-2027. Οι βασικοί στόχοι του προγράμματος σχετίζονται με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε συνέργεια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των διοικητικών αρχών όλων των κρατών μελών. Για την εκτέλεση του απαιτείται η πρόληψη και η πάταξη οποιασδήποτε μορφής απάτης και διαφθοράς που διαπράττεται εις βάρος της ΕΕ, η ενίσχυση της ανταλλαγής στοιχείων και ενεργειών για ζητήματα των τελωνείων και της γεωργίας, αλλά και η εντατικοποίηση υποβολής εκθέσεων που αναφέρονται σε παράνομες πράξεις. Ο προϋπολογισμός που θα χρησιμοποιηθεί για την εφαρμογή του εκτιμάται στο ποσό των 181,207 εκατομμυρίων ευρώ, από το οποίο έως το 2% του ποσού δύναται να αξιοποιηθεί για λόγους τεχνικής και διοικητικής υποστήριξης του προγράμματος²⁷.

συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 15.11.1996.

²⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 για τη θέσπιση του Προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 250/2014, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 17.5.2021.

²⁷ EUR-Lex, Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ από την απάτη και τη διαφθορά, 6.7.2021, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/protecting-the-eu-s-financial-interests-from-fraud-and-corruption.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

Η ισχύς του Κανονισμού αρχίζει από την 1^η Ιανουαρίου του 2021, αντικαθιστώντας το πρόγραμμα Hercule III, δηλαδή τον Κανονισμό με αριθμό 250/2014 και διάρκεια από το 2014 έως το 2020, που είχε ως σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι για την εφαρμογή του κάνει χρήση των συστημάτων Anti-Fraud Information System (AFIS) και Irregularity Management System (IMS) της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF). Το AFIS αποτελεί ένα σύστημα πληροφοριών κατά της απάτης, ενώ το IMS είναι ένα σύστημα διαχείρισης παρατυπιών που λειτουργεί στο πλαίσιο του AFIS²⁸.

3. Οι Οδηγίες

Ένα από τα μέσα παρέμβασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χρησιμοποιείται συστηματικά είναι η Οδηγία, όπου αρμοδιότητα προς έκδοσή της, σύμφωνα με το άρθρο 294 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁹, φέρει το Συμβούλιο της ΕΕ σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την συνήθη νομοθετική διαδικασία. Το περιεχόμενο της Οδηγίας δύναται να αφορά όλα τα κράτη μέλη ή ορισμένα από αυτά, ενώ είναι δεσμευτική για τα κράτη μέλη στα οποία απευθύνεται μόνο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, δίνοντάς τους την δυνατότητα να ενσωματώσουν την Οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο με τα μέσα και τους τύπους που επιθυμούν³⁰.

3.1 Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371

Η Οδηγία με αριθμό 2017/1371 που εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο στις 5 Ιουλίου του 2017 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 28 Ιουλίου του 2017, πραγματεύεται «την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης». Αποτελείται από 20 άρθρα, από τα οποία τα άρθρα 1 και 2 περιγράφουν το αντικείμενο, τους ορισμούς και το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, τα άρθρα 3 και 4 τα ποινικά αδικήματα απάτης που επιβαρύνουν την ΕΕ, τα άρθρα 5 έως

²⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 για τη θέσπιση του Προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 250/2014.

²⁹ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 294.

³⁰ Γ.-Ε. Φ. Καλαβρός/Θ. Γ. Γεωργόπουλος, Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικό Δίκαιο, 4^η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Κομοτηνή, 2020, σελ. 178.

14 τις γενικές διατάξεις για κάθε είδους ποινικό αδίκημα εις βάρος της ΕΕ, και τα άρθρα 15 έως 20 τις τελικές διατάξεις που ολοκληρώνουν την θέσπιση της Οδηγίας.

Ως οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 2 της Οδηγίας «το σύνολο των εσόδων, δαπανών και στοιχείων ενεργητικού που καλύπτονται, αποκτώνται μέσω ή οφείλονται: α) στον προϋπολογισμό της Ένωσης και β) στους προϋπολογισμούς των θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών της Ένωσης που έχουν ιδρυθεί δυνάμει των Συνθηκών ή στους προϋπολογισμούς των οποίων αυτά ασκούν άμεσα ή έμμεσα τη διαχείριση και εποπτεία». Τα κράτη μέλη, λοιπόν, είναι υποχρεωμένα να θέσουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν ότι όταν διαπράττεται εσκεμμένη απάτη εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ, τότε εκείνη λογίζεται ως ποινικό αδίκημα. Η τιμωρία για την διάπραξη ενός ανάλογου αδικήματος διαφέρει για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα, καθώς στα φυσικά δύναται να επιβληθεί για παράδειγμα ποινή φυλάκισης, ενώ στα νομικά να απαγορευτεί λόγου χάρη η άσκηση εμπορικής δραστηριότητας είτε με προσωρινό είτε με οριστικό τρόπο. Παράλληλα, αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως αναγράφεται και στην Οδηγία, τα κράτη μέλη, η Eurojust, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν την δυνατότητα συνέργειας για την καταπολέμηση των ποινικών αδικημάτων³¹.

4. Οι Αποφάσεις

Η τρίτη δεσμευτική νομική πράξη που θεσπίζεται σύμφωνα με το άρθρο 294 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την συνήθη νομοθετική διαδικασία από Συμβούλιο της ΕΕ σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο³², καλείται Απόφαση. Ο αριθμός των αποδεκτών στους οποίους δύναται να αναφέρεται μια Απόφαση είναι αόριστος, δηλαδή συμπεριλαμβάνει όλα τα κράτη μέλη, αλλά υπάρχει και η δυνατότητα έκδοσης για ορισμένα κράτη μέλη ή φυσικά ή νομικά πρόσωπα της ΕΕ. Η ισχύς της Απόφασης είναι άμεση και δεσμευτική ως προς όλα τα σημεία της³³.

³¹ Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2017 σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 28.7.2017.

³² Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 294.

³³ Klaus-Dieter Borchardt, Το αλφάβητο του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2011, σελ. 96.

4.1. Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ

Η Απόφαση-πλαίσιο με αριθμό 2003/568 που εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 22 Ιουλίου του 2003 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 31 Ιουλίου του 2003, σχετίζεται με «την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα». Το Συμβούλιο λαμβάνοντας υπόψη την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, την πρωτοβουλία του Βασιλείου της Δανίας και την γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συγκροτεί την σχετική Απόφαση αποτελούμενη συνολικά από 11 άρθρα.

Πιο συγκεκριμένα, με την Απόφαση τα κράτη μέλη υποχρεώνονται να θεσπίσουν τα κατάλληλα μέτρα, έτσι ώστε να κατοχυρώσουν ότι θεωρείται ως ποινικό αδίκημα οποιαδήποτε εσκεμμένη πράξη ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας, που εκτελείται στον τομέα της δραστηριοποίησης των επιχειρήσεων. Οι παράνομες αυτές πράξεις τιμωρούνται σύμφωνα με τις καθορισμένες διατάξεις, έχοντας ως ανώτατη ποινή την φυλάκιση από ένα έως τρία χρόνια τουλάχιστον. Στα προηγούμενα πρέπει να προστεθεί ότι απαιτείται να επιβάλλονται από τα κράτη μέλη μέτρα τα οποία πλαισιώνουν την ευθύνη των νομικών προσώπων που διαπράττουν ποινικά αδικήματα, αλλά και τις αντίστοιχες κυρώσεις, όπως για παράδειγμα χρηματικής φύσεως³⁴.

4.2. Απόφαση 2008/801/ΕΚ

Η Απόφαση με αριθμό 2008/80 που εκδόθηκε από το Συμβούλιο στις 25 Σεπτεμβρίου του 2008 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 29 Οκτωβρίου του 2008, αναλύει «την σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς»³⁵. Με την Απόφαση δίνεται η εξουσιοδότηση στην ΕΕ για την υπογραφή της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, η οποία στοχεύει στην προσφορά αρωγής για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την υποστήριξη της χρηστής διαχείρισης των δημοσίων υποθέσεων, σε ένα κλίμα παγκόσμιας σύμπραξης.

³⁴ Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2003 για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 31.7.2003.

³⁵ Απόφαση 2008/801/ΕΚ του Συμβουλίου της 25ης Σεπτεμβρίου 2008 για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 29.10.2008.

Ειδικότερα, η σύμβαση κατέχει σπουδαίο ρόλο καθώς συγκεντρώνει αναλυτικά τα ποινικά αδικήματα του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα αντίστοιχα, που σχετίζονται με την διαφθορά. Όσον αφορά τον δημόσιο τομέα, καταγράφει λόγου χάρη ως αδικήματα τις παράτυπες πράξεις που διαπράττουν ημεδαποί και αλλοδαποί δημόσιοι λειτουργοί κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, τον σφετερισμό ιδιοκτησίας από τους δημόσιους λειτουργούς, αλλά και τον παράνομο πλουτισμό που ορίζεται ως «ένα πρόσωπο που επωφελείται σε βάρος ενός άλλου ατόμου χωρίς να προσφέρει αντάλλαγμα ίσης αξίας». Από την άλλη, στον ιδιωτικό τομέα αναφέρεται σε αδικήματα όπως η δωροδοκία, η νομιμοποίηση εισοδημάτων που προκύπτουν από την αθέμιτη χρήση περιουσιακών στοιχείων, αλλά και η παρακώλυση της δικαιοσύνης. Συμπληρωματικά, παρουσιάζεται επίσης ένα σύνολο κανόνων που αφορούν την πρόληψη των πράξεων διαφθοράς, όπως είναι η σύσταση για δημιουργία και εκτέλεση κωδίκων δεοντολογίας, και την καταστολή εκείνων, μέσω για παράδειγμα της εξασφάλισης του δικαιώματος της δικαιοσύνης και της αποζημίωσης σε οποιονδήποτε έχει ζημιωθεί από παράνομη δραστηριότητα³⁶.

4.3. Απόφαση (ΕΕ) 2016/456

Η Απόφαση με αριθμό 2016/456 που εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις 4 Μαρτίου του 2016 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 30 Μαρτίου του 2016, πραγματεύεται «τους όρους και τις προϋποθέσεις διεξαγωγής ερευνών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο καταπολέμησης της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (ΕΚΤ/2016/3)»³⁷. Σύμφωνα με το άρθρο 132 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ΕΚΤ έχει την δυνατότητα να εκδίδει

³⁶ EUR-Lex, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, 21.4.2016, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/united-nations-convention-against-corruption.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

³⁷ Απόφαση (ΕΕ) 2016/456 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 4ης Μαρτίου 2016 σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις διεξαγωγής ερευνών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο καταπολέμησης της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (ΕΚΤ/2016/3), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 30.3.2016.

εκτός από Κανονισμούς, Αποφάσεις, Συστάσεις και Γνώμες, που σχετίζονται με την υλοποίηση των αρμοδιοτήτων της³⁸.

Με την συγκεκριμένη Απόφασή της, η ΕΚΤ καθορίζει λεπτομερώς τα μέλη του οργανισμού της που έχουν την υποχρέωση να συνεργάζονται με την OLAF, δίνοντάς της τις απαραίτητες πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την ομαλή διεξαγωγή των ερευνών της. Ταυτόχρονα, εκτός από τα απαιτούμενα στοιχεία που πρέπει να παρέχει, η ΕΚΤ οφείλει να δίνει στους υπαλλήλους της OLAF την άδειά της για να εισέρχονται στους χώρους της ΕΚΤ, να συνεπικουρεί σε οτιδήποτε χρειάζεται σχετικά με τις έρευνες που διεξάγονται και να αποτυπώνει γραπτώς όλο το σύνολο των πληροφοριών που έχει στην διάθεσή της για την εξέλιξη των ερευνών. Παρ' όλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις η ΕΚΤ δύναται να αρνηθεί την παροχή πληροφοριών ευαίσθητου περιεχομένου, όπως είναι για παράδειγμα οι πληροφορίες που δέχεται από τα κράτη μέλη που σχετίζονται με την σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος³⁹.

³⁸ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 132.

³⁹ EUR-Lex, Όροι και προϋποθέσεις διεξαγωγής ερευνών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 24.10.2016, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/terms-and-conditions-for-european-anti-fraud-office-investigations-of-the-european-central-bank.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024].

Κεφάλαιο 3ο: Οι ευρωπαϊκοί φορείς κατά της διαφθοράς

1. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης

Προκάτοχος της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης ήταν η Μονάδα Συντονισμού για την Καταπολέμηση της Απάτης (Unité de Coordination de la Lutte Anti-Fraude – UCLAF), η οποία συγκροτήθηκε το 1988 και δρούσε κατά της απάτης και της διαφθοράς, έχοντας όμως περιορισμένου εύρους αρμοδιότητες⁴⁰. Την UCLAF διαδέχτηκε η OLAF (Office de Lutte Anti-Fraude), που ιδρύθηκε με την απόφαση 1999/352/EK, ΕΚΑΧ, ΕΥΡΑΤΟΜ της Επιτροπής στις 28 Απριλίου του 1999, καθορίζοντας την συγκρότηση της Υπηρεσίας και τους βασικούς κανόνες για την οργάνωση και την λειτουργία της. Μέχρι και σήμερα η απόφαση αυτή έχει τροποποιηθεί τρεις φορές από τις: α) Απόφαση 2013/478/ΕΕ της Επιτροπής στις 27 Σεπτεμβρίου του 2013, β) Απόφαση (ΕΕ) 2015/512 της Επιτροπής στις 25 Μαρτίου του 2015 και γ) Απόφαση (ΕΕ) 2015/2418 της Επιτροπής στις 18 Δεκεμβρίου του 2015⁴¹.

Η έδρα της τοποθετείται στο Βέλγιο και συγκεκριμένα στις Βρυξέλλες⁴². Κύρια αποστολή της είναι να ερευνά υποθέσεις απάτης και διαφθοράς που επιβαρύνουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ και που επηρεάζουν τους φορολογούμενους πολίτες της, να συνεισφέρει στην ενδυνάμωση των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των πολιτών και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ ελέγχοντας τις παρατυπίες των υπαλλήλων τους, και να σχεδιάζει μια ακράδαντη και ακέραιη πολιτική κατά της απάτης στην ΕΕ⁴³.

Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 11ης Σεπτεμβρίου 2013⁴⁴, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ υποχρεούνται να ορίσουν «μια υπηρεσία για τον

⁴⁰ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Ιστορικό, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/history_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁴¹ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Νομική βάση, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/legal-background_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁴² Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Γενικά στοιχεία επικοινωνίας, https://anti-fraud.ec.europa.eu/contacts/general-contact-details_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁴³ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Το έργο μας, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/what-we-do_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁴⁴ Κανονισμός (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Σεπτεμβρίου 2013 σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του Κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 18.9.2013, Άρθρο 4.

συντονισμό της καταπολέμησης της απάτης» (Anti-Fraud Coordination Service – AFCOS), η οποία θα συνεργάζεται με την OLAF και θα την βοηθά μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών. Για την Ελλάδα ως AFCOS ορίζεται η Εθνική Αρχή Διαφάνειας, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 5 του άρθρου 82 για το νόμο του επιτελικού κράτους⁴⁵.

Η έρευνα της OLAF έγκειται στο πλαίσιο οποιασδήποτε παράνομης πράξης που αφορά τις δαπάνες και τα έσοδα της ΕΕ, αλλά και όλων των πράξεων διαφθοράς που διαπράττονται από τους μόνιμους, έκτακτους, τοπικούς και συμβασιούχους υπαλλήλους της Ένωσης. Οι πηγές των πληροφοριών που δέχεται η OLAF σχετικά με υποψίες για παραπτώματα προέρχονται κατά βάση από τους ελέγχους που εκτελούν οι αρμόδιοι που διαχειρίζονται τους ευρωπαϊκούς πόρους. Για να προχωρήσει σε μια έρευνα, η OLAF πρώτα εξετάζει και αξιολογεί αν η καταγγελία που έχει κατατεθεί, περιλαμβάνεται στον κύκλο των καθηκόντων της. Αφότου πραγματοποιήσει τις διαδικασίες, στην συνέχεια εκκινεί την έρευνα, η οποία δύναται να κατατάσσεται σε τρεις κατηγορίες, στις εσωτερικές έρευνες, στις εξωτερικές έρευνες ή στις υποθέσεις συντονισμού.

Πιο συγκεκριμένα, οι εσωτερικές έρευνες αποσκοπούν στο να ανακαλύψουν παράνομες πράξεις που διενεργούνται αποκλειστικά εντός των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης. Αντιθέτως, οι εξωτερικές έρευνες, που επιτελούνται σε μεγάλη κλίμακα από την OLAF, αφορούν παρατυπίες που έχουν πραγματοποιηθεί εκτός των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Επιπλέον, όσον αφορά τις υποθέσεις συντονισμού, εκείνες σχετίζονται με έρευνες που εκτελούνται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών ή από λοιπές υπηρεσίες της ΕΕ, στις οποίες η OLAF κατέχει επικουρικό ρόλο καθώς βοηθά στην συλλογή και στην διάδοση πληροφοριών αλλά και στην μεταξύ επικοινωνία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών⁴⁶.

Ολοκληρώνοντας την έρευνα της η OLAF προτρέπει την δραστηριοποίηση των υπεύθυνων οργάνων της ΕΕ και των εθνικών αρχών, παρακολουθώντας παράλληλα την υλοποίησή τους, καθώς η ίδια δεν δύναται να επιβάλλει κυρώσεις. Οι συστάσεις

⁴⁵ Νόμος 4622/2019, Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, ΦΕΚ 133/Α/2019, Άρθρο 82.

⁴⁶ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Το έργο μας.

που θέτει στα αρμόδια όργανα και στις εθνικές αρχές δύναται να εμπίπτουν στο πεδίο των οικονομικών, των δικαστικών, των πειθαρχικών και των διοικητικών υποθέσεων. Ειδικότερα, σχετικά με τις οικονομικές υποθέσεις η OLAF συνηθίζει να υποδεικνύει την επιστροφή του χρηματικού ποσού που καταχράστηκε, ενώ στις δικαστικές τείνει να αποστέλλει εκθέσεις στις εθνικές αρχές συμβουλευοντάς τις για παρέμβαση της δικαιοσύνης. Όσον αφορά τις πειθαρχικές υπηρεσίες, μπορεί να προτρέψει την παραπομπή μιας υπόθεσης σε πειθαρχική επιτροπή, ενώ στις διοικητικές δύναται να προτείνει αλλαγές των διαδικασιών που δεν προστατεύονται επαρκώς από την απάτη⁴⁷.

Σημαντικό προς αναφορά είναι το γεγονός ότι η OLAF συνεργάζεται στενά και συμπληρωματικά για την διευθέτηση των εσωτερικών ερευνών, με την Υπηρεσία Ερευνών και Πειθαρχικών Κυρώσεων (Investigation and Disciplinary Office – IDOC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η μεταξύ τους διαφορά, ωστόσο, είναι ότι η OLAF εξετάζει παρατυπίες επαγγελματικής φύσεως που αφορούν όλα τα όργανα της ΕΕ, ενώ η IDOC ασχολείται με υποθέσεις επαγγελματικών παρανομιών που αφορούν αποκλειστικά το εσωτερικό της Επιτροπής. Σε περιπτώσεις που η OLAF έχει διεξάγει έρευνες που χρειάζονται πειθαρχικές κυρώσεις, τις παραπέμπει στην IDOC⁴⁸.

Για την καταπολέμηση της απάτης, έχει εκδοθεί, όπως ήδη προαναφέρθηκε, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785 που θεσπίζει σχετικό πρόγραμμα αντιμετώπισης της απάτης, το οποίο διαχειρίζεται και εφαρμόζεται από την OLAF⁴⁹. Με σκοπό την διευκόλυνση του έργου της, η OLAF κάνει χρήση των συστημάτων AFIS και IMS, όπου το AFIS θα χρηματοδοτηθεί για την περίοδο 2021-2027 με 60 εκατομμύρια ευρώ, ενώ το IMS για την ίδια περίοδο με το ποσό των 7 εκατομμυρίων ευρώ⁵⁰. Το AFIS αποτελεί ένα σύστημα πληροφοριών που διαχειρίζεται από την Επιτροπή και αποσκοπεί στην καταπολέμηση της απάτης, μέσω της ασφαλούς ανταλλαγής πληροφοριών που σχετίζονται με την απάτη μεταξύ των κρατών μελών και των οργάνων της ΕΕ, αλλά και μέσω της συγκέντρωσης και της ανάλυσης των σχετικών

⁴⁷ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Συχνές ερωτήσεις, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/faqs_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁴⁸ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Συχνές ερωτήσεις.

⁴⁹ EUR-Lex, Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ από την απάτη και τη διαφθορά.

⁵⁰ European Anti-Fraud Office, Union Anti-Fraud Programme (UAFP), https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp_en?prefLang=el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

στοιχείων⁵¹. Το IMS, από την άλλη, είναι ένα ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης παρατυπιών που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τα κράτη μέλη της ΕΕ, τις υποψήφιες και τις εν δυνάμει υποψήφιες χώρες προς ένταξη (συνολικά χρησιμοποιείται από 35 χώρες) με σκοπό την αναφορά παρατυπιών, οι οποίες πρώτα ελέγχονται ποιοτικά και στην συνέχεια αποστέλλονται στην Επιτροπή⁵².

Στα προηγούμενα πρέπει να προστεθεί, ότι υπάρχει η δυνατότητα καταγγελίας στην OLAF, σε οποιαδήποτε από τις 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ επιθυμείται, η οποία μπορεί να κατατεθεί ανώνυμα και μη, είτε ηλεκτρονικά μέσω του ειδικού συστήματος που υπάρχει για την αναφορά καταγγελιών, είτε εγγράφως μέσω της αποστολής των σχετικών στοιχείων στην ταχυδρομική διεύθυνσή της. Οι καταγγελίες που μπορούν να υποβληθούν και να εξεταστούν από την OLAF, αφορούν αποκλειστικά περιπτώσεις απάτης που βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, αλλά και περιπτώσεις παραβίασης επαγγελματικών καθηκόντων των υπαλλήλων και μελών των οργάνων της ΕΕ⁵³.

Για το 2022, η OLAF έφερε εις πέρας 256 υποθέσεις, όπου οι 192 άνοιξαν εκείνη την χρονιά, προτείνοντας 275 συστάσεις, ενώ με τις έρευνές της απέφυγε την αδικαιολόγητη δαπάνη 197.9 εκατομμυρίων ευρώ και συνέστησε την επιστροφή 426.8 εκατομμυρίων ευρώ. Ειδικότερα, σημαντική προς αναφορά είναι μια περίπτωση όπου η OLAF κατάφερε να εντοπίσει μια απάτη προτού εξελιχθεί σε σοβαρό επίπεδο, εμποδίζοντας κατά αυτόν τον τρόπο την κατάχρηση ευρωπαϊκών κεφαλαίων. Η υπόθεση αυτή σχετιζόταν με ισχυρισμούς που αφορούσαν την φάση υποβολής προσφορών για την κατασκευή ενός αυτοκινητόδρομου στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Η OLAF και οι συνεργάτες της από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), που χρηματοδοτούσαν το έργο αυτό με δάνειο 200 εκατομμυρίων ευρώ, διερεύνησαν τους ισχυρισμούς περί απάτης με αποτέλεσμα την επιβεβαίωσή τους, λόγω του εντοπισμού πολλαπλών παρατυπιών. Διαπιστώθηκε, ειδικότερα, ότι τα ορισμένα από τα μέλη της

⁵¹ European Anti-Fraud Office, Union Anti-Fraud Programme - AFIS component, https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp/union-anti-fraud-programme-afis-component_en?prefLang=el&ettrans=el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁵² European Anti-Fraud Office, Union Anti-Fraud Programme - IMS component, https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp/union-anti-fraud-programme-ims-component_en?prefLang=el&ettrans=el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁵³ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Καταγγελία απάτης, https://anti-fraud.ec.europa.eu/olaf-and-you/report-fraud_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

διοίκησης του φορέα που ήταν υπεύθυνος για την κατασκευή του έργου, άσκησαν αρνητική επιρροή στα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης, έτσι ώστε να αποκλειστεί ένας υποψήφιος που είχε υποβάλλει προσφορά και να επιλεγθεί ο υποψήφιος που εκείνοι επιθυμούσαν. Έτσι, ο διαγωνισμός εμποδίστηκε από το να πραγματοποιηθεί με δίκαιο και διαφανή τρόπο, ενώ η OLAF εντόπισε επιπλέον παραβιάσεις κανόνων του συμβολαίου χρηματοδότησης μεταξύ της χώρας και της ΕΤΕπ, αλλά και των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΤΕπ. Μέσω, λοιπόν, της έρευνας της OLAF που ολοκληρώθηκε σε λιγότερο από ένα έτος, ανακαλύφθηκαν οι παρανομίες και αποτράπηκε η αδικαιολόγητη δαπάνη 97.8 εκατομμυρίων ευρώ⁵⁴.

2. Η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία

Οι πρώτες προσπάθειες για την συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας πραγματοποιήθηκαν το 2013 από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με τις συζητήσεις για την έγκρισή της να διαρκούν έως το έτος του 2017⁵⁵. Έπειτα από πολλές διαπραγματεύσεις, εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 όπου δημοσιεύτηκε στις 31 Οκτωβρίου του 2017 στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφορώντας «την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας»⁵⁶. Για την ομαλή λειτουργία της European Public Prosecutor's Office – EPPO, που ξεκίνησε τις εργασίες της στην 1^η Ιουνίου του 2021, είχε εκδοθεί η Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371, που αφορούσε την καταπολέμηση των πράξεων απάτης που επιβάρυναν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, και η οποία επιβαλλόταν να μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία όλων των κρατών μελών από τις 6 Ιουλίου του 2019, με σκοπό την σθεναρή συμβολή τους στην εδραίωση των ισχυρών θεμελίων της EPPO⁵⁷.

⁵⁴ European Anti-Fraud Office, OLAF Report 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, page 6 and 9.

⁵⁵ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο-Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/#eppo> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁵⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 31.10.2017.

⁵⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, https://commission.europa.eu/law/cross-border-cases/judicial-cooperation/networks-and-bodies-supporting-judicial-cooperation/european-public-prosecutors-office-eppo_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

Κύρια αποστολή της EPPO αποτελεί η έρευνα, η δίωξη και η παραπομπή στην δικαιοσύνη των εγκλημάτων, όπως η απάτη, η διαφθορά, το ξέπλυμα χρήματος και η διασυνοριακή απάτη σχετικά με τον ΦΠΑ. Ειδικότερα, οι περιπτώσεις απάτης στον τομέα του ΦΠΑ απασχολούσαν για πάρα πολλά έτη την ΕΕ, καθώς προκαλούσαν μεγάλη οικονομική ζημία εις βάρος των οικονομικών της συμφερόντων, όπως λόγου χάρη συνέβη το 2018 όταν τα κράτη μέλη της ΕΕ έχασαν συνολικά από τα έσοδά τους το ποσό των 140 δισεκατομμυρίων ευρώ από τον ΦΠΑ λόγω διακρατικής απάτης. Κατά αυτόν τον τρόπο, φαίνεται το οικονομικής φύσεως πλήγμα που δεχόταν η ΕΕ όλα αυτά τα χρόνια, καθώς τα μέχρι τότε όργανά της όπως η OLAF, δεν είχαν την δυνατότητα να επιβάλλουν κυρώσεις στα κράτη μέλη για σχετικά εγκλήματα, αφήνοντας την διευθέτηση των υποθέσεων αυτών στις εθνικές αρχές των κρατών μελών. Για αυτόν τον λόγο, η EPPO κρινόταν αναγκαίο να συσταθεί και να λειτουργήσει σωστά, έτσι ώστε να καλύψει τα κενά που υπήρχαν, καταπολεμώντας τα αδικήματα που επιβάρυναν τον προϋπολογισμό της ΕΕ⁵⁸.

Στην διαδικασία της ενισχυμένης συνεργασίας για την συγκρότηση της EPPO συμμετέχουν συνολικά 22 κράτη μέλη της ΕΕ, τα οποία είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Ισπανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες, η Κροατία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Φινλανδία⁵⁹. Ως ενισχυμένη συνεργασία, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶⁰ ως έσχατη λύση, ορίζεται «η διαδικασία κατά την οποία τουλάχιστον 9 κράτη μέλη της ΕΕ έχουν τη δυνατότητα να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη ολοκλήρωση ή συνεργασία σε έναν συγκεκριμένο τομέα εντός της ΕΕ, όταν γίνεται σαφές ότι η ΕΕ στο σύνολό της δεν

⁵⁸ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο-Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/#eppo> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁵⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο-Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/#eppo> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁶⁰ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Άρθρο 20.

μπορεί να επιτύχει τους στόχους μιας τέτοιας συνεργασίας εντός μιας εύλογης περιόδου»⁶¹.

Η EPPO δύναται, επίσης, να συνεργαστεί με τα λοιπά κράτη μέλη της ΕΕ που δεν λαμβάνουν μέρος στην ενισχυμένη συνεργασία, όπου προς διευκόλυνση των εργασιών της έχει συνάψει σχετικές συμφωνίες με δύο από τα μη συμμετέχοντα μέλη, δηλαδή την Δανία και την Ουγγαρία. Παράλληλα, υπάρχει δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ της EPPO και τρίτων χωρών, καθώς έχει υπογράψει συμφωνίες με χώρες όπως η Αλβανία, η Γεωργία, η Ρουμανία, το Μαυροβούνιο, η Ουκρανία, η Σερβία, η Βόρεια Μακεδονία και οι ΗΠΑ. Επιπρόσθετα, σημαντικό είναι και το γεγονός ότι αποτελεί μέρος διεθνών οργανισμών και δικτύων, όπως είναι για παράδειγμα η ομάδα εργασίας του ΟΟΣΑ για την δωροδοκία στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές⁶².

Σχετικά με την εφαρμογή του έργου της, εκείνη διαχωρίζεται τόσο σε κεντρικό όσο σε αποκεντρωμένο επίπεδο. Όσον αφορά το κεντρικό επίπεδο που εδρεύει στο Λουξεμβούργο, απαρτίζεται από την Κεντρική Εισαγγελία, που σχηματίζεται από το συλλογικό όργανο, τα μόνιμα τμήματα, τον ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα, τους αναπληρωτές ευρωπαϊούς γενικούς εισαγγελείς, τους ευρωπαϊούς εισαγγελείς (στο σύνολο 22 καθώς αντιστοιχεί ένας από κάθε χώρα) και τον διοικητικό διευθυντή. Από την άλλη, στο εθνικό επίπεδο ενεργούν οι ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς, οι οποίοι βρίσκονται στα κράτη μέλη τους, έχοντας ισάξιες αρμοδιότητες με την Κεντρική Εισαγγελία του Λουξεμβούργου⁶³.

Ειδικότερα, το συλλογικό όργανο συγκροτείται από τον ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα, που κατατάσσεται ως Πρόεδρος του οργάνου, αλλά και έναν ευρωπαϊό εισαγγελέα από κάθε κράτος μέλος. Κύριες αρμοδιότητες του συλλογικού οργάνου είναι η ολική επιμέλεια και καθοδήγηση των δραστηριοτήτων της EPPO και η λήψη αποφάσεων για θέματα στρατηγικού και γενικού περιεχομένου, με σκοπό την διασφάλιση της συνέπειας, της επιτυχής και της συνεχούς πολιτικής δίωξης των κρατών

⁶¹ EUR-Lex, Η ενισχυμένη συνεργασία, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/enhanced-cooperation.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁶² European Public Prosecutor's Office, International cooperation, <https://www.eppo.europa.eu/en/international-cooperation> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁶³ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 8.

μελών από την ΕΡΡΟ. Η έγκριση του Κανονισμού διαδικασίας της ΕΡΡΟ αποτελεί μια από τις επιπρόσθετες υποχρεώσεις του συλλογικού οργάνου, όπου στον οποίο Κανονισμό εμπεριέχονται και κανόνες, που σχετίζονται με τις δραστηριότητες του ιδίου του οργάνου. Ακόμη, το συλλογικό όργανο υφίσταται αρμόδιο για τον καθορισμό των καθηκόντων των μελών του αλλά και όλων των υπαλλήλων της ΕΡΡΟ, όπως και για την σύσταση των μόνιμων τμημάτων⁶⁴.

Αναλυτικότερα, στα μόνιμα τμήματα συμμετέχει ως Πρόεδρος ο ευρωπαϊός γενικός εισαγγελέας ή ένας από τους αναπληρωτές ευρωπαϊούς γενικούς εισαγγελείς ή ένας ευρωπαϊός εισαγγελέας, και δύο επιπλέον μόνιμα μέλη. Με τον Κανονισμό διαδικασίας καθορίζεται ο αριθμός και η σύνθεση των μόνιμων τμημάτων, αλλά και η μεταξύ τους κατανομή αρμοδιοτήτων, με βάση τις ανάγκες της ΕΡΡΟ. Ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται ισότιμα η κατανομή των αρμοδιοτήτων είναι μέσω ενός συστήματος τυχαίας ανάθεσης, όπου μόνο σε περιπτώσεις εξαιρετικής ανάγκης δύναται να υπάρξει απόκλιση από αυτό το σύστημα. Βασικά καθήκοντα των μόνιμων τμημάτων είναι η παρακολούθηση και η διεύθυνση ερευνών και διώξεων που υλοποιούνται από τους ευρωπαϊούς εντεταλμένους εισαγγελείς, ο συντονισμός ερευνών και διώξεων σε υποθέσεις διασυνοριακού επιπέδου και η εξασφάλιση εφαρμογής των αποφάσεων του συλλογικού οργάνου. Ειδικά, τα μόνιμα τμήματα έχουν την δυνατότητα να παραπέμπουν υποθέσεις στην δικαιοσύνη και στις εθνικές αρχές, να αρχειοθετούν υποθέσεις, να εφαρμόζουν την λεγόμενη «απλουστευμένη διαδικασία δίωξης» και την εντολή στον αρμόδιο ευρωπαϊό εντεταλμένο εισαγγελέα έτσι ώστε να ολοκληρώσει ο ίδιος μια υπόθεση, αλλά και να κινεί από την αρχή μια έρευνα. Παράλληλα, μπορούν να δώσουν εντολή στον ευρωπαϊό εντεταλμένο εισαγγελέα τόσο για να ξεκινήσει μια έρευνα όσο για να αναλάβει μια υπόθεση, να παραπέμπουν ζητήματα στρατηγικού ή γενικού περιεχομένου που προκύπτουν από μεμονωμένες υποθέσεις στο συλλογικό όργανο, να προχωρήσουν στην ανάθεση μιας υπόθεσης και να δώσουν την έγκρισή τους στον ευρωπαϊό εισαγγελέα με σκοπό να υλοποιήσει ο ίδιος μια έρευνα⁶⁵.

⁶⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 9.

⁶⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 10.

Τα μόνιμα τμήματα συνεργάζονται στενά με τους ευρωπαίους εισαγγελείς, καθώς μέσω εκείνων μπορούν να δώσουν εντολές, σύμφωνα με το εκάστοτε εθνικό δίκαιο, στον αρμόδιο ευρωπαϊό εντεταλμένο εισαγγελέα, όταν αυτό απαιτείται για την τελεσφόρο διεξαγωγή μιας έρευνας ή μιας δίωξης. Επιπλέον, έχουν την ευχέρεια να αναθέτουν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις την εξουσία τους, που σχετίζεται με την λήψη αποφάσεων, στον ευρωπαϊό εισαγγελέα, που είναι επόπτης μιας υπόθεσης η οποία δεν ξεπερνά το ποσό των 100.000 ευρώ. Ο εποπτεύων ευρωπαίος εισαγγελέας οφείλει να καταθέτει στο μόνιμο τμήμα έκθεση σχετικά με την τελική ολοκλήρωση της υπόθεσης, αλλά και σχετικά με οποιαδήποτε άλλη πληροφορία κρίνει ο ίδιος ότι είναι αναγκαία για την διατήρηση της ανάθεσης εξουσίας. Για την αναφερόμενη ανάθεση, ακόμη, είναι απαραίτητη η ενημέρωση του ευρωπαϊού γενικού εισαγγελέα από το μόνιμο τμήμα, ο οποίος μπορεί να ζητήσει την επανεξέταση της απόφασης από το τμήμα⁶⁶.

Όσον αφορά τον ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα, εκείνος θεωρείται ως ο προϊστάμενος της EPPO, καθώς με το έργο του αποσκοπεί στην οργάνωση και διεύθυνση των δράσεων της, εκπροσωπώντας την παράλληλα στα θεσμικά όργανά και στα κράτη μέλη της ΕΕ, όπως και σε τρίτους. Οι αναπληρωτές του, οι οποίοι είναι δύο σε αριθμό, δρουν ενισχυτικά στο έργο του και λειτουργούν ως αντικαταστάτες του, όταν ο ίδιος απουσιάζει ή κωλύεται. Συγχρόνως, ο ευρωπαίος γενικός εισαγγελέας δύναται να αναθέτει τις αρμοδιότητες του που σχετίζονται με την εκπροσώπηση του και σε ευρωπαίους εισαγγελείς, εκτός από τους αναπληρωτές του⁶⁷.

Ο ευρωπαίος γενικός εισαγγελέας διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο από κοινού για θητεία επτά ετών, η οποία δεν μπορεί να ανανεωθεί περαιτέρω. Η επιλογή του πραγματοποιείται μεταξύ υποψηφίων, που είναι είτε μέλη εισαγγελικής αρχής ή δικαστικού σώματος των κρατών μελών εν ενεργεία, είτε ευρωπαίοι εισαγγελείς εν ενεργεία. Οφείλουν, επίσης, να εγγυώνται την ανεξαρτησία τους και να διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και την εμπειρία που απαιτείται, για να επιτελέσουν το έργο τους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Για την εκκίνηση της

⁶⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 10.

⁶⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 11.

υποβολής υποψηφιοτήτων για την θέση του ευρωπαϊού γενικού εισαγγελέα, δημοσιεύεται σχετική ανοιχτή πρόσκληση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αφότου ολοκληρωθεί ο χρόνος διάρκειας της ανοιχτής πρόσκλησης, η επιτροπή επιλογής συντάσσει έναν κατάλογο με όλους τους υποψηφίους που κατέχουν τα αναγκαία προσόντα, ενώ στη συνέχεια υποβάλει τον κατάλογο αυτό στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Η συγκεκριμένη επιτροπή αποτελείται στο σύνολο από δώδεκα άτομα που είναι πρώην μέλη του Δικαστηρίου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πρώην εθνικά μέλη της Eurojust, μέλη προερχόμενα από εθνικά ανώτατα δικαστήρια, ανώτατοι εισαγγελείς και αξιόλογοι δικηγόροι. Η πρόταση διορισμού της τελείται από την Επιτροπή και εκδίδεται από το Συμβούλιο, το οποίο καθιερώνει τους κανόνες της επιτροπής επιλογής. Σε περίπτωση παραίτησης, παύσης ή εγκατάλειψης της θέσης του ευρωπαϊού γενικού εισαγγελέα, εκκινείται από την αρχή νέα διαδικασία διορισμού του⁶⁸.

Σχετικά με τους αναπληρωτές ευρωπαίους γενικούς εισαγγελείς, αξίζει να αναφερθεί ότι είναι ευρωπαίοι εισαγγελείς, οι οποίοι διορίζονται από το συλλογικό όργανο, με θητεία τριών ετών, που μπορεί να ανανεωθεί. Επιλέγονται σύμφωνα με τον Κανονισμό διαδικασίας της EPPO, ενώ καθ' όλη την διάρκεια της θητείας τους ως αναπληρωτές συνεχίζουν να διατηρούν την ιδιότητα του ευρωπαϊού εισαγγελέα. Σε περίπτωση παραίτησης, παύσης ή εγκατάλειψης της θέσης του αναπληρωτή ευρωπαϊού γενικού εισαγγελέα, για την πλήρωση της θέσης πραγματοποιείται εκ νέου η ίδια διαδικασία, ενώ ο πρώην αναπληρωτής παραμένει ως ευρωπαίος εισαγγελέας⁶⁹.

Οι ευρωπαίοι εισαγγελείς είναι αρμόδιοι, εκ μέρους των μόνιμων τμημάτων, για την εποπτεία των ερευνών και των διώξεων που πραγματοποιούν οι ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς, οι οποίοι αναλαμβάνουν υποθέσεις ανάλογα με το κράτος μέλος από το οποίο κατάγονται. Συντάσσουν και υποβάλλουν σύντομες παρουσιάσεις των υποθέσεων που αποτελούν επόπτες τους, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να προτείνουν αποφάσεις σύμφωνα με τα σχέδια των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων. Οι εποπτεύοντες ευρωπαίοι εισαγγελείς συνεργάζονται στενά με τους

⁶⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 14.

⁶⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 15.

ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς, καθώς έχουν και την δυνατότητα να τους δώσουν εντολές, λαμβάνοντας υπόψη το εκάστοτε εθνικό δίκαιο και τις εντολές του υπευθύνου μόνιμου τμήματος, με σκοπό την τελεσφόρο διεξαγωγή της έρευνας ή της δίωξης και την εξασφάλιση της λειτουργίας της EPPO. Αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των μόνιμων τμημάτων και των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων σχετικά με την μεταξύ τους επικοινωνία και την ανταλλαγή πληροφοριών, ενώ φροντίζουν να διατίθενται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες από την Κεντρική Εισαγγελία στους ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς και το αντίστροφο. Σημαντικό προς αναφορά είναι το γεγονός, ότι το εθνικό δίκαιο ενός κράτους μέλους μπορεί να ορίσει να επανεξεταστούν εσωτερικά από την εθνική εισαγγελία συγκεκριμένες πράξεις του ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα, η οποία επανεξέταση περιλαμβάνεται στην εποπτεία του εποπτεύοντος ευρωπαίου εισαγγελέα⁷⁰.

Για την επιλογή και τον διορισμό των ευρωπαίων εισαγγελέων, το κάθε κράτος μέλος οφείλει να προτείνει τρεις υποψήφιους, οι οποίοι απαιτείται να είναι μέλη εισαγγελικής αρχής ή δικαστικού σώματος του αντίστοιχου κράτους μέλους εν ενεργεία, να εγγυώνται την ανεξαρτησία τους και να διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και την ενδεδειγμένη εμπειρία, για την καλύτερη εκτέλεση του έργου τους. Υπεύθυνο θεσμικό όργανο της ΕΕ για την επιλογή και τον διορισμό ενός υποψήφιου ευρωπαίου εισαγγελέα ανά κράτος μέλος είναι το Συμβούλιο, το οποίο λαμβάνει υπόψη την αιτιολογημένη άποψη της επιτροπής επιλογής. Η θητεία των ευρωπαίων εισαγγελέων ορίζεται στα έξι χρόνια, ενώ δύναται να παραταθεί έως τρία χρόνια από το Συμβούλιο. Σε περίπτωση παραίτησης, παύσης ή εγκατάλειψης της θέσης του ευρωπαίου εισαγγελέα, για την πλήρωση της θέσης πραγματοποιείται εκ νέου η ίδια διαδικασία, ενώ ο αν εν λόγω ευρωπαίος εισαγγελέας είναι ταυτόχρονα και αναπληρωτής ευρωπαίος γενικός εισαγγελέας, τότε πραγματοποιείται αυτόματα παύση και από εκείνη την θέση. Επιπλέον, όταν διορίζεται ένας ευρωπαίος εισαγγελέας, το συλλογικό όργανο ορίζει ως αντικαταστάτη του έναν από τους ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς του ιδίου κράτους μέλους⁷¹.

⁷⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 12.

⁷¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 16.

Οι ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς δρουν για λογαριασμό της ΕΡΡΟ στα κράτη μέλη τους, και κατέχουν ίδιες εξουσίες με τους αντίστοιχους εθνικούς εισαγγελείς καθώς ερευνούν, διώκουν και παραπέμπουν υποθέσεις στην δικαιοσύνη όπως εκείνοι. Έχουν την ευθύνη των ερευνών και των διώξεων που έχουν κινήσει, μέσω της ανάθεσης και μέσω του δικαιώματος ανάληψης υποθέσεων, ενώ καθοδηγούνται παράλληλα από τα μόνιμα τμήματα που είναι αρμόδια για τις υποθέσεις τους, αλλά και από τους εποπτεύοντες ευρωπαίους εισαγγελείς. Κατά την διάρκεια μιας υπόθεσης, έχουν την δυνατότητα να ενισχύουν το κατηγορητήριο, να βοηθούν στην συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων και να κάνουν χρήση ένδικων μέσων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Το κάθε κράτος μέλος δύναται να έχει δύο ή περισσότερους ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς, τον αριθμό και τις αρμοδιότητες των οποίων ορίζει ο ευρωπαίος γενικός εισαγγελέας μαζί με τις υπεύθυνες αρχές των κρατών μελών. Επιπρόσθετα, επιτρέπεται στους ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς να ασκούν αρμοδιότητες εθνικού εισαγγελέα, με την προϋπόθεση ότι δεν καθίστανται ως εμπόδιο στα καθήκοντά τους ως ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς και ότι υπάρχει σχετική ενημέρωση των εποπτευόντων ευρωπαίων εισαγγελέων⁷².

Αρμόδιο όργανο για τον διορισμό των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων, που προτείνονται από τα κράτη μέλη, είναι το συλλογικό όργανο, το οποίο αποφασίζει έπειτα από σχετική πρόταση προερχόμενη από τον ευρωπαίο γενικό εισαγγελέα. Για την αποδοχή της πρότασης του ευρωπαίου γενικού εισαγγελέα, το συλλογικό όργανο οφείλει να ελέγξει αν οι προτεινόμενοι ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς ανταποκρίνονται στα απαραίτητα κριτήρια. Πιο συγκεκριμένα, απαιτείται να αποτελούν μέλη εισαγγελικής αρχής ή δικαστικού σώματος του αντίστοιχου κράτους μέλους εν ενεργεία, να εγγυώνται την ανεξαρτησία τους και να διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και την ενδεδειγμένη εμπειρία, για την θέση αυτή. Δυνατότητα παύσης ενός ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα υπάρχει από το συλλογικό όργανο, αλλά και από το ίδιο το κράτος μέλος, το οποίο για να προσχωρήσει σε παύση καθηκόντων του ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα που προκύπτουν από τον Κανονισμό 2017/1939, είναι απαιτούμενο να έχει την συγκατάθεση του ευρωπαίου γενικού εισαγγελέα. Σε περίπτωση παραίτησης, παύσης ή εγκατάλειψης της θέσης του

⁷² Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 13.

ευρωπαϊού εντεταλμένου εισαγγελέα, το αντίστοιχο κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να ενημερώσει άμεσα τον ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα και να προτείνει, αν χρειάζεται, άλλον εισαγγελέα προς διορισμό⁷³.

Αναφορικά με τον διοικητικό διευθυντή, εκείνος διορίζεται ως έκτακτος υπάλληλος της EPPO από το συλλογικό όργανο, μέσω μιας λίστας υποψηφίων που υποβάλλει ο ευρωπαίος γενικός εισαγγελέας. Η θητεία του είναι τετραετής, ενώ δύναται να παραταθεί αυστηρά για χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών, έπειτα από την ανάλογη αξιολόγηση των επιδόσεων και των δράσεων του. Απαιτείται να λογοδοτεί στον ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα και στο συλλογικό όργανο, ενώ υπάρχει η δυνατότητα παύσης των καθηκόντων του⁷⁴. Κύρια αρμοδιότητα του διοικητικού διευθυντή, ο οποίος δρα ανεξάρτητα κατά την εκτέλεση του έργου του, είναι η διεύθυνση της EPPO. Αποτελεί τον νόμιμο εκπρόσωπο της για σκοπούς διοικητικού και δημοσιονομικού περιεχομένου και εκτελεί παράλληλα τον προϋπολογισμό της. Ειδικότερα, είναι αρμόδιος να διοικεί και να διαχειρίζεται σε καθημερινή βάση το προσωπικό της EPPO, να εφαρμόζει τις αποφάσεις του ευρωπαϊού γενικού εισαγγελέα και του συλλογικού οργάνου, να καταρτίζει και να υλοποιεί προτάσεις του ετησίου και του πολυετή προγραμματισμού, να εκπονεί τα τμήματα διοικητικού και δημοσιονομικού περιεχομένου της ετήσιας έκθεσης, να συντάσσει σχέδιο δράσης σχετικά με τα πορίσματα των εσωτερικών και εξωτερικών εκθέσεων ελέγχου, αξιολόγησης και ερευνών, να χαράσσει την πολιτική της EPPO για την καταπολέμηση της απάτης, να συγκροτεί προτάσεις για τους δημοσιονομικούς κανόνες και για την κατάσταση των εσόδων και των δαπανών, να παρέχει την απαραίτητη διοικητική βοήθεια ως προς το έργο της EPPO, αλλά και να ενισχύει τον ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα και τους αναπληρωτές ευρωπαίους γενικούς εισαγγελεείς στο έργο τους⁷⁵.

Κατά την εφαρμογή του έργου της, η EPPO οφείλει να σέβεται τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διακήρυξη του οποίου πραγματοποιήθηκε στην Νίκαια, στις 7 Δεκεμβρίου

⁷³ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 17.

⁷⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 18.

⁷⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 19.

του 2000, από το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή⁷⁶. Στον Χάρτη συμπεριλαμβάνεται μια σειρά από θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία αφορούν την αξιοπρέπεια, τις ελευθερίες, την ισότητα, την αλληλεγγύη, τα δικαιώματα των πολιτών, την δικαιοσύνη, αλλά και ορισμένες γενικές διατάξεις⁷⁷. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η δέσμευση της ΕΡΡΟ από τις αρχές του κράτους δικαίου, της αναλογικότητας και της καλόπιστης συνεργασίας μεταξύ της ίδιας και των αρμόδιων εθνικών αρχών, ενώ απαιτείται η υλοποίηση των ερευνών της με τρόπο αμερόληπτο αλλά και χωρίς καθυστερήσεις. Ο Κανονισμός 2017/1939, περιέχει, επίσης, κανόνες, τους οποίους οφείλει να ακολουθεί πιστά κατά την άσκηση των δράσεων της. Ωστόσο, υπάρχει η πιθανότητα σε κάποιες υποθέσεις να χρειάζεται η εφαρμογή και του εκάστοτε εθνικού δικαίου, όταν δηλαδή κάποιο ζήτημα δεν ρυθμίζεται επαρκώς από τον παρών Κανονισμό. Σε περίπτωση, όμως, που υπάρχει σχετική ρύθμιση και στον Κανονισμό αλλά και στο εθνικό δίκαιο, τότε υπερισχύει ο Κανονισμός⁷⁸.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι διακρίνεται από πλήρη ανεξαρτησία, καθώς οι αρμόδιοί της, τόσο σε κεντρικό όσο σε αποκεντρωμένο επίπεδο, αλλά και όλο το προσωπικό της, εκτελούν τα καθήκοντα τους για το συμφέρον της ΕΕ, χωρίς όμως να ζητούν ή να λαμβάνουν εντολές από άτομα εκτός της ΕΡΡΟ, από κράτη μέλη ή από οποιαδήποτε όργανο της ΕΕ⁷⁹. Υποχρεούται να λογοδοτεί, ωστόσο, για το έργο της, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και να συντάσσει ετήσια έκθεση⁸⁰. Ειδικότερα, όσον αφορά την ετήσια έκθεση, η ΕΡΡΟ οφείλει να προχωρά στην κατάρτιση, την έκδοση και την δημοσίευση της σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ, διαβιβάζοντάς την στα τρία προαναφερόμενα θεσμικά όργανα της ΕΕ, στα οποία λογοδοτεί, και στα εθνικά κοινοβούλια. Με την τήρηση της εχεμύθειας και της εμπιστευτικότητας των υποθέσεων και των προσωπικών

⁷⁶ Αθανάσιος Γ. Ράικος, Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδη Δικαιώματα, Τόμος 3^{ος}, 5^η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017, σελ. 95.

⁷⁷ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 7.6.2016.

⁷⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 5.

⁷⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 6.

⁸⁰ Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου, Το σύστημα διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020, σελ. 164.

δεδομένων, ο ευρωπαϊός γενικός εισαγγελέας παρουσιάζει μια φορά τον χρόνο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο, όπως και στα εθνικά κοινοβούλια έπειτα από αίτημά τους, τις συνολικές δραστηριότητές της EPPO. Δυνατή είναι, ακόμη, η αντικατάστασή του κατά την παρουσίασή αυτή πό τον έναν αναπληρωτή ευρωπαϊό γενικό εισαγγελέα, αλλά μόνο για τις ακροάσεις ενώπιον των εθνικών κοινοβουλίων⁸¹.

Όσον αφορά τις αρμοδιότητες της, εκείνες διακρίνονται τόσο σε καθ' ύλην όσο σε κατά τόπο. Ειδικότερα, η EPPO είναι αρμόδια για πράξεις αξιόποινου χαρακτήρα που βλάπτουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, όπως εκείνες ορίζονται από την Οδηγία 2017/1371 και από την απόφαση-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ. Από την άλλη, δεν έγκειται στην αρμοδιότητά της οι αξιόποινες πράξεις που σχετίζονται με εθνικούς άμεσους φόρους, καθώς ο Κανονισμός 2017/1939 δεν επεμβαίνει στην φορολογική διοίκηση των κρατών μελών της ΕΕ⁸². Πρέπει να αναφερθεί, επίσης, ότι σύμφωνα με την κατά τόπο αρμοδιότητα της, η EPPO είναι υπεύθυνη για αξιόποινες πράξεις, που πραγματοποιήθηκαν συνολικώς ή μερικώς στην επικράτεια ενός ή περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ, αλλά και εκτός της επικράτειας όταν πληρούνται, ωστόσο, οι απαραίτητες προϋποθέσεις, όπως για παράδειγμα αν η αξιόποινη πράξη εκτελέστηκε από πολίτη κράτους μέλους⁸³.

Όλα τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ και οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών οφείλουν να ενημερώνουν την EPPO, χωρίς καθυστερήσεις, για οποιαδήποτε αξιόποινη συμπεριφορά όπου δύναται να ασκήσει τα καθήκοντά της, ώστε η ίδια να επιλέξει αν θα κάνει χρήση του δικαιώματος ανάληψης της υπόθεσης. Κατά την διαδικασία της γνωστοποίησης, απαιτείται να περιγράφεται το πραγματικό περιστατικό, να εκτιμάται η ζημία που έγινε ή που πρόκειται να γίνει, να αναφέρεται ο ενδεχόμενος νομικός χαρακτηρισμός αλλά και κάθε δυνατή πληροφορία για τα θύματα, τους υπόπτους και τα λοιπά πρόσωπα που συμμετείχαν στην υπόθεσή. Έπειτα από το αρχικό στάδιο της γνωστοποίησης, έπεται η καταχώριση και η επαλήθευση των πληροφοριών με βάση τον Κανονισμό διαδικασίας της EPPO, έτσι ώστε να

⁸¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 7.

⁸² Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 22.

⁸³ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 23. Στο Άρθρο 23 ο πολίτης αναφέρεται ως υπήκοος.

αποσαφηνιστεί αν χρειάζεται να κινηθεί έρευνα ή να χρησιμοποιηθεί το δικαίωμα ανάληψης υπόθεσης. Αφότου λάβει την απόφασή της μετά την επαλήθευση, η ΕΡΡΟ καταγράφει την αιτιολογία της απόφασης στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων και πληροφορεί αναλόγως την αρμόδια αρχή που έκανε γνωστή την αξιόποινη συμπεριφορά, όπως και τα θύματα της υπόθεσης. Σε περίπτωση που καταλήξει στην επίγνωση της ΕΡΡΟ πιθανή αξιόποινη πράξη η οποία δεν περιλαμβάνεται στο πλαίσιο των καθηκόντων της, τότε εκείνη είναι υποχρεωμένη να ενημερώσει χωρίς καθυστερήσεις τις υπεύθυνες αρχές του κράτους μέλους για την πράξη, παρέχοντάς τους παράλληλα κάθε δυνατή πληροφορία που κατέχει⁸⁴.

Αναλυτικότερα, για την εκκίνηση μιας έρευνας στο πλαίσιο της ΕΡΡΟ, είναι απαραίτητο να τίθεται πραγματικός λόγος για την τέλεση αξιόποινης πράξης με βάση το εθνικό δίκαιο, έτσι ώστε ένας από τους ευρωπαίους εντεταλμένους εισαγγελείς του κράτους να ξεκινήσει την έρευνα και να την καταγράψει στο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων, για να επαληθευθεί και να αναληφθεί από την ΕΡΡΟ. Σε περίπτωση που δεν έχει πραγματοποιηθεί εκκίνηση έρευνας από τον ευρωπαίο εντεταλμένο εισαγγελέα, τότε το μόνιμο τμήμα που έχει αναλάβει την υπόθεση, δίνει εντολή σε εκείνον για να την εκκινήσει⁸⁵. Στο πλαίσιο της εκκίνησης της έρευνας, η ΕΡΡΟ απαιτείται, αφότου έχει ενημερωθεί πλήρως για την υπόθεση, να λάβει απόφαση για την άσκηση του δικαιώματος ανάληψης υπόθεσης, εντός του χρονικού διαστήματος που ορίζεται, και στη συνέχεια να πληροφορήσει αναλόγως τις αρμόδιες εθνικές αρχές⁸⁶. Άμεσα υπεύθυνος για την διεξαγωγή της υπόθεσης είναι ο ευρωπαίος εντεταλμένος εισαγγελέας του κράτους μέλους, ο οποίος έχει την δυνατότητα είτε να λάβει ο ίδιος τα αναγκαία μέτρα για την έρευνα είτε να δώσει τις ανάλογες εντολές στις υπεύθυνες εθνικές αρχές, πληροφορώντας παράλληλα τον εποπτεύοντα ευρωπαίο εισαγγελέα και το μόνιμο τμήμα για οποιαδήποτε πρόοδο, διαμέσου του συστήματος διαχείρισης υποθέσεων⁸⁷. Αξίζει να αναφερθεί, επίσης, ότι όταν κατά τις έρευνες της

⁸⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 24.

⁸⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 26.

⁸⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 27.

⁸⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 28.

ΕΡΡΟ υπάρχουν άτομα που κατέχουν προνόμια ή ασυλίες σύμφωνα είτε με το εθνικό δίκαιο είτε με το ευρωπαϊκό δίκαιο και λόγω αυτών παρακωλύεται η έρευνα, τότε ο ευρωπαίος γενικός εισαγγελέας καταθέτει γραπτώς αιτιολογημένο αίτημα με σκοπό την άρση του προνομίου ή της ασυλίας, με βάση ότι προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο και το ευρωπαϊκό δίκαιο αντίστοιχα⁸⁸.

Κατά την διάρκεια μιας έρευνας από την ΕΡΡΟ, αν φανερωθεί ότι η αξιόποινη πράξη που εξετάζεται δεν εμπίπτει εν τέλει στις αρμοδιότητες της ή ότι δεν διαθέτει στο εξής τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να εκτελεί τις αρμοδιότητές της, τότε η υπόθεση παραπέμπεται στις υπεύθυνες εθνικές αρχές από το μόνιμο τμήμα⁸⁹. Αντιθέτως, αν αποφασιστεί από τον αρμόδιο ευρωπαίο εντεταλμένο εισαγγελέα η περάτωση της έρευνας, τότε ο ίδιος καταθέτει στον εποπτεύοντα ευρωπαίο εισαγγελέα έκθεση, στην οποία περιγράφει περιληπτικά την υπόθεση και ένα σχέδιο για την ανάλογη απόφαση, όπως λόγου χάριν για να ασκηθεί σχετική δίωξη ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Με την σειρά του, ο εποπτεύων ευρωπαίος εισαγγελέας μεταβιβάζει στο υπεύθυνο μόνιμο τμήμα τα έγγραφα της υπόθεσης μαζί με την άποψή του, όταν αυτό απαιτείται. Ακολούθως, αν το μόνιμο τμήμα αποφασίσει ότι έχει την ίδια γνώμη με τον ευρωπαίο εντεταλμένο εισαγγελέα, τότε εκείνος οφείλει να πράξει αναλόγως. Από την άλλη, αν η απόφαση του μόνιμου τμήματος δεν είναι σύμφωνη με του ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα, τότε το ίδιο επανεξετάζει την υπόθεση όπως απαιτείται, προτού πάρει την τελική απόφαση ή δώσει στον ευρωπαίο εντεταλμένο εισαγγελέα τις απαραίτητες εντολές⁹⁰. Σε περίπτωση που το σχέδιο απόφασης του ευρωπαίου εντεταλμένου εισαγγελέα περιλαμβάνει να παραπεμφθεί η υπόθεση προς εκδίκαση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων⁹¹, τότε το μόνιμο τμήμα οφείλει να αποδεχτεί την απόφαση του, καθώς δεν υφίσταται η δυνατότητα απόρριψής της⁹².

⁸⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 29.

⁸⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 34.

⁹⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 35.

⁹¹ *Ευγενία Ρ. Σαχπεκίδου*, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 3^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021, σελ. 344.

⁹² Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Άρθρο 36.

Σύμφωνα με το άρθρο 117 του Κανονισμού 2017/1939, κάθε κράτος μέλος που συμμετέχει στο πλαίσιο της ΕΡΡΟ οφείλει να καθορίζει τις αρμόδιες εθνικές αρχές για την ομαλή υλοποίηση του ίδιου του Κανονισμού, αλλά και να ενσωματώνει στο εθνικό του δίκαιο το πλαίσιο της Οδηγίας 2017/1371, η οποία πραγματεύεται την αντιμετώπιση της απάτης που επιβαρύνει τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, διαμέσου του ποινικού δικαίου. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η εφαρμογή του Κανονισμού 2017/1939 έχει πλαισιωθεί με τον Νόμο 4786/2021 για την «εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/ 1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, τις ρυθμίσεις για τη λειτουργία των δικαστηρίων και άλλες διατάξεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης»⁹³. Από την άλλη, η Οδηγία 2017/1371 έχει ενσωματωθεί με τον Νόμο 4689/2020 για την «ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, 2017/1371, 2017/541, 2016/1919, 2014/57/ΕΕ, την κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας, τις τροποποιήσεις του ν. 3663/2008 (Α'99) προς εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 και άλλες διατάξεις»⁹⁴.

Ειδικότερα, ο Νόμος 4786/2021 αποσκοπεί στην οργάνωση και την εφαρμογή των κανόνων που αφορούν την ΕΡΡΟ, για την σωστή και εύρυθμη λειτουργία της στο πλαίσιο της ελληνικής νομοθεσίας. Όσον αφορά την διαδικασία επιλογής των Ελλήνων ευρωπαίων εισαγγελέων, εκείνη εκκινείται από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, είτε έξι μήνες πριν ολοκληρωθεί η θητεία του προηγούμενου Έλληνα ευρωπαίου εισαγγελέα είτε άμεσα αν ο ίδιος ενημερωθεί ότι η θητεία του προηγούμενου έληξε πριν από την αναμενόμενη χρονική στιγμή, με δημοσίευση σχετικής πρόσκλησης στην ιστοσελίδα της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου, έτσι ώστε να καταθέσουν οι ενδιαφερόμενοι τις αιτήσεις τους και τα απαραίτητα δικαιολογητικά εντός είκοσι ημερών. Ο έλεγχος των αιτήσεων και των δικαιολογητικών των υποψηφίων, η

⁹³ Νόμος 4786/2021, Εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/ 1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ρυθμίσεις για τη λειτουργία των δικαστηρίων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 43/Α/2021.

⁹⁴ Νόμος 4689/2020, Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, 2017/1371, 2017/541, 2016/1919, 2014/57/ΕΕ, κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ΦΕΚ 103/Α/2020.

διενέργεια των συνεντεύξεων και ο καθορισμός της λίστας των επιλαχόντων πραγματοποιούνται από το Ανώτατο Διοικητικό Συμβούλιο, ενώ η μεταβίβαση των αιτήσεων και των δικαιολογητικών των επιλεγέντων προς την επιτροπή επιλογής της ΕΡΡΟ για τις δικές της ενέργειες, εκτελείται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης. Αναφορικά με την επιλογή των Ελλήνων ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων, ο αριθμός των οποίων καθορίζεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, πρέπει να αναφερθεί ότι είναι παρόμοια με εκείνη των Ελλήνων ευρωπαίων εισαγγελέων. Για την ομαλή λειτουργία του έργου τους συγκροτείται ανεξάρτητο γραφείο ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων με έδρα την Αθήνα, το οποίο δρα σύμφωνα με εσωτερικό κανονισμό που συντάσσεται από τους ίδιους⁹⁵.

Σχετικά με τον Νόμο 4689/2020 που αναφέρθηκε παραπάνω, εκείνος ενσωματώνει στα άρθρα 21 έως 28 το αντικείμενο της οδηγίας, τους ορισμούς των οικονομικών συμφερόντων και του νομικού προσώπου, σοβαρά αδικήματα όπως η δωροληψία, η δωροδοκία και η διασυννοριακή απάτη σχετικά με τον Φ.Π.Α., αλλά και κάποιες επιπλέον γενικές και ενισχυτικές διατάξεις. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 22 τα αδικήματα της δωροληψίας και της δωροδοκίας, που αναφέρονται αντιστοίχως στα άρθρα 235 και 236 του Ποινικού Κώδικα, ισχύουν και σε περιπτώσεις που οι παράνομες πράξεις αφορούν οποιονδήποτε υπάλληλο της ΕΕ και τιμωρούνται είτε με φυλάκιση είτε με χρηματική ποινή αναλόγως με την βαρύτητα της πράξης⁹⁶. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 23, το αδίκημα της διασυννοριακής απάτης με τον Φ.Π.Α., που σχετίζεται με παράνομες πράξεις που διενεργούνται σε δύο τουλάχιστον κράτη μέλη της ΕΕ και προκαλούν ζημία άνω των 10 εκατομμυρίων ευρώ, τιμωρείται, επίσης, ή με φυλάκιση ή με χρηματική ποινή. Ακόμη, σημαντικό προς αναφορά είναι το άρθρο 27 του Νόμου, σύμφωνα με το οποίο το Υπουργείο Δικαιοσύνης υποχρεούται να καταθέτει σε ετήσια βάση στατιστικές αναφορές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για διάφορα αδικήματα που επιβαρύνουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ, οι οποίες

⁹⁵ Νόμος 4786/2021, Εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/ 1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ρυθμίσεις για τη λειτουργία των δικαστηρίων και άλλες διατάξεις, Άρθρα 1,2,5,9,10,11.

⁹⁶ Νόμος 4619/2019, Κύρωση του Ποινικού Κώδικα, ΦΕΚ 95/Α/2019, Άρθρα 235 και 236.

αφορούν τον αριθμό όλων των ανάλογων δικογραφιών και ποινικών διώξεων, τα ποσά που επανακτήθηκαν από τις ποινικές διώξεις αλλά και την εκτιμώμενη ζημία⁹⁷.

Συμπληρωματικά, σημαντικό προς αναφορά είναι ότι διατίθεται δυνατότητα καταγγελίας εγκλημάτων στην EPPO από οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο που αποτελεί ευρωπαϊό πολίτη και μη, αλλά και από νομικά πρόσωπα. Κάθε καταγγελία πρέπει να σχετίζεται με έγκλημα που αφορά αυστηρά και μόνο την επιβάρυνση των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ. Επίσης, μπορεί να υποβληθεί απευθείας στην έδρα της EPPO σε οποιαδήποτε από τις 24 επίσημες γλώσσες της ΕΕ επιθυμείται, μέσω του ηλεκτρονικού εντύπου «Report a Crime (Καταγγελία εγκλήματος)»⁹⁸. Σε αντίθεση με την OLAF, δεν δύναται να πραγματοποιηθεί καμία καταγγελία ανώνυμα, αλλά αν επιτρέπεται από το εκάστοτε εθνικό δίκαιο μπορεί να υποβληθεί κατευθείαν στον ευρωπαϊό εντεταλμένο εισαγγελέα της αντίστοιχης χώρας⁹⁹.

Μέχρι το τέλος του 2022, η EPPO επεξεργάστηκε 3318 καταγγελίες, και είχε 1117 ενεργές έρευνες, από τις οποίες οι 865 ήταν νέες έρευνες, με εκτιμώμενη ζημιά ύψους 14.1 δισεκατομμυρίων ευρώ¹⁰⁰. Σχεδόν το 4% των ερευνών που διεξήγαγε, αφορούσαν περιπτώσεις διαφθοράς των ευρωπαϊκών και των εθνικών δημοσίων λειτουργιών. Ιδιαίτερα, ο τομέας στον οποίον παρατηρήθηκε μεγαλύτερη τάση για διάπραξη παρατυπιών ήταν εκείνος των δημοσίων συμβάσεων. Σχετική υπόθεση της EPPO ήταν η απαγγελία κατηγορίας που άσκησε τον Μάιο του 2022 σε δέκα πολίτες της Κροατίας, συμπεριλαμβανομένων και δύο δημάρχων μεταξύ των ατόμων αυτών, για ενεργητική και παθητική δωροδοκία αλλά και για κατάχρηση καθήκοντος. Ως αποτέλεσμα της υπόθεσης ήταν η έκδοση ετυμηγορίας ενοχής από το περιφερειακό δικαστήριο του Ζάγκρεμπ σε πέντε από τους δέκα κατηγορούμενους για παράνομη

⁹⁷ Νόμος 4689/2020, Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, 2017/1371, 2017/541, 2016/1919, 2014/57/ΕΕ, κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Άρθρα 21 έως 28.

⁹⁸ European Public Prosecutor's Office, Report a crime, <https://www.eppo.europa.eu/en/form/eppo-report-a-crime> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

⁹⁹ European Public Prosecutor's Office, Reporting a crime to the EPPO, <https://www.eppo.europa.eu/en/reporting-crime-eppo> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹⁰⁰ European Public Prosecutor's Office, Annual Report 2022: EPPO puts spotlight on revenue fraud, 2023, <https://www.eppo.europa.eu/en/news/annual-report-2022-eppo-puts-spotlight-revenue-fraud#:~:text=on%20revenue%20fraud-.Annual%20Report%202022%3A%20EPPO%20puts%20spotlight%20on%20revenue%20fraud.-Published%20on%201> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

ευνοιοκρατία και απόπειρα κατάχρησης του καθήκοντός τους, λόγω της παραποίησης διαδικασιών σε συμβάσεις με σκοπό την εξασφάλιση της ανάθεσης κατασκευαστικών έργων, που περιλάμβαναν εγκαταστάσεις ηλιακής ενέργειας και επεξεργασίας απόνερων¹⁰¹.

3. Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου

Η ίδρυση του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (European Union Agency for Law Enforcement Cooperation – Europol), κατοχυρώθηκε με την Πράξη του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουλίου του 1995 «για την κατάρτιση της σύμβασης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Europol) δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση»¹⁰². Η σύμβαση αυτή αντικαταστάθηκε από την απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 2009 «για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ)»¹⁰³, η οποία ακολούθως έδωσε την θέση της στον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου του 2016 «για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ»¹⁰⁴. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 τροποποιήθηκε τελικώς σε μεταγενέστερο στάδιο από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου του 2022 «για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/794, όσον αφορά τη συνεργασία της Ευρωπόλ με ιδιωτικούς φορείς, την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την

¹⁰¹ European Public Prosecutor's Office, Annual Report 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, page 63.

¹⁰² Πράξη του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της σύμβασης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Europol) δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 27.11.1995.

¹⁰³ Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 2009 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 15.2.2009.

¹⁰⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 24.5.2016.

Ευρωπόλ προς υποστήριξη ποινικών ερευνών και τον ρόλο της Ευρωπόλ στην έρευνα και την καινοτομία»¹⁰⁵.

Αποστολή της Europol είναι η ενίσχυση των κρατών μελών της ΕΕ στην πρόληψη και την πάταξη της τρομοκρατίας και κάθε είδους σοβαρού εγκλήματος, λειτουργώντας έτσι σε ένα κλίμα σύμπραξης. Για την καλύτερη εκτέλεση των εργασιών της έχει αναπτύξει συνεργασίες με χώρες που δεν αποτελούν μέλη της ΕΕ, αλλά και με διεθνείς οργανισμούς. Οι δράσεις της εκτείνονται σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, που αφορούν λόγου χάρη την απάτη σχετικά με τον ΦΠΑ, το ξέπλυμα χρήματος, την παραχάραξη του ευρώ, την τρομοκρατία, την διακίνηση ναρκωτικών και το εμπόριο ανθρώπων. Είναι κατανοητό, λοιπόν, ότι η Europol αποσκοπεί γενικώς στην διασφάλιση της ασφάλειας στον χώρο της ΕΕ, προστατεύοντας τους πολίτες και τα ισχυρά θεμέλιά της¹⁰⁶.

Ειδικότερα, η Europol, η οποία από την 1η Ιανουαρίου του 2010 θεωρείται ως επίσημος οργανισμός της ΕΕ, εδρεύει στην Χάγη των Κάτω Χωρών. Οι υπηρεσίες της είναι διαθέσιμες 24 ώρες το εικοσιτετράωρο για όλη την εβδομάδα, απασχολώντας έναν ευρύ αριθμό ατόμων και χρησιμοποιώντας καινοτόμα εργαλεία και συστήματα για την επιτυχέστερη καταπολέμηση του εγκλήματος. Λογοδοτεί στο συμβούλιο υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, ενώ ελέγχεται και κατευθύνεται από το Συμβούλιο, το οποίο είναι υπεύθυνο για τον διορισμό του Εκτελεστικού Διευθυντή της και των τριών αναπληρωτών της, και για την ετήσια κατάρτιση έκθεσης του έργου της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Παράλληλα, το Συμβούλιο μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι αρμόδια όργανα, για την έγκριση του προϋπολογισμού της και για την έκδοση κανονισμών που χρειάζονται για την αρτιότερη υλοποίηση των εργασιών της¹⁰⁷.

Αξίζει να αναφερθεί ότι μια από τις σπουδαιότερες δράσεις της Europol αποτελεί το Ευρωπαϊκό Κέντρο για το Οικονομικό και Χρηματοοικονομικό Έγκλημα (European Financial and Economic Crime Centre – EFEC), που ιδρύθηκε τον Ιούνιο

¹⁰⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2022, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 27.6.2022.

¹⁰⁶ Europol, Σχετικά με την Europol, 11.8.2023, <https://www.europol.europa.eu/about-europol:el> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹⁰⁷ Europol, Σχετικά με την Europol.

του 2020 με σκοπό την εξάλειψη των ολοένα και αυξανόμενων απειλών κατά της οικονομίας και της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων της ΕΕ. Οι απειλές αυτές αφορούν υποθέσεις διαφθοράς, ξεπλύματος χρήματος, απάτης, όπως είναι λόγου χάριν οι υποθέσεις φορολογικής απάτης. Χαρακτηριστική δράση του EFECCE ήταν η συμμετοχή του στην υπόθεση Whitewall, κατά την οποία συνελήφθη τον Σεπτέμβριο του 2022 στην Μάλαγα της Ισπανίας, ένας από τους μεγαλύτερους εμπόρους ξεπλύματος χρήματος στην Ευρώπη. Η έρευνα αυτή άρχισε από την Ισπανική Guardia Civil και μεταφέρθηκε στην Europol, λόγω του διεθνούς χαρακτήρα της, ενώ εκτιμήθηκε ότι οι ύποπτοι ξέπλυναν πάνω από 200 εκατομμύρια ευρώ¹⁰⁸.

4. Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης (European Union Agency for Criminal Justice Cooperation – Eurojust), συστάθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της 28ης Φεβρουαρίου του 2002 σχετικά «με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος»¹⁰⁹. Αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου του 2018 «σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την αντικατάσταση και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου»¹¹⁰, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/838 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου του 2022 «για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 όσον αφορά τη διατήρηση, την ανάλυση και την αποθήκευση, στη Eurojust, αποδεικτικών

¹⁰⁸ Europol, European Financial and Economic Crime Centre-EFECCE, 2.5.2023, <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-financial-and-economic-crime-centre-efecce> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹⁰⁹ Απόφαση του Συμβουλίου της 28ης Φεβρουαρίου 2002 σχετικά με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 6.3.2002.

¹¹⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την αντικατάσταση και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 21.11.2018.

στοιχείων σχετικά με γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, εγκλήματα πολέμου και συναφείς αξιόποινες πράξεις»¹¹¹.

Ο λόγος ύπαρξης της Eurojust σχετίζεται με την προστασία δύο βασικών αξιών, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες για την αρμονική λειτουργία της ΕΕ¹¹². Ως αποστολή της θεωρείται η δικαστική καταπολέμηση σοβαρών εγκλημάτων, όπως η τρομοκρατία, το εμπόριο ναρκωτικών, το εμπόριο ανθρώπων, το ξέπλυμα χρήματος και η απάτη. Έχει την δυνατότητα να προσφέρει σημαντική βοήθεια στις ποινικές έρευνες που διεξάγει καθ' όλη την διάρκεια τους, μέσω της γρήγορης ανταπόκρισής της, λόγω του ότι διαθέτει υπηρεσία επιφυλακής συντονισμού που παρέχεται 24 ώρες το εικοσιτετράωρο για όλη την εβδομάδα¹¹³.

Αναλυτικότερα, αποτελείται από το συλλογικό όργανο, το εκτελεστικό συμβούλιο και την διοίκηση. Ειδικότερα, το συλλογικό όργανο, που απαρτίζεται από ένα άτομο για κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, είναι υπεύθυνο για την λειτουργία της Eurojust και εποπτεύεται από τον πρόεδρο και τους δύο αντιπροέδρους της. Το εκτελεστικό συμβούλιο συνεπικουρεί το συλλογικό όργανο στο έργο του και συγκροτείται από τον πρόεδρο, τους δύο αντιπροέδρους, έναν αντιπρόσωπο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και δύο άτομα από το συλλογικό όργανο που επιλέγονται διαδοχικά κάθε δύο χρόνια. Σχετικά με την διοίκηση, εκείνη αντιπροσωπεύεται από τον διοικητικό διευθυντή της, ο οποίος λειτουργεί ως ο κύριος εκπρόσωπος της Eurojust¹¹⁴.

Επιπλέον, διαθέτει σημαντικά εργαλεία υποστήριξης για τις έρευνες στις οποίες συνδράμει, με τα κυριότερα από αυτά να είναι οι κοινές ομάδες έρευνας, τα εργαλεία δικαστικής συνεργασίας της ΕΕ, οι συντονιστικές συναντήσεις και τα κέντρα

¹¹¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2022/838 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2022 για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 όσον αφορά τη διατήρηση, την ανάλυση και την αποθήκευση, στη Eurojust, αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, εγκλήματα πολέμου και συναφείς αξιόποινες πράξεις, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 31.5.2022.

¹¹² Eurojust, Ποιος είναι ο σκοπός μας, <https://www.eurojust.europa.eu/el/node/47/poios-einai-o-skopos-mas> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹¹³ Eurojust, Το έργο της Eurojust, <https://www.eurojust.europa.eu/el/about-us/what-we-do> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹¹⁴ Eurojust, Ο Οργανισμός της ΕΕ για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης, Χάγη, 2020, https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-12/2020-08_Generic-factsheet_public_Final4_EL.pdf, σελ.4, [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

συντονισμού. Πιο συγκεκριμένα, οι κοινές ομάδες έρευνας θεωρούνται ως το πιο εξελιγμένο εργαλείο για την διεξαγωγή ποινικών ερευνών σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς αποτελούν ομάδες απαρτιζόμενες από δικαστές, εισαγγελείς και υπαλλήλους επιβολής νόμου, οι οποίοι συμπράττουν για τις έρευνες μέσω συμφωνιών δύο ή περισσότερων κρατών για την χρονική περίοδο που ορίζεται. Η Eurojust έχει την ικανότητα να συντελεί στην συγκρότηση, λειτουργία και φιλοξενία των κοινών ομάδων έρευνας, ενισχύοντας τους ακόμη και σε οικονομικό επίπεδο. Τα εργαλεία δικαστικής συνεργασίας της ΕΕ, όπως το Ευρωπαϊκό Ένταλμα Σύλληψης και η Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας, προσφέρονται στις χώρες μέσω της Eurojust για την ευκολότερη μεταξύ τους συνέργεια. Όσον αφορά τις συναντήσεις συντονισμού, εκείνες πραγματοποιούνται για να ενισχύσουν την σύμπραξη των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, για την διεξαγωγή των οποίων η Eurojust δύναται να διαθέσει τόσο τους υπαλλήλους της για συμβουλές νομικού περιεχομένου, όσο και τους χώρους της για την υλοποίηση των συναντήσεων. Τέλος, σχετικά με τα κέντρα συντονισμού, η Eurojust στηρίζει μεγάλες έρευνες μέσω των ημερών δράσης, κατά τις οποίες παρέχονται σημαντικές πληροφορίες στις συμμετέχουσες αρχές συμβάλλοντας στην ταχύτερη ολοκλήρωση των υποθέσεων¹¹⁵.

Για την καταπολέμηση των εγκλημάτων, η Eurojust, η οποία εδρεύει στην Χάγη των Κάτω Χωρών¹¹⁶, συμπράττει με τις υπεύθυνες εθνικές αρχές των κρατών μελών της ΕΕ, σε συνάρτηση με την συνεργασία τρίτων χωρών. Έχει κατοχυρώσει ένα σύστημα επαφής με πάνω από 65 τρίτες χώρες παγκοσμίως, που συμβάλλουν στον δικαστικό αγώνα της, ενώ έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με χώρες όπως η οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ισλανδία, η Νορβηγία, το Λιχτενστάιν, η Ελβετία, η Μολδαβία, η Βόρεια Μακεδονία, το Μαυροβούνιο, η Γεωργία, η Αλβανία, η Σερβία και η Ουκρανία. Παράλληλα, σημαντικοί είναι και οι εισαγγελείς-σύνδεσμοι, οι οποίοι διορίζονται από την Eurojust και προέρχονται από χώρες που δεν είναι μέλη της ΕΕ, όπως για παράδειγμα οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο, με σκοπό την ενίσχυση των διασυνοριακών ερευνών¹¹⁷.

¹¹⁵ Eurojust, Ο Οργανισμός της ΕΕ για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης, σελ. 6-7.

¹¹⁶ Eurojust, Ποιοι είμαστε, <https://www.eurojust.europa.eu/el/node/47/poioi-eimaste> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹¹⁷ Eurojust, Annual Report 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023, p.62.

Συμπληρωματικά, η συμβολή της στην καταπολέμηση σοβαρών εγκλημάτων είναι σπουδαία, αν ληφθεί υπόψη ότι το 2022 συμμετείχε σε πάνω από 11.500 υποθέσεις, οι οποίες κατατάσσονταν κυρίως στους τομείς της απάτης, της διακίνησης ναρκωτικών και του ξεπλύματος χρήματος. Όσον αφορά τις υποθέσεις διαφθοράς, πρέπει να αναφερθεί ότι τον Μάιο του 2022 δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά έκθεση σχετικά με τις υποθέσεις διαφθοράς για το χρονικό διάστημα 2016-2021. Στην έκθεση αυτή, διατυπώθηκαν ορισμένα βασικά συμπεράσματα για την συμβολή της Eurojust στον συγκεκριμένο τομέα, αναφέροντας ειδικότερα ότι για την περίοδο 2016-2021 είχαν πραγματοποιηθεί πάνω από 500 υποθέσεις διαφθοράς, ενώ τα κύρια εμπλεκόμενα κράτη μέλη της ΕΕ ήταν η Ελλάδα, η Γερμανία, η Ρουμανία, η Ιταλία και η Ισπανία¹¹⁸.

Όπως διαφαίνεται, λοιπόν, τα οικονομικά εγκλήματα καταλαμβάνουν σημαντικό μέρος από τις υποθέσεις που διεξάγει η Eurojust ετησίως. Ειδικότερα, μια από τις υποθέσεις που είχε λάβει μέρος αποτελεί εκείνη κατά την οποία αποξηλώθηκε ένα δίκτυο υποδομής τηλεφωνικών κέντρων, που συμμετείχε σε επενδυτικές απάτες μέσω του διαδικτύου. Οι δράστες έπειθαν τα θύματά τους, μέσω του τηλεφώνου ή του διαδικτύου, να πληρώνουν ποσά σε επενδύσεις κρυπτονομισμάτων, έτσι ώστε να τοποθετούν προγράμματα που θα τους έδιναν την δυνατότητα να έχουν μη νόμιμη πρόσβαση στους υπολογιστές των θυμάτων. Κατά αυτόν τον τρόπο, αποσπούσαν χρήματα από τα θύματά τους, τα οποία ανέρχονταν σε πάνω από 30.000 άτομα από 71 χώρες παγκοσμίως, ενώ το ποσό συνολικής ζημίας καταλογιζόταν στα 20 εκατομμύρια ευρώ. Η Eurojust, λοιπόν, στην αναφερόμενη υπόθεση συνέβαλε με την δημιουργία και την χρηματοδότηση μιας κοινής ομάδας έρευνας, την διεξαγωγή δύο συντονιστικών συναντήσεων και την δημιουργία ενός κέντρου συντονισμού¹¹⁹.

5. Οι Ευρωπαίοι εταίροι κατά της διαφθοράς – Το Ευρωπαϊκό δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς

Οι Ευρωπαίοι εταίροι κατά της διαφθοράς (European Partners against Corruption – EPAC) αποτελούν ένα ανεξάρτητο και ανεπίσημο δίκτυο απαρτιζόμενο από 90 αρχές κατά της διαφθοράς και φορείς αστυνομικής εποπτείας. Το EPAC άρχισε να λειτουργεί το 2001 υπό την αιγίδα της Βέλγικης Προεδρίας της ΕΕ, ενώ ορίστηκε

¹¹⁸ Eurojust, Annual Report 2022, pp. 25 και 33.

¹¹⁹ Eurojust, Annual Report 2022, p. 30.

επισήμως τον Νοέμβριο του 2004 κατά την διάρκεια του συνεδρίου AGIS σχετικά με την ενίσχυση της συνεργασίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην ΕΕ, που πραγματοποιήθηκε στην Βιέννη της Αυστρίας. Το καταστατικό του EPAC υιοθετήθηκε ομόφωνα το 2009 εν μέσω του ετήσιου επαγγελματικού συνεδρίου του στην Νόβα Γκορίτσα της Σλοβενίας, δίνοντας την ευκαιρία συμμετοχής ως νέα μέλη του δικτύου σε χώρες που ανήκαν στο Συμβούλιο της Ευρώπης, καθώς μέχρι τότε συμμετείχαν μόνο αρχές και φορείς από τα κράτη μέλη της ΕΕ¹²⁰.

Από την άλλη, το Ευρωπαϊκό δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς (European contact-point network against corruption – EACN) είναι ένα επίσημο δίκτυο αποτελούμενο από περισσότερες από σχεδόν 60 αρχές κατά της διαφθοράς των κρατών μελών της ΕΕ. Η ίδρυσή του υλοποιήθηκε με την απόφαση 2008/852/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου του 2008 «για ένα δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς»¹²¹. Η δημιουργία του προήλθε από την ανάγκη για την ενίσχυση της συνεργασίας των αρχών της ΕΕ κατά της διαφθοράς, καθώς και για την προώθηση στενότερων σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των οργάνων της ΕΕ¹²².

Κύρια αποστολή του EPAC/EACN είναι να καθιερώσει και να αναπτύξει ένα δίκτυο επαφών μεταξύ των αρχών που ειδικεύονται στην καταπολέμηση της διαφθοράς και των αρχών αστυνομικής εποπτείας. Παράλληλα, στοχεύει στην προώθηση της ανεξαρτησίας, της λογοδοσίας και της διαφάνειας στα συστήματα που δημιουργούνται και διατηρούνται για την ανεξάρτητη επίβλεψη του έργου της αστυνόμευσης και της πάταξης της διαφθοράς. Επίσης, παρέχει μια πλατφόρμα για την ανταλλαγή πληροφοριών και ειδικών γνώσεων που σχετίζονται με την εξέλιξη σε ζητήματα αστυνόμευσης και αντιδιαφθοράς. Επιπρόσθετα, υποστηρίζει την ανάπτυξη και την προώθηση κοινών και βελτιωμένων προτύπων εργασίας και πρακτικών για τις αστυνομικές αρχές και τις αρχές κατά της διαφθοράς. Συμπληρωματικά, συμβάλλει στην παροχή βοήθειας σε τρίτες χώρες και σε οργανισμούς που επιθυμούν να αναπτύξουν μηχανισμούς και αρχές αντιδιαφθοράς¹²³.

¹²⁰ EPAC/EACN, About, <https://www.epac-eacn.org/about> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹²¹ Απόφαση 2008/852/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2008 για ένα δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 12.11.2008.

¹²² EPAC/EACN, About.

¹²³ EPAC/EACN, About.

Για την υλοποίηση του έργου του, το δίκτυο διοργανώνει κάθε χρόνο ένα επαγγελματικό συνέδριο, ενώ καθ' όλη την διάρκεια του χρόνου λειτουργεί ένα πλήθος από ομάδες εργασίας. Τα αγγλικά κατοχυρώνονται ως η μόνη επίσημη γλώσσα που χρησιμοποιείται για όλες τις διαδικασίες του δικτύου. Σχετικά, με την χρηματοδότηση του, εκείνη προκύπτει από εθελοντικές συνεισφορές των μελών του δικτύου, των παρατηρητών του, των επίσημων διεθνών προγραμμάτων, των κεφαλαίων της ΕΕ, αλλά και από άλλες πηγές¹²⁴.

Αξίζει να σημειωθεί, επίσης, ότι το τελευταίο ετήσιο επαγγελματικό συνέδριο του δικτύου πραγματοποιήθηκε στις 2 με 3 Νοεμβρίου του 2023, στο Δουβλίνο της Ιρλανδίας. Στο συνέδριο συμμετείχαν σχεδόν 200 άτομα από τουλάχιστον 100 θεσμούς, προερχόμενοι από 30 χώρες και άνω. Τα θέματα που συζητήθηκαν αφορούσαν τις καταγγελίες των λεγόμενων whistleblowers, δηλαδή των πολιτών που αποκαλύπτουν πληροφορίες παράνομων ενεργειών¹²⁵, τις ενέργειες βίας λόγω φύλου που διαπράχθηκαν από τους φορείς των πολιτειών, την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και την αντιμετώπιση αναδυόμενων προκλήσεων στις έρευνες της διαφθοράς και στην αστυνομική εποπτεία¹²⁶.

Το ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων του EPAC/EACN είναι η γενική συνέλευση, στην οποία συγκεντρώνονται όλα τα μέλη. Η συνέλευση συγκαλείται μια φορά τον χρόνο, αλλά δύναται να συνεδριάσει περαιτέρω είτε με απόφαση των τριών μεταξύ του προέδρου, των δύο αντιπροέδρων και των δύο αναπληρωτών προέδρων, είτε με αίτημα του ενός τρίτου των μελών της. Από την γενική συνέλευση εκλέγονται για διετή θητεία και με πιθανότητα επανεκλογής, ο πρόεδρος, οι δύο αντιπρόεδροι και οι δύο αναπληρωτές αντιπρόεδροι του δικτύου. Κύρια αποστολή της συνέλευσης είναι ο καθορισμός των γενικών πολιτικών του δικτύου, η αποδοχή και η αποβολή μελών και παρατηρητών, η συγκρότηση ομάδων για συγκεκριμένους σκοπούς, η υιοθέτηση δηλώσεων μετά τα συνέδρια, η υιοθέτηση και τροποποίηση του καταστατικού, αλλά και η διάλυση του δικτύου. Εκτός από την γενική συνέλευση, υφίσταται και η

¹²⁴ EPAC/EACN, About.

¹²⁵ Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, Whistleblowing, <https://transparency.gr/ti-kanoume/whistleblowing/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹²⁶ EPAC/EACN, 22nd EPAC/EACN Annual Professional Conference and General Assembly, σελ. 1-2, https://www.epac-eacn.org/fileadmin/Documents/Conferences/2023/Homepage_Artikel.pdf [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

γραμματεία του EPAC/EACN, η οποία από το 2022 φιλοξενείται από την Λιθουανική Ειδική Υπηρεσία Ερευνών και το Αυστριακό Ομοσπονδιακό Γραφείο Καταπολέμησης της Απάτης¹²⁷.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το δίκτυο EPAC/EACN έχει συνάψει επίσημες συμφωνίες με οργανισμούς, με σκοπό την προώθηση της συνεργασίας και την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών για τον αγώνα κατά της διαφθοράς. Οι τρεις οργανισμοί με τους οποίους έχουν υπογραφεί μνημόνια συνεργασίας είναι η Διεθνής Ακαδημία Καταπολέμησης της Διαφθοράς (International Anti-Corruption Academy – IACA), η Αντιπροεδρία Ακεραιότητας της Παγκόσμιας Τράπεζας (Integrity Vice Presidency of the World Bank Group – INT), αλλά και η Διεθνής Ένωση Αρχών Καταπολέμησης της Διαφθοράς (International Association of Anti-Corruption Authorities – IAACA). Παράλληλα, ως συνεργάτες του EACN λογίζονται η Europol και η Eurojust¹²⁸, ενώ από την άλλη η EPPO θεωρείται παρατηρητής του EPAC/EACN και η OLAF μέλος του. Συμπληρωματικά, πρέπει να αναφερθεί ότι οι περισσότερες αρχές καταπολέμησης της διαφθοράς αποτελούν μέλη και των δύο, δηλαδή και του EPAC αλλά και του EACN¹²⁹.

¹²⁷ EPAC/EACN, Governance, <https://www.epac-eacn.org/governance> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹²⁸ EPAC/EACN, Partners, <https://www.epac-eacn.org/partners> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

¹²⁹ EPAC/EACN, Members, <https://www.epac-eacn.org/members> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024].

Κεφάλαιο 4ο: Η καταπολέμηση της διαφθοράς σε διεθνές επίπεδο

1. Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι ένας διεθνής οργανισμός, που ιδρύθηκε το 1949 με σκοπό την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Η έδρα του βρίσκεται στο Στρασβούργο της Γαλλίας, ενώ κατέχει ταυτόχρονα εξωτερικά γραφεία και γραφεία σύμπραξης με διεθνείς οργανισμούς. Συμπεριλαμβάνει συνολικά 46 μέλη, από τα οποία τα 27 είναι τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οποία συνεργάζεται στενά. Το σημαντικότερο επίτευγμα του Συμβουλίου θεωρείται η υπογραφή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, μιας σύμβασης που αποσκοπεί στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Αρμόδιο όργανο, για την επίβλεψη της υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στα μέλη του Συμβουλίου, είναι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων¹³⁰.

Μια από τις σημαντικότερες δράσεις του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της διαφθοράς αποτελεί η Απόφαση (97) 24 του Συμβουλίου της Ευρώπης, μέσω της οποίας παρουσιάζονται οι «Είκοσι Θεμελιώδεις Αρχές για την καταπολέμηση της Διαφθοράς», που υιοθετήθηκαν από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην 101η συνεδρίασή τους, στις 6 Νοεμβρίου του 1997. Ειδικότερα, σύμφωνα με την πρώτη αρχή επιβάλλεται να θεσπιστούν μέτρα για την πρόληψη της διαφθοράς, να αλλάξει προς το καλύτερο η παροχή δημόσιας πληροφόρησης και να διαδοθεί η υιοθέτηση των ηθικών αξιών. Επιπλέον, κατά την έβδομη αρχή αναφέρεται η υποχρέωση εξειδίκευσης αρμόδιων ατόμων ή φορέων, για την συμμετοχή τους στην πάταξη της διαφθοράς. Ακόμη, μια άλλη αρχή που πρέπει να αναφερθεί είναι η εικοστή, η οποία προωθεί την εξάπλωση της συνεργασίας κατά της διαφθοράς σε παγκόσμιο επίπεδο¹³¹.

Παράλληλα, εξίσου σπουδαίο ρόλο κατέχει η «Σύμβαση Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά», όπου συνάφθηκε στο Στρασβούργο της Γαλλίας, στις 27 Ιανουαρίου του 1999. Σκοπός της αναφερόμενης Σύμβασης είναι ότι τα μέλη που την υπογράφουν

¹³⁰ Council of Europe, Το Συμβούλιο της Ευρώπης εν συντομία, <https://www.coe.int/el/web/about-us> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹³¹ Council of Europe, Resolution (97) 24 on the twenty guiding principles for the fight against corruption, 6.11.1997, Articles 1, 7 and 20.

θα πρέπει να θεσπίσουν στο εθνικό τους δίκαιο μέτρα κατά της διαφθοράς, όπως παραδείγματος χάριν τον καθορισμό της ενεργητικής δωροδοκίας ως ποινικό αδίκημα. Επιπλέον, ένα από τα σημαντικότερα άρθρα της είναι το άρθρο 20, μέσω του οποίου απαιτείται η συγκρότηση ανεξάρτητων και εξειδικευμένων ατόμων ή φορέων για την καταπολέμηση της διαφθοράς από κάθε συμβαλλόμενο κράτος¹³². Συνέχεια της παραπάνω Σύμβασης αποτελεί το «Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά», το οποίο εκδόθηκε στις 15 Μαΐου του 2003 με σκοπό την πρόσθεση επιπλέον ορισμών και μέτρων κατά της διαφθοράς¹³³. Με τον Νόμο 3560/2007 κατοχυρώνεται η ποινική σύμβαση και το πρόσθετο πρωτόκολλό της στο ελληνικό δίκαιο, όπου η δημοσίευσή του πραγματοποιήθηκε στις 14 Μαΐου του 2007¹³⁴.

Επιπροσθέτως, η «Σύμβαση Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά», η οποία συνάφθηκε στο Στρασβούργο της Γαλλίας, στις 4 Νοεμβρίου του 1999, συμβάλλει στην καθιέρωση περαιτέρω μέτρων. Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της συγκεκριμένης Σύμβασης είναι ότι κάθε κράτος που την υπογράφει, θα πρέπει να προβλέπει στο εθνικό του δίκαιο κανόνες σχετικά με την δημιουργία και την διατήρηση τελέσφορων μέσων για την υπεράσπιση των ατόμων που έχουν ζημιωθεί λόγω πράξεων διαφθοράς, συμπεριλαμβανομένου της δυνατότητας αποζημίωσής τους¹³⁵. Στην Ελλάδα, η Σύμβαση αυτή κατοχυρώθηκε με τον Νόμο 2957/2001, και δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 12 Νοεμβρίου του 2001¹³⁶. Φαίνεται, επομένως, ότι μέσω των είκοσι αρχών και των δύο συμβάσεων χαρακτήρηκε μια σημαντική προσπάθεια για την οργάνωση και την υλοποίηση του αγώνα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, εκ μέρους του Συμβουλίου της Ευρώπης.

¹³² Council of Europe, Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 173, Strasbourg, 27.1.1999, Articles 2 and 20.

¹³³ Council of Europe, Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 191, Strasbourg, 15.5.2003.

¹³⁴ Νόμος 3560/2007, Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης ποινικού δικαίου για τη διαφθορά και του Πρόσθετου σ' αυτήν Πρωτοκόλλου, ΦΕΚ 103/Α/2007.

¹³⁵ Council of Europe, Civil Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 174, Strasbourg, 4.11.1999, Article 1.

¹³⁶ Νόμος 2957/2001, Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για θέματα Αστικού Δικαίου περί διαφθοράς, ΦΕΚ 260/Α/2001.

2. *Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς*

Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (Group of States against Corruption – GRECO) ιδρύθηκε με την Απόφαση (99) 5 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 1 Μαΐου του 1999, με έδρα το Στρασβούργο της Γαλλίας¹³⁷. Σκοπός της είναι η βελτίωση της ικανότητας των μελών της ως προς την καταπολέμηση της διαφθοράς, μέσω της παρακολούθησης της συμμόρφωσης τους με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Απαρτίζεται συνολικά από 48 μέλη, συμπεριλαμβανομένων και των κρατών μελών της ΕΕ, όπου τα 46 από τα μέλη αυτά είναι χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου, ενώ τα υπόλοιπα 2 είναι το Καζακστάν και οι ΗΠΑ. Συγχρόνως, οποιοδήποτε μέλος γίνεται συμβαλλόμενο μέρος στην Σύμβαση Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά ή στην Σύμβαση Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά, τότε αυτόματα προσχωρεί και στην GRECO¹³⁸.

Το έργο της GRECO αφορά την ισότιμη παρακολούθηση των μελών της διαμέσου της αμοιβαίας αξιολόγησης και συμμόρφωσής τους. Όσον αφορά την αξιολόγηση των μελών, εκείνη υλοποιείται μέσω κύκλων αξιολόγησης, όπου κάθε μέλος αξιολογείται και αναλόγως το αποτέλεσμα οδηγείται σε συστάσεις, που αποσκοπούν στην προώθηση αναγκαίων νομοθετικών, θεσμικών και πρακτικών μεταρρυθμίσεων. Από την άλλη, σχετικά με την διαδικασία συμμόρφωσης, εκείνη στοχεύει στην αποτίμηση των μέτρων που έχουν ληφθεί από τα μέλη για την εφαρμογή των συστάσεων της GRECO¹³⁹.

Ειδικότερα, κατά την διαδικασία αξιολόγησης ακολουθούνται τα εξής βήματα: α) καθορισμός ομάδας εμπειρογνομόνων από την GRECO για την αξιολόγηση ενός μέλους, β) προώθηση και γραπτή απάντηση ερωτηματολογίων και παροχή πληροφοριών από δημοσίους λειτουργούς και εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών, κατά την επίσκεψη της ομάδας εμπειρογνομόνων στην αξιολογούμενη χώρα, γ) σύνταξη αναφοράς από την ομάδα εμπειρογνομόνων και κοινοποίησή της στην αξιολογούμενη χώρα για τυχόν σχόλια, και δ) υποβολή της αναφοράς για εξέταση και

¹³⁷ Council of Europe, Resolution (99) 5 Establishing the Group Of States Against Corruption (GRECO), Strasbourg, 1.5.1999.

¹³⁸ Council of Europe, Group of States against Corruption, About GRECO, <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹³⁹ Council of Europe, Group of States against Corruption, How does GRECO work?, <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco/how-does-greco-work> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

έγκριση στην GRECO. Αναλόγως με τα συμπεράσματα της έκθεσης, δύναται να επιβληθούν είτε συστάσεις είτε παρατηρήσεις. Σε περίπτωση συστάσεων, επακολουθεί η διαδικασία συμμόρφωσης, όπου η χώρα που υπόκειται σε αξιολόγηση θα πρέπει να υποβάλλει εντός 18 μηνών μετά την έκδοση της αξιολογούμενης αναφοράς, μια αναφορά κατάστασης συνοδευόμενη από δικαιολογητικά έγγραφα, ενώ σε περίπτωση παρατηρήσεων η υποβολή αναφοράς από την χώρα δεν είναι υποχρεωτική¹⁴⁰.

Συμπληρωματικά, μέχρι σήμερα, έχουν πραγματοποιηθεί οι εξής πέντε κύκλοι αξιολόγησης:

- Πρώτος κύκλος αξιολόγησης (1^η Ιανουαρίου του 2000): εξέταση δύο θεματικών, δηλαδή για α) την ανεξαρτησία, εξειδίκευση και τα μέσα των εθνικών φορέων κατά της διαφθοράς και β) την έκταση των ασυλιών.
- Δεύτερος κύκλος αξιολόγησης (1^η Ιανουαρίου 2003): εξέταση πέντε θεματικών, δηλαδή για α) τον εντοπισμό και την κατάσχεση των εσόδων από πράξεις διαφθοράς, β) την διαφθορά σε συνάρτηση με την δημόσια διοίκηση, γ) την αποτροπή νομικών προσώπων που χρησιμοποιούνταν ως ασπίδα της διαφθοράς, δ) το φορολογικό και οικονομικό πλαίσιο νομοθεσίας κατά της διαφθοράς, και ε) την σύνδεση μεταξύ διαφθοράς, οργανωμένου εγκλήματος και ξέπλυμα χρήματος.
- Τρίτος κύκλος αξιολόγησης (1^η Ιανουαρίου 2007): εξέταση δύο θεματικών, δηλαδή για α) την ενοχοποίηση που προβλέπεται σε κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης όπως η «Σύμβαση Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά», και β) την διαφάνεια χρηματοδότησης των κομμάτων σε συνάρτηση με την σύσταση (2003) 4 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τους κανόνες κατά της διαφθοράς στην χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και των εκλογικών εκστρατειών¹⁴¹.

¹⁴⁰ Council of Europe, Group of States against Corruption, How does GRECO work?

¹⁴¹ Council of Europe, Recommendation Rec(2003)4 of the Committee of Ministers to member states on common rules against corruption in the funding of political parties and electoral campaigns, Strasbourg, 8.4.2003.

- Τέταρτος κύκλος αξιολόγησης (1^η Ιανουαρίου 2012): εξέταση για την θεματική της πρόληψης της διαφθοράς σε ότι αφορά τους βουλευτές, τους δικαστές και τους εισαγγελείς.
- Πέμπτος κύκλος αξιολόγησης (20 Μαρτίου 2017): εξέταση για την πρόληψη της διαφθοράς και την προώθηση της ακεραιότητας στις κεντρικές κυβερνήσεις και στις αρχές επιβολής του νόμου¹⁴².

Όσον αφορά την σχέση της ΕΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης, πρέπει να αναφερθεί ότι η πρώτη προσπάθεια συνεργασίας του Συμβουλίου της Ευρώπης με την ΕΕ πραγματοποιήθηκε το 1993 με την Απόφαση (93) 28 του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τις μερικές και διευρυμένες συμφωνίες, όπου στο άρθρο 6 προσδιοριζόταν η πρόσκληση συμμετοχής της ΕΕ από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου σε συμφωνίες¹⁴³. Το 1999 με την Απόφαση (98) 7 από την Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την συγκρότηση της GRECO, διατυπώθηκε στο άρθρο 5 η δυνατότητα συμμετοχής της ΕΕ στο έργο της GRECO και στο άρθρο 8 οι προϋποθέσεις ένταξής της ΕΕ στην GRECO¹⁴⁴. Το 2007 υπογράφηκε μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ του Συμβουλίου της Ευρώπης και της ΕΕ, καθορίζοντας λεπτομερώς τους κανόνες, τους στόχους, τις αρχές και τις προτεραιότητες της σύμπραξής τους¹⁴⁵.

Το 2019, λοιπόν, 20 χρόνια έπειτα από την ίδρυση της GRECO, η ΕΕ κατοχυρώνεται ως παρατηρητής της, όπου σύμφωνα με το άρθρο 4 της Απόφασης (ΕΕ) 2019/1086 του Συμβουλίου της ΕΕ, ως παρατηρητής ορίζεται «όποιος έχει δικαίωμα συμμετοχής στις συνεδριάσεις της GRECO και πρόσβασης σε όλα τα υπό συζήτηση έγγραφα. Οι παρατηρητές δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, δεν υπόκεινται σε αξιολόγηση και δεν λαμβάνουν επίσημες θέσεις σε διαδικασίες αξιολόγησης ούτε συμμετέχουν σε αποστολές αξιολόγησης. Δεν απαιτείται οικονομική συμμετοχή από τους

¹⁴² Council of Europe, Group of States against Corruption, Evaluations, [https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations#{%2222359946%22:\[0\]}](https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations#{%2222359946%22:[0]}) [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁴³ Council of Europe, Statutory Resolution No. (93)28 on partial and enlarged agreements, 14.5.1993, Article 6.

¹⁴⁴ Council of Europe, Resolution (99) 5 Establishing the Group Of States Against Corruption (GRECO), Articles 5 and 8.

¹⁴⁵ Memorandum of Understanding between the Council of Europe and the European Union, Strasbourg, 2007.

παρατηρητές.»¹⁴⁶. Αξίζει να σημειωθεί, ακόμη, ότι το 2020 διατυπώθηκε από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Ελέγχου του Προϋπολογισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ερώτηση για την ένταξη της ΕΕ στην GRECO ως πλήρες μέλος, ενώ η ερώτηση απαντήθηκε λεπτομερώς από την Νομική Υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αναφέροντας εν ολίγοις ότι η ένταξη της ΕΕ υπό αυτό το καθεστώς είναι δυνατή, αλλά θα πρέπει να υπάρχει πρόσκληση από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης και σύναψη συμφωνίας μεταξύ τους¹⁴⁷.

3. *Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών*

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν διεθνή οργανισμό που ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου του 1945 από 51 χώρες, με έδρα την Νέα Υόρκη. Μέχρι σήμερα έχουν ενταχθεί στο σύνολο του οργανισμού 193 χώρες, οι οποίες έχουν αποδεχθεί τον Χάρτη του ΟΗΕ, μια διεθνή σύμβαση που αναφέρει τις αρχές των διεθνών σχέσεων. Σκοπός του ΟΗΕ είναι η εξασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας, η δημιουργία φιλικών σχέσεων των χωρών, η σύμπραξη για την διευθέτηση προβλημάτων και η διάδοση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε διεθνές επίπεδο. Η δυνατότητα νομοθέτησης του δεν είναι εφικτή, παρά μόνο η παροχή μέσων για την επίλυση συγκρούσεων παγκόσμιας εμβέλειας και η δημιουργία πολιτικών για σημαντικά προς όλους ζητήματα¹⁴⁸. Επίσημες γλώσσες του είναι τα αγγλικά, τα αραβικά, τα γαλλικά, τα ισπανικά, τα κινεζικά, και τα ρωσικά¹⁴⁹. Επιπλέον, σημαντικό προς αναφορά είναι η σταθερή συνεργασία του ΟΗΕ με την ΕΕ, καθώς από τον Μάιο του 2011 η ΕΕ κατοχυρώνεται ως παρατηρητής του οργανισμού¹⁵⁰.

¹⁴⁶ Απόφαση (ΕΕ) 2019/1086 του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2019 σχετικά με τη θέση που πρέπει να ληφθεί, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της συνόδου της ολομέλειας της ομάδας κρατών κατά της διαφθοράς (GRECO) ή στο πλαίσιο της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης όσον αφορά την απόφαση για τη χορήγηση στην Ένωση καθεστώτος παρατηρητή στην GRECO, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 26.6.2019, Άρθρο 4.

¹⁴⁷ European Parliament, EU cooperation with the Group of States against Corruption (GRECO): how to move towards full membership, Background document for the workshop: The EU's current role in GRECO and ambitions for the future: how to move towards full membership, 2021, page 6.

¹⁴⁸ Ηνωμένα Έθνη, <https://unric.org/el/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%b9%ce%b1/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁴⁹ Ηνωμένα Έθνη, Τα Ηνωμένα Έθνη με μια Ματιά, <https://unric.org/el/%cf%84%ce%b1-%ce%b7%ce%bd%cf%89%ce%bc%ce%ad%ce%bd%ce%b1-%ce%ad%ce%b8%ce%bd%ce%b7-%ce%bc%ce%b5-%ce%bc%ce%b9%ce%b1-%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ac/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁵⁰ United Nations, How the EU and UN cooperate, 21.12.2023, <https://unric.org/en/how-the-eu-and-un-cooperate/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

3.1 *Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς*

Μια από τις σπουδαιότερες πράξεις του ΟΗΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς αποτελεί η «Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς», που υιοθετήθηκε με την απόφαση 58/4 της γενικής συνέλευσης του ΟΗΕ, στις 31 Οκτωβρίου του 2003. Η ισχύς της άρχισε στις 14 Δεκεμβρίου του 2005, και αν και τα συμβαλλόμενα μέρη της είναι 190, έχει υπογραφεί συνολικά από 140 μέρη. Η Σύμβαση καλύπτει πέντε κύριους τομείς, δηλαδή α) τα προληπτικά μέτρα, β) την παροχή μέτρων για την ποινικοποίηση και την επιβολή του νόμου, γ) την διεθνή συνεργασία, δ) την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων, και ε) την εξειδικευμένη αρωγή και ανταλλαγή πληροφοριών¹⁵¹. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η σύμβαση έχει υιοθετηθεί από την ΕΕ με την Απόφαση 2008/801/EK του Συμβουλίου της 25ης Σεπτεμβρίου 2008 για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς¹⁵². Συγχρόνως, αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η αποτελεί την πρώτη προσπάθεια σε διεθνές επίπεδο για την από κοινού καταπολέμηση της διαφθοράς¹⁵³.

Η Σύνοδος της Ολομέλειας των Κρατών Μερών (Conference of the States Parties – CoSP) αποτελεί το κύριο όργανο χάραξης πολιτικής της σύμβασης, καθώς υποστηρίζει τα συμβαλλόμενα και τα υπογράφοντα μέρη της στην υλοποίηση της και καθοδηγεί το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC) για την υλοποίηση δραστηριοτήτων κατά της διαφθοράς. Η εφαρμογή της στο εσωτερικό δίκαιο των συμβαλλόμενων μερών αξιολογείται μέσω ενός Μηχανισμού Ελέγχου της Εφαρμογής (Implementation Review Mechanism). Επιπλέον, σημαντικό προς αναφορά είναι ότι μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί δέκα συνεδριάσεις της Συνόδου των Κρατών Μερών, όπου η τελευταία έλαβε μέρος στις 11-15 Δεκεμβρίου του 2023 στην Ατλάντα των ΗΠΑ¹⁵⁴.

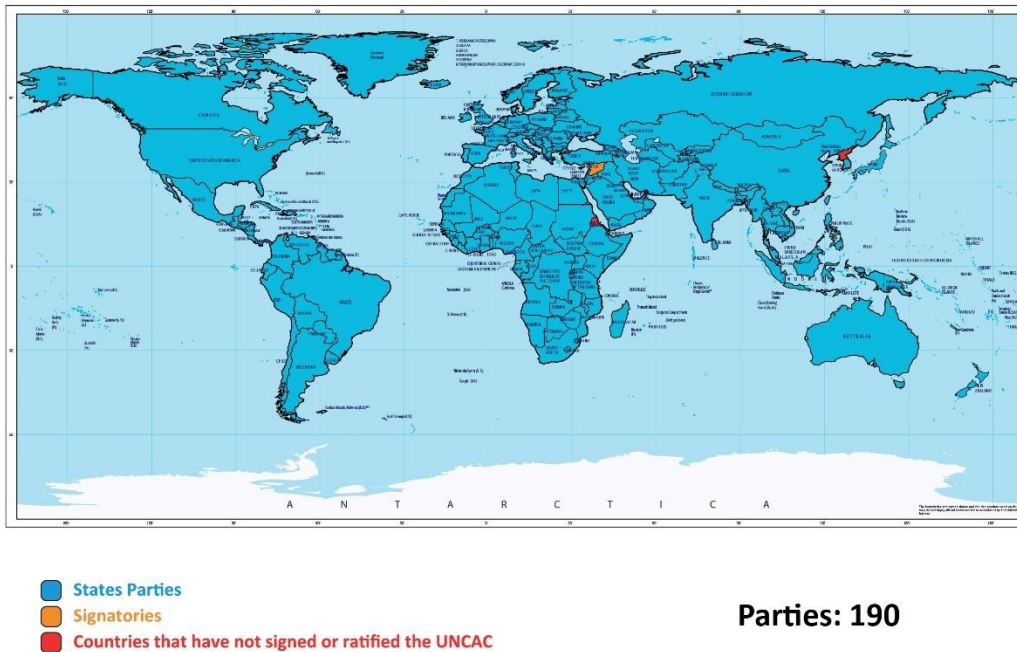
¹⁵¹ United Nations, Office on Drugs and Crime, United Nations Convention against Corruption, <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/uncac.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁵² EUR-Lex, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς.

¹⁵³ Ελισάβετ Μπέσιλα-Μακρίδη, Έλεγχος Διοίκησης, Η εθνική αρχή διαφάνειας Ν. 4622/2019, Τόμος Β', 2^η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020, σελ. 39.

¹⁵⁴ United Nations, Office on Drugs and Crime, UNODC's Action against Corruption and Economic Crime, <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/index.html?ref=menuaside> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

UNCAC Signature and Ratification Status

Εικόνα 1, Πηγή Εικόνας: Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών

3.2 Η Ατζέντα 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η Ατζέντα 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη και οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) της που υιοθετήθηκαν κατά την 70^η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 25 Σεπτεμβρίου του 2015, αποτελούν μιας υψίστης σημασίας δράση σε παγκόσμιο επίπεδο. Στόχος των ΣΒΑ είναι η εφαρμογή τους σε όλα τα κράτη, ανεπτυγμένα και μη, υπολογίζοντας την διαφορετικότητα μεταξύ των χωρών, και έχοντας ως χρονικό όριο για την υλοποίησή τους το έτος 2030¹⁵⁵. Αναλυτικότερα, οι 17 ΣΒΑ¹⁵⁶ είναι οι εξής:

¹⁵⁵ Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, https://gslegal.gov.gr/?page_id=5506 [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁵⁶ Ηνωμένα Έθνη, Οι 17 Στόχοι, <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΝΑ ΑΛΛΑΞΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΜΑΣ

Εικόνα 2, Πηγή Εικόνας: Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών

Αναλυτικότερα, στον 16^ο Στόχο μελετάται η προώθηση της ειρήνης και της δικαιοσύνης σε κάθε κοινωνία χωρίς διακρίσεις. Στον Στόχο 16.5 κυρίως αναφέρεται η «ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας». Η αναφορά των ΣΒΑ στην διαφθορά πραγματοποιείται λόγω του ποσού που έχει εκτιμηθεί ότι χάνεται από τις παράνομες πράξεις. Ειδικότερα, η διαφθορά, η δωροδοκία, η κλοπή και η φοροδιαφυγή υπολογίζεται ότι απορροφούν το ετήσιο κόστος των 1,26 τρισεκατομμυρίων δολαρίων στις αναπτυσσόμενες χώρες, ποσό το οποίο θα ήταν ωφέλιμο να χρησιμοποιηθεί αντ' αυτού για την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων που έχουν ανάγκη¹⁵⁷.

¹⁵⁷ Ηνωμένα Έθνη, Στόχος 16 – Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί, <https://unric.org/el/%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%87%ce%bf%cf%83-16-%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%b7%ce%bd%ce%b7-%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%b1%ce%b9%ce%bf%cf%83%cf%85%ce%bd%ce%b7-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%b9%cf%83%cf%87%cf%85%cf%81%ce%bf/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

Στο πλαίσιο της ΕΕ, η Ατζέντα του 2030 εφαρμόζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία έχει ως επίκεντρο των δραστηριοτήτων της τους ΣΒΑ, καθώς τους έχει ενσωματώσει πλήρως στην χάραξη της πολιτικής της ΕΕ. Το 2023 παρουσίασε στον ΟΗΕ την πρώτη της εθελοντική αξιολόγηση, που αφορούσε την υλοποίηση της Ατζέντας. Σημαντική είναι, επίσης, η πρόοδος της ΕΕ, όπως αναφέρει και η Eurostat, στην εκπλήρωση των περισσότερων στόχων, όπως για παράδειγμα στον Στόχο 16, όπου η Επιτροπή έχει ορίσει μια καινούργια στρατηγική για την «Ένωση Ασφάλειας», η οποία στοχεύει και στην αντιμετώπιση σχετικών ζητημάτων με την διαφθορά¹⁵⁸.

4. Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας αποτελεί τον προκάτοχο του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), ο οποίος δημιουργήθηκε με σκοπό την διαχείριση της αμερικανικής και καναδικής βοήθειας στο πλαίσιο του σχεδίου Μάρσαλ, για την αποκατάσταση της Ευρώπης μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η μετατροπή του οργανισμού στον ΟΟΣΑ έλαβε χώρα με την υπογραφή σύμβασης στο Παρίσι της Γαλλίας, όπου αποτελεί και την έδρα του, στις 14 Δεκεμβρίου του 1960, ενώ η ισχύς της άρχισε από τις 30 Σεπτεμβρίου του 1961. Αποστολή του ΟΟΣΑ είναι η προσφορά ευημερίας σε παγκόσμιο επίπεδο, συμβουλευόντας τις κυβερνήσεις με πολιτικές που προωθούν μια ανθεκτική και χωρίς αποκλίσεις βιώσιμη ανάπτυξη¹⁵⁹. Αναφορικά με την βιώσιμη ανάπτυξη, πρέπει να αναφερθεί ότι ο ΟΟΣΑ προσπαθεί να υποστηρίξει και εφαρμόζει στις πολιτικές της τους ΣΒΑ της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ¹⁶⁰. Τα μέλη του ΟΟΣΑ αριθμούνται στα 38, από τα οποία τα 22 αποτελούν κράτη μέλη της ΕΕ, εξαιρουμένου της Βουλγαρίας, της Κροατίας, της Κύπρου, της Μάλτας και της Ρουμανίας. Ωστόσο, έχουν ξεκινήσει ήδη

¹⁵⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η εθελοντική αξιολόγηση της ΕΕ επιβεβαιώνει την προσήλωση στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης στο εσωτερικό και σε ολόκληρο τον κόσμο, 19.7.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_3801 [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁵⁹ OECD, Our history, <https://www.oecd.org/60-years/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁶⁰ OECD, OECD and the Sustainable Development Goals: Delivering on universal goals and targets, <https://www.oecd.org/development/sustainable-development-goals.htm> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

από το 2022 διαδικασίες για την είσοδο της Βουλγαρίας, της Κροατίας και της Ρουμανίας στον ΟΟΣΑ¹⁶¹.

4.1 Η Σύμβαση για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων υπαλλήλων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές

Στις 17 Δεκεμβρίου του 1997 υπογράφηκε η «Σύμβαση για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων υπαλλήλων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές» από όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ από κοινού με 8 επιπλέον χώρες εκτός του ΟΟΣΑ, δηλαδή την Αργεντινή, την Βραζιλία, την Κροατία, το Περού, την Ρουμανία, την Ρωσία και την Νότια Αφρική, με έναρξη ισχύος στις 15 Φεβρουαρίου του 1999. Μέσω της Σύμβασης καθορίστηκαν νομικά δεσμευτικά πρότυπα για την ποινικοποίηση των αδικημάτων δωροδοκίας που διαπράττονται από τους αλλοδαπούς δημόσιους λειτουργούς στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, προβλέποντας μια πληθώρα σχετικών μέτρων για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Θεωρείται ως το πρώτο και μοναδικό διεθνές μέσο για την καταπολέμηση της διαφθοράς, που εστιάζει στην ενεργητική δωροδοκία¹⁶². Για την ενίσχυση της συνάφθηκε στις 26 Νοεμβρίου του 2021 μια νέα πρόταση, δηλαδή η «Πρόταση για περαιτέρω καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημόσιων υπαλλήλων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές», κατά την οποία κατοχυρώθηκαν νέα μέτρα για την ενίσχυση της πρόληψης, της διερεύνησης και της καταπολέμησης της διεθνούς δωροδοκίας¹⁶³.

Η εφαρμογή της Σύμβασης ελέγχεται από την Ομάδα Εργασίας του ΟΟΣΑ για την δωροδοκία, η οποία αποτελείται από εκπροσώπους των 38 μελών του ΟΟΣΑ, που είναι συνήθως δημόσιοι υπάλληλοι από τους τομείς της δικαιοσύνης, του εμπορίου, των οικονομικών και των εξωτερικών υποθέσεων. Στις συναντήσεις τους, οι οποίες πραγματοποιούνται τέσσερις φορές τον χρόνο στο Παρίσι, οι εκπρόσωποι έχουν την δυνατότητα να ανταλλάσσουν ιδέες και πληροφορίες, αλλά και να ενημερώνονται για την υλοποίηση των πολιτικών των μελών και των ερευνών που διεξάγονται, σχετικά με

¹⁶¹ OECD, Our global reach, <https://www.oecd.org/about/members-and-partners/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁶² OECD, Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, <https://www.oecd.org/corruption/oecdantibriberyconvention.htm> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁶³ OECD, 2021 OECD Anti-Bribery Recommendation, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/2021-oecd-anti-bribery-recommendation.htm> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

την διεθνή δωροδοκία¹⁶⁴. Η παρακολούθηση κάθε μέλους του ΟΟΣΑ από την Ομάδα Εργασίας, πραγματοποιείται σε τέσσερις φάσεις, που είναι οι εξής:

- 1) αποτίμηση της επάρκειας του εθνικού νομικού πλαισίου της χώρας για την καταπολέμηση της διεθνούς δωροδοκίας και της υλοποίησης της Σύμβασης,
- 2) αξιολόγηση της εφαρμογής της νομοθεσίας στην πράξη,
- 3) εστίαση σε οριζόντια ζητήματα και στις μη εφαρμόσιμες συστάσεις της 2^{ης} φάσης,
- 4) εστίαση σε οριζόντια ζητήματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες της χώρας και στις μη εφαρμόσιμες συστάσεις της 3^{ης} φάσης.

Οι φάσεις 2 έως 4 απαιτούν την υποχρεωτική επίσκεψη της Ομάδας Εργασίας στην αξιολογούμενη χώρα. Ειδικά, η αξιολόγηση των χωρών πραγματοποιείται από δύο επικεφαλής εκπρόσωπους των μελών της Ομάδας Εργασίας από κοινού με την γραμματεία της, ενώ οι εκθέσεις που υποβάλλουν συζητούνται στις τριμηνιαίες συναντήσεις τους¹⁶⁵.

Σε ένα αντίστοιχο πλαίσιο της σύμβασης του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της δωροδοκίας, έχει κατοχυρωθεί από την ΕΕ η «Σύμβαση περί της καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης»¹⁶⁶, η ισχύς της οποίας άρχισε στις 28 Σεπτεμβρίου του 2005. Μέσω της ευρωπαϊκής σύμβασης εξασφαλίζεται ότι όλα τα μέλη της ΕΕ οφείλουν να μεριμνήσουν με την θέσπιση των απαραίτητων μέτρων, για την ποινικοποίηση και την καταπολέμηση της δωροδοκίας των υπαλλήλων της ΕΕ και των εθνικών δημοσίων λειτουργών. Η συμβολή της είναι σημαντική, καθώς αν και τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν υιοθετήσει την σύμβαση του ΟΟΣΑ, η ΕΕ δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της, γεγονός που σηματοδοτούσε την ανάγκη της για μια σύμβαση ανάλογου περιεχομένου¹⁶⁷.

¹⁶⁴ OECD Working Group on Bribery, Annual Report 2008, OECD Publishing, Paris, 2009, pages 11-12.

¹⁶⁵ OECD Working Group on Bribery, Annual Report 2022, OECD Publishing, Paris, 2023, page 11.

¹⁶⁶ Μαρία Γ. Βενετσανοπούλου, Κακοδιοίκηση και διαφθορά στην Δημόσια Διοίκηση, Ελεγκτικοί μηχανισμοί, σελ. 54-55.

¹⁶⁷ EUR-Lex, Καταπολέμηση της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται δημόσιοι υπάλληλοι, 8.3.2019, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/convention-against-corruption-involving-public-officials.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

4.2 Το Διεθνές Φόρουμ του ΟΟΣΑ για την διαφθορά και την ακεραιότητα

Σημαντικό προς αναφορά είναι το γεγονός ότι ο ΟΟΣΑ διοργανώνει και υλοποιεί σε ετήσια βάση το λεγόμενο «Διεθνές Φόρουμ για την διαφθορά και την ακεραιότητα». Το Φόρουμ αυτό αποτελεί μια δημόσια εκδήλωση, στην οποία λαμβάνουν μέρος εκπρόσωποι των κυβερνήσεων, επιχειρηματίες, αντιπρόσωποι της κοινωνίας των πολιτών και εμπειρογνώμονες, με σκοπό την προώθηση καινοτόμων λύσεων σε θέματα που σχετίζονται με την ακεραιότητα και την καταπολέμηση της διαφθοράς, όπως λόγου χάρη η τεχνολογία, η διεθνής δωροδοκία, η πολιτική ακεραιότητα, η πολιτική πίεση και επιρροή, η ανάπτυξη συνεργασίας και η φορολογία. Το 2023, το Φόρουμ έλαβε χώρα στις 24-25 Μαΐου στο Παρίσι, στο οποίο παρευρέθηκαν 90 χώρες, 99 ομιλητές και περισσότεροι από 900 συμμετέχοντες, ενώ σημαντική ήταν και η εξ αποστάσεως συμμετοχή των 1720 ατόμων. Μια από τις ομιλήτριες ήταν η Charlotte Arwidi, ως εκπρόσωπος της OLAF, αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι πρέπει να διαμορφωθεί πολιτισμική ευαισθητοποίηση σε παγκόσμια κλίμακα σχετικά με την απάτη¹⁶⁸. Επιπλέον, για το 2024, που αποτελεί 25 χρόνια από την εφαρμογή της Σύμβασης, το ετήσιο Φόρουμ του ΟΟΣΑ θα πραγματοποιηθεί στις 26 με 27 Μαρτίου στο Παρίσι¹⁶⁹.

5. Η Διεθνής Διαφάνεια

Η Διεθνής Διαφάνεια (ΔΔ) αποτελεί μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ) που ιδρύθηκε το 1993 με έδρα το Βερολίνο της Γερμανίας, ενώ εκτελεί το έργο της σε περισσότερες από 100 χώρες, στις οποίες διαθέτει εθνικά παραρτήματα¹⁷⁰. Το εθνικό παράρτημα της Ελλάδας δημιουργήθηκε το 1996 στην Αθήνα με την ονομασία Διεθνής Διαφάνεια-Ελλάς (ΔΔ-Ε), στοχεύοντας στην ευαισθητοποίηση και στην ενημέρωση των πολιτών για το φαινόμενο της διαφθοράς στην Ελλάδα¹⁷¹. Αποστολή της ΔΔ είναι η διερεύνηση, η πληροφόρηση και η πάταξη της διαφθοράς, όπως και η προώθηση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της ακεραιότητας σε διεθνές επίπεδο. Ως όραμά της

¹⁶⁸ OECD, 2023 OECD Global Anti-Corruption & Integrity Forum, Highlights, pages 1 and 6, <https://www.oecd.org/gov/ethics/Highlights%202023.pdf> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁶⁹ OECD, OECD Global Anti-Corruption & Integrity Forum, <https://www.oecd.org/corruption-integrity/forum/home/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁷⁰ Μαρία Γ. Βενετσανοπούλου, Κακοδιοίκηση και διαφθορά στην Δημόσια Διοίκηση, Ελεγκτικοί μηχανισμοί, σελ. 61.

¹⁷¹ Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, Ποιοι Είμαστε, <https://transparency.gr/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

παρουσιάζεται ένας κόσμος στον οποίο οι κυβερνήσεις, η πολιτική, οι επιχειρήσεις, η κοινωνία των πολιτών και γενικά όλοι οι άνθρωποι στην καθημερινότητά τους, θα είναι απαλλαγμένοι από την διαφθορά¹⁷².

Η ΔΔ επικεντρώνει το ενδιαφέρον της σε ζητήματα παγκόσμιας εμβέλειας, τα οποία απασχολούν και επηρεάζουν τις ζωές των ανθρώπων. Για αυτό τον λόγο θέτει τα βασικά θέματα που ταλαιπωρούνται από την μάστιγα της διαφθοράς, ως εξής: α) η ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων και η κλοπή δημόσιου χρήματος, β) η ακεραιότητα των επιχειρήσεων, γ) η κλιματική κρίση, δ) η άμυνα και η ασφάλεια, ε) οι βιομηχανίες εξόρυξης, στ) η διεθνής δωροδοκία, ζ) το φύλο, η) η μεγάλη διαφθορά, θ) η υγεία, ι) η δικαιοσύνη και η νομοθεσία, κ) η διαφθορά στον τομέα του εδάφους, λ) οι δημόσιες συμβάσεις, μ) το δικαίωμα στην πληροφόρηση, ν) οι ΣΒΑ, και ξ) το λεγόμενο whistleblowing¹⁷³.

Για την έρευνα της, η ΔΔ χρησιμοποιεί δύο σημαντικά ερευνητικά εργαλεία, δηλαδή τον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς και το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς, που εκτιμούν την διαφθορά σε διεθνές επίπεδο¹⁷⁴. Παράλληλα, πρέπει να αναφερθεί ότι εκτός από την έδρα της και τα εθνικά παραρτήματά της, διαθέτει γραφείο στην ΕΕ και συγκεκριμένα στις Βρυξέλλες, το οποίο ασχολείται με την υποστήριξη κατά της διαφθοράς προς τα θεσμικά όργανα της ΕΕ¹⁷⁵.

¹⁷² Transparency International, About, <https://www.transparency.org/en/about> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁷³ Transparency International, Our Priorities, <https://www.transparency.org/en/our-priorities> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁷⁴ Transparency International, Research, <https://www.transparency.org/en/research> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

¹⁷⁵ Transparency International, Advocacy, <https://www.transparency.org/en/advocacy> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024].

Κεφάλαιο 5ο: Η αποτίμηση της διαφθοράς μέσα από τους δείκτες

1. Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI)

1.1 Κατανόηση του CPI

Ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (Corruption Perceptions Index – CPI) αποτελεί έναν δείκτη που από το 1995 κατατάσσει, σύμφωνα με τις απαντήσεις εμπειρογνομόνων και επιχειρηματιών, 180 χώρες και περιοχές με βάση τα αντιληπτά επίπεδα διαφθοράς του δημοσίου τομέα, σε παγκόσμια κλίμακα¹⁷⁶. Για την αποτίμησή του, ο CPI χρησιμοποιεί διαφορετικές πηγές δεδομένων, οι οποίες καταγράφουν τα αποτελέσματα των ερωτήσεων που θέτουν οι αρμόδιοι των πηγών στους ερωτώμενους. Για το έτος 2023, οι σχετικές πηγές δεδομένων ήταν οι εξής 13:

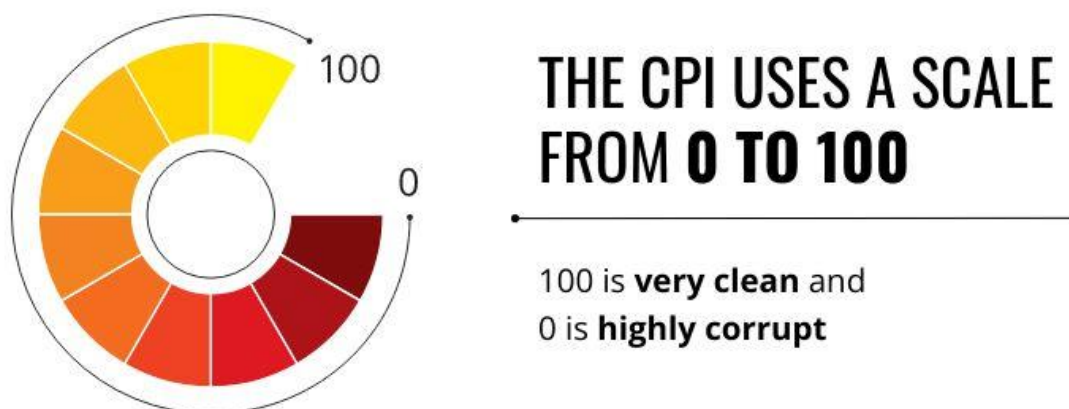
- 1) African Development Bank Country Policy and Institutional Assessment 2021
- 2) Bertelsmann Stiftung Sustainable Governance Indicators 2022
- 3) Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024
- 4) Economist Intelligence Unit Country Risk Service 2023
- 5) Freedom House Nations in Transit 2023
- 6) Global Insight Country Risk Ratings 2022
- 7) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey 2023
- 8) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence 2023
- 9) The PRS Group International Country Risk Guide 2023
- 10) World Bank Country Policy and Institutional Assessment 2022
- 11) World Economic Forum Executive Opinion Survey 2023
- 12) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey 2023
- 13) Varieties of Democracy (V-Dem v. 13) 2023¹⁷⁷

Η βαθμολογία κάθε χώρας βασίζεται στον συνδυασμό τριών τουλάχιστον πηγών από τις παραπάνω 13 πηγές δεδομένων, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι καμία βαθμολογία δεν αντικατοπτρίζει τις απόψεις της ΔΔ. Επιπλέον, η κλίμακα που χρησιμοποιείται για το αποτέλεσμα της κάθε χώρας είναι από το 0 έως το 100, όπου το

¹⁷⁶ Transparency International, Research.

¹⁷⁷ Transparency International, Corruption Perceptions Index 2023: Full Source Description, 2024, page 1.

0 υποδεικνύει υψηλά επίπεδα διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, ενώ το 100 χαμηλά επίπεδα διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, όπως φαίνεται και στην Εικόνα 1. Ακόμη, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σπουδαιότερη σημασία για μία χώρα κατέχει η βαθμολογία της και όχι η κατάταξή της, η οποία δηλώνει την θέση της συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες¹⁷⁸.

Εικόνα 3, Πηγή Εικόνας: Transparency International

Ο CPI καλύπτει, μέσω των ερωτήσεων που χρησιμοποιούνται για να συλλεχθούν τα απαραίτητα δεδομένα, τις ακόλουθες εκφάνσεις της διαφθοράς:

- Δωροδοκία
- Εκτροπή των δημοσίων κεφαλαίων
- Συχνότητα χρήσης της δημόσιας εξουσίας από δημοσίους λειτουργούς προς ίδιον όφελος τους χωρίς συνέπειες
- Ικανότητα των κυβερνήσεων για τον περιορισμό διαφθοράς και για την επιβολή αποτελεσματικών μηχανισμών ακεραιότητας στον δημόσιο τομέα
- Υπερβολική γραφειοκρατία
- Αξιοκρατία έναντι της ευνοιοκρατίας στους διορισμούς των δημοσίων υπηρεσιών
- Αποτελεσματική ποινική δίωξη των διεφθαρμένων δημοσίων λειτουργών
- Επάρκεια νόμων για την δημοσιοποίηση οικονομικών στοιχείων και για την πρόληψη σύγκρουσης συμφερόντων των δημοσίων λειτουργών

¹⁷⁸ Transparency International, The ABCS of the CPI: How the corruption perception index is calculated?, <https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024].

- Νομική προστασία για τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος, τους δημοσιογράφους και τους ερευνητές σε περίπτωση αναφοράς υποθέσεων διαφθοράς
- Επιρροή κράτους από προσωπικά οφέλη
- Πρόσβαση της κοινωνίας των πολιτών σε πληροφορίες δημοσίων υποθέσεων

Ωστόσο, υπάρχουν και κάποιες πτυχές της διαφθοράς οι οποίες δεν καλύπτονται από τον CPI, όπως είναι για παράδειγμα οι αντιλήψεις και οι εμπειρίες των πολιτών σχετικά με την διαφθορά, η φορολογική απάτη, οι παράνομες χρηματικές ροές, οι υποκινητές της διαφθοράς, το ξέπλυμα χρήματος, η διαφθορά στον ιδιωτικό τομέα και οι ανεπίσημες οικονομίες και αγορές¹⁷⁹.

1.2 Ο CPI για το έτος 2023

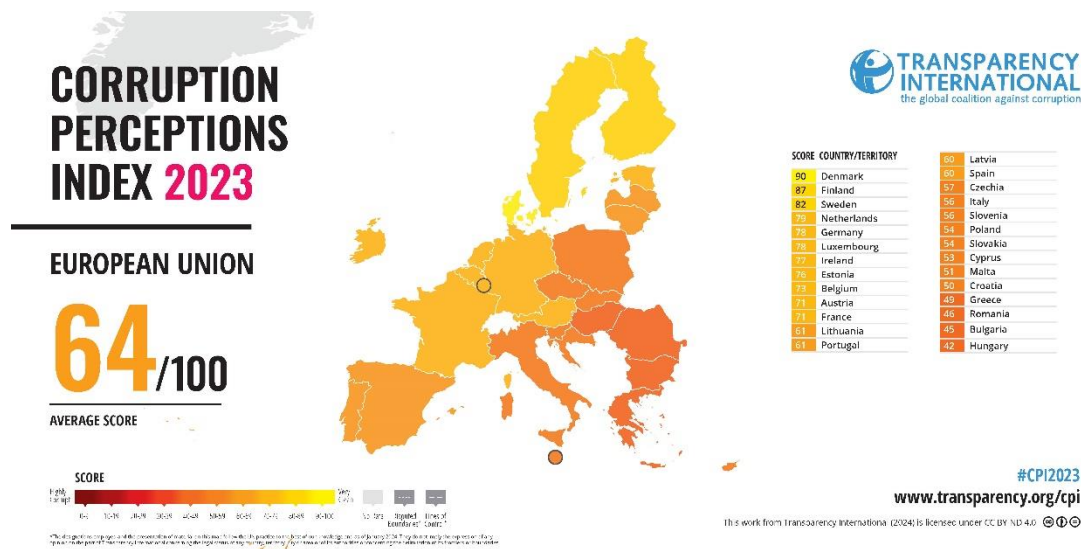
1.2.1 Διεθνές επίπεδο

Στην παρακάτω εικόνα απεικονίζεται αναλυτικά μέσω του CPI η κατάταξη και η βαθμολογία των 180 χωρών για το έτος 2023. Η χώρα με την μεγαλύτερη βαθμολογία, δηλαδή με το χαμηλότερο επίπεδο διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, είναι η Δανία με αποτέλεσμα 90/100, ενώ η χώρα με την χαμηλότερη βαθμολογία, δηλαδή με το υψηλότερο επίπεδο διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, είναι η Σομαλία με αποτέλεσμα 11/100.

Όπως αναφέρεται και στην ετήσια έκθεση του CPI του 2023, από το 2016 φανερώνεται μια σημαντική πτώση της δικαιοσύνης και τους κράτους δικαίου σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτό συμβαίνει διότι ο αυταρχισμός έχει αυξηθεί σε ορισμένες χώρες, ενώ το σύστημα δικαιοσύνης έχει υπονομευθεί ακόμα και σε δημοκρατικά κράτη, στα οποία οι κυβερνήσεις περιόρισαν τις ελευθερίες των πολιτών και χρησιμοποίησαν μη δημοκρατικές στρατηγικές, για την αντιμετώπιση σοβαρών ζητημάτων, όπως η πανδημία του COVID-19. Τα τελευταία δώδεκα χρόνια 28 από τις 180 χώρες του CPI έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στα επίπεδα διαφθοράς τους, ενώ σε 34 από τις 180 χώρες παρατηρείται επιδείνωση. Αν και έχουν πραγματοποιηθεί, λοιπόν, πολλές προσπάθειες παγκοσμίως για την καταπολέμηση της διαφθοράς, μέσω

¹⁷⁹ Transparency International, Corruption Perceptions Index: Frequently Asked Questions, 2024, page 2.

όπου εκτιμάται ότι 120 στις 180 χώρες έχουν ποσοστό διαφθοράς κάτω του 50/100¹⁸¹, τα ποσοστά των μελών της ΕΕ βρίσκονται σε καλύτερη θέση.

Εικόνα 5, Πηγή Εικόνας: Transparency International

1.2.3 Η περίπτωση της Ελλάδας

Όσον αφορά την Ελλάδα, σύμφωνα με την Εικόνα 4, φαίνεται να είναι στο ενδιαμέσο της παγκόσμιας κατάταξης, με βαθμολογία 49/100, ενώ συγκριτικά με το 2022, που η βαθμολογία της ήταν 52/100, παρουσιάζει αύξηση στο επίπεδο διαφθοράς του δημοσίου τομέα¹⁸². Στο επίπεδο της ΕΕ, ωστόσο, κατέχει μια από τις χαμηλότερες θέσεις στην κατάταξη, γεγονός που υποδεικνύει ότι παρουσιάζει σημαντική διαφορά συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ. Σύμφωνα με την ΔΔ, η Ελλάδα την τελευταία δεκαετία έρχεται αντιμέτωπη με μια κρίση του κράτους δικαίου, στην οποία έχουν συμβάλλει σημαντικά οι επιπτώσεις από τις δήθεν παράνομες παγιδεύσεις των δημοσιογράφων και της αντιπολίτευσης από την κυβέρνηση, από τις επιθέσεις στην ελευθερία τύπου και από την αδυναμία ανεξαρτησίας του δικαστικού συστήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του σκανδάλου «Predatorgate», όπου οι μάρτυρες του σκανδάλου παρεμποδίζονται, ενώ τα μέλη που έχουν αναλάβει την διερεύνηση της υπόθεσης κάνουν αναφορές για απειλές. Επιπλέον, σημαντικό προς αναφορά είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτελεί την χώρα με τις χαμηλότερες

¹⁸¹ Transparency International, Corruption Perceptions Index 2023 Report, page 5.

¹⁸² Transparency International, Corruption Perceptions Index 2022, <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/gre> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024].

επιδόσεις του Παγκόσμιου Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου στην ΕΕ, καθώς οι ιδιοκτήτες των μέσων ενημέρωσης διατηρούν συχνά στενούς δεσμούς με την πολιτική ελίτ¹⁸³.

2. Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς (GCB)

2.1 Κατανόηση του GCB

Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς (Global Corruption Barometer – GCB) αποτελεί έναν δείκτη που δρα συμπληρωματικά στον CPI, καθώς ερευνά σε παγκόσμια κλίμακα τις καθημερινές εμπειρίες των ανθρώπων, που έρχονται αντιμέτωποι με την διαφθορά. Η πρώτη εμφάνιση του GCB ήταν το έτος 2003, ενώ θεωρείται ως η μοναδική έρευνα κοινής γνώμης για την διαφθορά διεθνώς. Σε αντίθεση με τον CPI, ο GCB είναι ένας δείκτης που δεν εξετάζεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα, καθώς η τελευταία έρευνα που δημοσιεύτηκε σε παγκόσμιο επίπεδο ήταν το 2017, ενώ για την ΕΕ ήταν το 2021¹⁸⁴. Επιπλέον, η διαδικασία της έρευνας για τον GCB διεξάγεται με την συνεργασία ειδικών εταιρειών που πραγματοποιούν έρευνες, εκ μέρους της ΔΔ¹⁸⁵.

2.2 Διεθνές επίπεδο

Η τελευταία παγκόσμια έρευνα για τον GCB πραγματοποιήθηκε από τον Μάρτιο του 2014 έως τον Ιανουάριο του 2017, ενώ δημοσιεύτηκε όπως ήδη αναφέρθηκε το 2017. Τα αποτελέσματα αφορούσαν 119 χώρες και περιοχές σε διεθνή κλίμακα, και βασίστηκαν σε συνεντεύξεις συνολικά 162.136 ενήλικων ατόμων. Η έρευνα διεξήχθη μέσω της συνεργασίας διαφόρων εταιρειών έρευνας, οι οποίες υλοποίησαν face-to-face και τηλεφωνικές συνεντεύξεις, επιλέγοντας τους ερωτώμενους με τυχαίο τρόπο¹⁸⁶.

Αναλυτικότερα, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι σχεδόν το ¼ των ερωτώμενων ανέφεραν ότι τον τελευταίο χρόνο είχαν δωροδοκήσει σε δημόσιες υπηρεσίες, ενώ το 57% θεωρούσε ότι οι κυβερνήσεις δεν αντιμετωπίζουν σωστά το

¹⁸³ Flora Cresswell, Altynai Myrzabekova and Lidija Prokic, CPI 2023 for Western Europe & EU: Rule of law and political integrity threats undermine action against corruption, Transparency International, 2024, <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2023-west-europe-european-union-rule-of-law-political-integrity-threats-undermine-action-against-corruption> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024].

¹⁸⁴ Transparency International, Global Corruption Barometer, <https://www.transparency.org/en/gcb> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024].

¹⁸⁵ Transparency International, Global Corruption Barometer 2017, Frequently asked questions, 2017, page 1.

¹⁸⁶ Transparency International, Global Corruption Barometer 2017, Frequently asked questions, page 1.

φαινόμενο της διαφθοράς και το 30% το αντίθετο. Παράλληλα, οι θεσμοί που προσδιορίστηκαν ως οι πιο διεφθαρμένοι ήταν η αστυνομία και οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι. Ακόμη, σημαντικό ήταν και το ποσοστό των ατόμων που δήλωσε ότι οι απλοί άνθρωποι μπορούν να κάνουν την διαφορά στον αγώνα κατά της διαφθοράς, με το 58% των ατόμων της ηλικίας 24 και κάτω και το 50% των ατόμων της ηλικίας 55 και άνω, να είναι θετικοί σε αυτό το ερώτημα¹⁸⁷.

2.3 Ευρωπαϊκό επίπεδο

Στο πλαίσιο της ΕΕ, πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά για πρώτη φορά έρευνα για τα κράτη μέλη της ΕΕ από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2020 και δημοσιεύτηκε το 2021. Τα αποτελέσματα αφορούσαν τα 27 μέλη της ΕΕ, και βασίστηκαν σε συνεντεύξεις άνω των 40.000 ενήλικων ατόμων. Η έρευνα διεξήχθη από την εταιρία Kantar, ενώ οι συνεντεύξεις που υλοποιήθηκαν ήταν τηλεφωνικής φύσεως, επιλέγοντας τους ερωτώμενους με τυχαίο τρόπο. Συνοπτικά, τα σημαντικότερα σημεία της έρευνας είναι ότι ένα υψηλό ποσοστό των ατόμων πιστεύει ότι τα επίπεδα της διαφθοράς, η οποία συναντάται τόσο στον δημόσιο όσο στον ιδιωτικό τομέα, δεν έχουν βελτιωθεί, και ότι ο τομέας που εντοπίζεται περισσότερο η διαφθορά είναι η υγεία, λαμβάνοντας υπόψη και την πανδημία του COVID-19 που έπληξε όλη την υφήλιο¹⁸⁸.

Αναλυτικότερα, για τον τελευταίο χρόνο το 32% των ερωτώμενων απάντησε ότι η διαφθορά έχει αυξηθεί, το 16% ότι έχει μειωθεί και το 44% ότι έχει μείνει στάσιμη. Όσον αφορά την διαφθορά που υπάρχει από τις κυβερνήσεις, το 62% θεωρεί ότι είναι ένα πρόβλημα μεγάλης σημασίας, ενώ το 33% ότι δεν αποτελεί σημαντικό ζήτημα. Σχετικά με τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι κυβερνήσεις για να αντιμετωπίσουν την διαφθορά, το 49% πιστεύει ότι δεν πραγματοποιούνται επαρκείς προσπάθειες, ενώ το 43% ότι οι κυβερνήσεις διαχειρίζονται την διαφθορά με κατάλληλο τρόπο. Το 53%, επιπλέον, θεωρεί ότι οι κυβερνήσεις τείνουν να διακατέχονται από την εκπλήρωση προσωπικών οφελών. Ταυτόχρονα, στην Ευρώπη ο πιο διεφθαρμένος θεσμός φαίνεται να είναι τα μέλη των κοινοβουλίων,

¹⁸⁷ Transparency International, Global Corruption Barometer 2017, <https://www.transparency.org/en/gcb/global/global-corruption-barometer-2017> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024].

¹⁸⁸ Transparency International, Global Corruption Barometer European Union 2021, 2021, page 4-5, 25 and 36.

καταλαμβάνοντας το υψηλότερο ποσοστό, δηλαδή το 28%, στην διάκριση της διαφθοράς ανά θεσμό¹⁸⁹.

Σχετικά με την δωροδοκία και τις προσωπικές γνωριμίες που χρησιμοποίησαν οι ευρωπαίοι πολίτες σε δημόσιες υπηρεσίες, ο μέσος όρος στην ΕΕ της δωροδοκίας ανέρχεται στο ποσοστό του 7%, ενώ οι προσωπικές γνωριμίες χρησιμοποιήθηκαν περισσότερο από 3 στα 10 άτομα. Στο 7% εκτιμάται και ο μέσος όρος στην ΕΕ του λεγόμενου «sextortion», όπου αφορά την έμφυλη διαφθορά, όταν δηλαδή ως είδος δωροδοκίας για ανταλλαγή υπηρεσιών είναι οι πράξεις σεξουαλικού περιεχομένου. Συμπληρωματικά, σημαντικό προς αναφορά είναι το γεγονός ότι το 30% των ευρωπαίων πολιτών θεωρούν ότι οι κυβερνήσεις λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις τους κατά την λήψη αποφάσεων, ενώ το 64% πιστεύει ότι οι απλοί άνθρωποι μπορούν να κάνουν την διαφορά στον αγώνα κατά της διαφθοράς. Συγχρόνως, το 45% έχουν τον φόβο να καταγγείλουν υποθέσεις διαφθοράς για λόγους αντιποίνων, ενώ το 47% πιστεύει ότι μπορεί να προβεί σε καταγγελίες χωρίς φόβο. Γίνεται κατανοητό, λοιπόν, ότι αν και τα επίπεδα της διαφθοράς στην ΕΕ είναι σχετικά υψηλά και η έλλειψη εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση είναι σημαντική, υπάρχει ένα σπουδαίο ποσοστό των ατόμων που θεωρεί ότι μπορεί να συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαφθοράς¹⁹⁰.

2.4 Η περίπτωση της Ελλάδας

Όσον αφορά την Ελλάδα, το 29% των πολιτών της που ερωτήθηκαν, απάντησαν ότι η διαφθορά έχει αυξηθεί τους τελευταίους 12 μήνες, το 33% ότι έχει μειωθεί, το 33% ότι έχει μείνει στάσιμη και το υπόλοιπο 5% αρνήθηκε να απαντήσει. Ως ο πιο διεφθαρμένος θεσμός αναφέρθηκαν τα μέλη του κοινοβουλίου, με ποσοστό 45%. Παράλληλα, το 9% απάντησε ότι έχει δωροδοκήσει σε δημόσιες υπηρεσίες και το 32% ότι έκανε χρήση προσωπικών γνωριμιών, με το υψηλότερο ποσοστό, δηλαδή το 10% και το 30% αντίστοιχα, να αφορά τον τομέα των δημόσιων νοσοκομείων και των κέντρων υγείας. Το 11%, επίσης, ανέφερε ότι βίωσε ή ότι γνώριζε άτομο που ενεπλάκη σε περιστατικό σχετικό με το «sextortion». Επιπλέον, το 39% απάντησε πως

¹⁸⁹ Transparency International, Global Corruption Barometer European Union 2021, pages 8, 11, 12, 14, 26.

¹⁹⁰ Transparency International, Global Corruption Barometer European Union 2021, pages 19, 21, 24, 27, 31, 33, 35.

η κυβέρνηση λαμβάνει υπόψη τις απόψεις των πολιτών κατά την λήψη αποφάσεων, ενώ το 57% ότι η κυβέρνηση βασίζεται στα μεγάλα συμφέροντα. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με το 43% των ατόμων, η κυβέρνηση αντιμετωπίζει καταλλήλως την διαφθορά, ενώ από την άλλη το 53% πιστεύει το αντίθετο. Συμπληρωματικά, το 38% δεν φοβάται να καταγγείλει υποθέσεις διαφθοράς, ενώ το 58% δηλώνει το αντίθετο. Συνεπώς, είναι φανερό ότι η διαφθορά αποτελεί μια μάστιγα για την ελληνική κοινωνία, ωστόσο υπάρχει ένα μη αμελητέο ποσοστό των πολιτών της, δηλαδή το 73%, που πιστεύει ότι οι απλοί άνθρωποι έχουν την δυνατότητα να κάνουν την διαφορά στον αγώνα κατά της διαφθοράς¹⁹¹.

¹⁹¹ Transparency International, Global Corruption Barometer European Union 2021, page 51.

Επίλογος

Συμπερασματικά, γίνεται κατανοητό ότι η διαφθορά αποτελεί ένα διαχρονικό φαινόμενο, το οποίο παρά τις σύγχρονες προσπάθειες που έχουν πραγματοποιηθεί για την συρρίκνωσή του, συναντάται ακόμη αισθητά σε μεγάλο βαθμό. Αποτελεί μια κατάσταση που χρήζει συνεχόμενης και καθολικής αντιμετώπισης όχι μόνο σε εθνικό επίπεδο, δηλαδή από τα αρμόδια εθνικά όργανα του κάθε κράτους, αλλά και σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο, από τους ανάλογους οργανισμούς που δραστηριοποιούνται και καταβάλλουν προσπάθεια για να την καταπολεμήσουν με κάθε δυνατό τρόπο. Για αυτό τον λόγο, η συνεργασία μεταξύ των κρατών και των οργανισμών είναι απαραίτητη, έτσι ώστε να πραγματοποιηθεί μια συλλογική προσπάθεια που να αποφέρει σημαντικά οφέλη, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

Στο πλαίσιο της ΕΕ έχουν θεσπιστεί μια σειρά από νομοθετικές πράξεις, δηλαδή Κανονισμοί, Οδηγίες και Αποφάσεις, οι οποίες κατοχυρώνουν την έννομη αντιμετώπιση της διαφθοράς, επιβάλλοντας στα κράτη μέλη την υιοθέτησή τους στο κάθε εθνικό δίκαιο. Ειδικότερα, ένας από τους σημαντικότερους Κανονισμούς που έχουν εκδοθεί για το ζήτημα της διαφθοράς είναι ο Κανονισμός 2021/785, που αναφέρεται στην καθιέρωση ενός Προγράμματος για την καταπολέμηση της απάτης για το 2021 έως το 2027, ένα εύλογο χρονικό διάστημα για να φανούν τα αποτελέσματά του σε σύγκριση και με το προηγούμενο Πρόγραμμα Hercule III της περιόδου 2014-2020. Αντιστοίχως, υψίστης σημασίας είναι η Οδηγία 2017/1371 για την αντιμετώπιση της απάτης μέσω του ποινικού δικαίου, η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με τον Νόμο 4689/2020, συμπεριλαμβάνοντας σε σημαντικό βαθμό το περιεχόμενο της. Παράλληλα, σπουδαία είναι και η συμβολή της Απόφασης 2008/801/ΕΚ στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, με την οποία υιοθετείται η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, η οποία συνάφθηκε το 2003 και αποτελεί την πρώτη διεθνή προσπάθεια για την κοινή καταπολέμηση της διαφθοράς, θέτοντας κατά αυτόν τον τρόπο στεγανά θεμέλια για την πάταξη του ζητήματος της διαφθοράς σε παγκόσμια κλίμακα.

Εκτός από το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο, ωστόσο, μέσω της ΕΕ έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν ευρωπαϊκά όργανα όπως η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη

Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου και ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης, που εκτελούν το έργο τους με τα μέσα που διαθέτουν, αποσκοπώντας αδιαλείπτως στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Σημαντική είναι και η συμβολή των Ευρωπαίων εταίρων κατά της διαφθοράς και του Ευρωπαϊκού δικτύου σημείων επαφής κατά της διαφθοράς, ένα δίκτυο που αποβλέπει στην ενίσχυση της συνεργασίας αρχών των κρατών μελών, που είναι αρμόδιες για την αντιμετώπιση της διαφθοράς και την αστυνομική εποπτεία.

Πιο συγκεκριμένα, ένα από τα σπουδαιότερα όργανα που έχουν θεσπιστεί για την αντιμετώπιση της διαφθοράς είναι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, η οποία αν και ιδρύθηκε σε μεταγενέστερο στάδιο από τους υπόλοιπους σχετικούς φορείς και με την συμμετοχή μόνο 22 κρατών μελών της ΕΕ, εκτελεί το έργο της με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Η δράση της πραγματοποιείται μέσω της συνεργασίας των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων και των οργάνων της που δραστηριοποιούνται στο Λουξεμβούργο, δηλαδή του συλλογικού οργάνου, των μόνιμων τμημάτων, του ευρωπαίου γενικού εισαγγελέα, των αναπληρωτών ευρωπαίων γενικών εισαγγελέων, των ευρωπαίων εισαγγελέων και του διοικητικού διευθυντή. Οι ευρωπαίοι εντεταλμένοι εισαγγελείς, οι οποίοι εδρεύουν και δρουν σε εθνικό επίπεδο, δημιουργούν μια γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ της ΕΕ και των κρατών μελών, ενισχύοντας την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη έρευνα και δίωξη σοβαρών εγκλημάτων, που υπό άλλες συνθήκες θα παρέμεναν παγωμένα για διάστημα μηνών έως και χρόνων.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι κανόνες που αφορούν την οργάνωση και την εφαρμογή της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας πλαισιώνονται με τον Νόμο 4786/2021, στον οποίο αναφέρεται αναλυτικά η διαδικασία επιλογής των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων, αλλά και η συγκρότηση του ανεξάρτητου γραφείου τους με σκοπό την ομαλή λειτουργία των δραστηριοτήτων τους. Η συμβολή των ευρωπαίων εντεταλμένων εισαγγελέων είναι άκρως σημαντική για την Ελλάδα, καθώς διαθέτουν την δυνατότητα να συνδράμουν την ελληνική δικαιοσύνη, όταν εκείνη αδυνατεί να επιτελέσει ταχύτατα και αποτελεσματικά το έργο της. Σε συνδυασμό με τον Νόμο 4689/2020 που ενσωματώνει την Οδηγία 2017/1371, όπως αναφέρθηκε παραπάνω,

ενισχύεται ακόμα περισσότερο η ελληνική ποινική νομοθεσία για την καταπολέμηση της απάτης, συμβάλλοντας έτσι σε μια πιο στοχευμένη εθνική δράση.

Παράλληλα, αξίζει να αναφερθεί η συνεργασία της ΕΕ με διεθνείς φορείς για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, όπως λόγου χάριν με το Συμβούλιο της Ευρώπης, το οποίο έχει υιοθετήσει τις «Είκοσι Θεμελιώδεις Αρχές για την καταπολέμηση της διαφθοράς», μιας σημαντικής δραστηριοποίησης για να προωθηθεί όπως αναφέρεται και στην εικοστή αρχή, η συνέργεια κατά της διαφθοράς παγκοσμίως. Αντίστοιχα, έχει συνάψει την «Σύμβαση Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά», το «Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης Ποινικού Δικαίου για τη Διαφθορά» και την «Σύμβαση Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά», όπου κάθε μέλος που τις υπογράφει οφείλει να εντάσσει στο εθνικό του δίκαιο τα μέτρα που αναφέρονται κατά της διαφθοράς. Η Ελλάδα έχει ενσωματώσει την πρώτη Σύμβαση και το Πρόσθετο Πρωτόκολλό της στην ελληνική νομοθεσία με τον Νόμο 3560/2007, και την δεύτερη σύμβαση με τον Νόμο 2957/2001, ενδυναμώνοντας κατά αυτόν τον τρόπο τόσο την ποινική όσο την αστική νομοθεσία της σχετικά με την διαφθορά.

Ένα από τα σπουδαιότερα επιτεύγματα του Συμβουλίου της Ευρώπης αποτελεί η ίδρυση της Ομάδας Κρατών κατά της Διαφθοράς ή αλλιώς GRECO, η οποία έχει ως στόχο της την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των κρατών μελών της σύμφωνα με τα πρότυπα του Συμβουλίου. Ειδικότερα, πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι όταν ένα μέλος υιοθετεί τις Συμβάσεις του Συμβουλίου, τότε εντάσσεται αυτομάτως και στην GRECO. Όσον αφορά την σχέση της με την ΕΕ, εκείνη συμμετέχει στην GRECO ως παρατηρητής από το 2019, παρ' όλο που η συνεισφορά της θα ήταν αποδοτικότερη αν ήταν μέλος της και όχι παρατηρητής, καθώς θα διέθετε δικαίωμα ψήφου και θα υπαγόταν στην διαδικασία της αξιολόγησης και της συμμόρφωσης, σύμφωνα με τους καθορισμένους κύκλους αξιολόγησης. Ωστόσο, με την συμμετοχή των 27 κρατών μελών της ΕΕ στην GRECO, η μεταξύ τους επαφή καθίσταται στενότερη.

Η ΕΕ, επίσης, τείνει να υιοθετεί διεθνείς δράσεις, όπως είναι για παράδειγμα η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς και η Ατζέντα 2030 για την Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΟΗΕ με τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, όπου στον 16ο υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά για την μείωση της διαφθοράς και της δωροδοκίας. Πιο συγκεκριμένα, η Σύμβαση, όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχει ενσωματωθεί στην

ευρωπαϊκή νομοθεσία και αποτελεί το πρώτο εγχείρημα για την κοινή αντιμετώπιση της διαφθοράς παγκοσμίως. Αντίστοιχα, σχετικά με την Ατζέντα 2020 και τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, η ΕΕ επιδιώκει την εφαρμογή τους στην χάραξη της πολιτικής της, θέτοντας τους εμφανώς στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων της, πράγμα που επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το 2023 παρουσίασε στον ΟΗΕ για πρώτη φορά την εθελοντική αξιολόγηση της, που σχετιζόταν με την υλοποίηση της Ατζέντας.

Σημαντική, επιπλέον, στην κατανόηση του φαινομένου της διαφθοράς καθίσταται και η συνεισφορά της Διεθνούς Διαφάνειας, μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης, η οποία διαθέτει δύο σημαντικά ερευνητικά εργαλεία, τον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς και το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς, μέσω των οποίων εκτιμάται η διαφθορά σε διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, διαμέσου του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς (CPI) και του Παγκόσμιου Βαρόμετρου της Διαφθοράς (GCB), γίνεται κατανοητή η εικόνα που έχουν οι εμπειρογνώμονες και οι απλοί πολίτες αντίστοιχα, για το φαινόμενο της διαφθοράς, σε παγκόσμιο, ηπειρωτικό και εθνικό επίπεδο. Όπως έχει αναλυθεί και στο τελευταίο κεφάλαιο, τα επίπεδα διαφθοράς παγκοσμίως φαίνεται να μην είναι αμελητέα, γεγονός που πρέπει να θορυβεί τόσο τις εθνικές κυβερνήσεις όσο και τον καθένα μας.

Αναλυτικότερα, ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς για το 2023 κατέταξε και βαθμολόγησε συνολικά 180 χώρες και περιοχές, μέσω των 13 πηγών δεδομένων της, για την διαφθορά στον δημόσιο τομέα. Η χώρα με τα χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς στον κόσμο είναι η Δανία, που αποτελεί ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ, πράγμα πολύ θετικό και ελπιδοφόρο για την ΕΕ, ενώ η χώρα με τα υψηλότερα ποσοστά διαφθοράς είναι η Σομαλία που βρίσκεται στην Αφρικανική ήπειρο, γεγονός που αντικατοπτρίζει την άσχημη κατάσταση που επικρατεί στην Αφρική σε συνδυασμό με τις δύσκολες συνθήκες επιβίωσης των κατοίκων της. Όσο, αφορά το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς, η τελευταία έρευνά του υλοποιήθηκε το 2017, στην οποία επισημάνθηκε το γεγονός ότι το ¼ των ερωτώμενων είχε δωροδοκήσει σε δημόσιες υπηρεσίες, κατά το διάστημα που πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις. Από το 2017 και έπειτα, ωστόσο, δεν έχει δημοσιοποιηθεί νέα σχετική έρευνα σε παγκόσμιο επίπεδο, δεδομένου ότι η συλλογή και μελέτη συνεντεύξεων ατόμων απ' όλο τον κόσμο είναι πραγματικά απαιτητική.

Σχετικά με τον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς στην ΕΕ για το 2023, η Δανία, όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελεί την πρώτη χώρα παγκοσμίως αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο με τα χαμηλότερα επίπεδα διαφθοράς. Από την άλλη, η χώρα με τα υψηλότερα επίπεδα διαφθοράς στο επίπεδο της ΕΕ φαίνεται να είναι η Ουγγαρία, ενώ και η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες που επικρατεί σε μεγάλο βαθμό η διαφθορά του δημοσίου τομέα, καθώς κατατάσσεται στην 24^η θέση απ' όλες τις χώρες της ΕΕ. Αντίστοιχα, το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς που δημοσιοποιήθηκε για την ΕΕ πρώτη φορά το 2021, δείχνει ότι το 32% των ερωτώμενων απάντησε ότι θεωρούν πως η διαφθορά στον δημόσιο τομέα έχει αυξηθεί, γεγονός αρκετά ανησυχητικό αν ληφθούν υπόψη οι προσπάθειες που γίνονται κατά της διαφθοράς εντός της ΕΕ.

Όσον αφορά την Ελλάδα, ο Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς για το 2023 φανέρωσε ότι υπάρχει μια αύξηση στο επίπεδο διαφθοράς του δημοσίου τομέα της, καθώς ενώ η βαθμολογία της για το 2022 ήταν 52/100, το 2023 μειώθηκε σε 49/100, πράγμα που υποδεικνύει ότι συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ η Ελλάδα βρίσκεται σε μια δυσχερή κατάσταση, λόγω της εμφανούς κρίσης του κράτους δικαίου της. Παρομοίως, το Παγκόσμιο Βαρόμετρο της Διαφθοράς, που υπολογίστηκε πρώτη φορά για την ΕΕ το 2021, αποκαλύπτει ότι στην Ελλάδα το 9% των πολιτών έχει δωροδοκήσει και το 32% έχει κάνει χρήση προσωπικών γνωριμιών στις δημόσιες υπηρεσίες, με το μεγαλύτερο ποσοστό να αφορά τον τομέα των δημόσιων νοσοκομείων και των κέντρων υγείας, γεγονός διόλου παράξενο αν αναλογιστούμε την κατάσταση που βιώσαμε την περίοδο της πανδημίας του COVID-19.

Εκτός από τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς προσπάθειες που καταβάλλονται, όμως, ο αγώνας κατά της διαφθοράς είναι αναγκαίο να υιοθετηθεί και από το κάθε άτομο ξεχωριστά, καθώς πλέον οι άνθρωποι στην πλειονότητά τους ενδιαφέρονται για το προσωπικό τους συμφέρον, χωρίς να υπολογίζουν τις επιπτώσεις που έχουν οι επιλογές τους για τους συνανθρώπους τους. Καθίσταται απαραίτητο, λοιπόν, άπαντες να αντικαταστήσουν την αντίληψη της εξυπηρέτησης των ατομικών συμφερόντων με το αίσθημα της ηθικής συνείδησης και της εντιμότητας. Στοχεύοντας, επομένως, σε ένα κοινό όραμα για την εξάλειψη της διαφθοράς και υιοθετώντας τις αξίες της διαφάνειας και της λογοδοσίας, δύναται να δημιουργηθεί ένα αρμονικό και τελέσφορο μέλλον για όλους.

Βιβλιογραφία

Ελληνικές Πηγές

Βαβούρας Ιωάννης και Τσίρης Παναγιώτης, Διακυβέρνηση & Διαφθορά, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011

Βαβούρας Ιωάννης Σ., Πολιτική Οικονομικής Ανάπτυξης, Οικονομική και Θεσμική Προσέγγιση, 2η Έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2016

Βενετσανοπούλου Μαρία Γ., Κακοδιοίκηση και διαφθορά στην Δημόσια Διοίκηση, Ελεγκτικοί μηχανισμοί, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014

Καλαβρός Γ.-Ε. Φ. και Γεωργόπουλος Θ. Γ., Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεσμικό Δίκαιο, 4η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα-Κομοτηνή, 2020

Κανελλόπουλος Παναγιώτης Ι., Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισσαβώνας, 5η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2010

Κοντιάδης Ξενοφών Ι., Ελλειμματική Δημοκρατία, Κράτος και κόμματα στη σύγχρονη Ελλάδα, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2009

Κουτσούκης Κλεομένης και Σκλιάς Παντελής, Διαφθορά και Σκάνδαλα στη Δημόσια Διοίκηση και την Πολιτική, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2005

Κτιστάκη Σταυρούλα Ν., Εισαγωγή στη Δημόσια Διοίκηση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2014

Λάζος Γρηγόρης, Διαφθορά και Αντιδιαφθορά, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005

Μπέσιλα-Μακρίδη Ελισάβετ, Έλεγχος Διοίκησης, Η εθνική αρχή διαφάνειας Ν. 4622/2019, Τόμος Β', 2η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2020

Παπαγιάννης Δονάτος Ι., Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 5η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2016

Ράικος Αθανάσιος Γ., Συνταγματικό Δίκαιο, Θεμελιώδη Δικαιώματα, Τόμος 3ος, 5η Έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2017

Σαχπεκίδου Ευγενία Ρ., Ευρωπαϊκό Δίκαιο, 3η Έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2021

Σπυράκη Χριστίνα και Σπυράκης Γρηγόριος, Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα: ζητήματα ορισμού και ταξινόμησης, Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης, Τεύχος 17, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2011

Στεφάνου Κωνσταντίνος Α., Το σύστημα διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020

Klaus-Dieter Borchardt, Το αλφάβητο του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2011

Ξενόγλωσσες Πηγές

Eurojust, Annual Report 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023

European Anti-Fraud Office, OLAF Report 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023

European Parliament, EU cooperation with the Group of States against Corruption (GRECO): how to move towards full membership, Background document for the workshop: The EU's current role in GRECO and ambitions for the future: how to move towards full membership, 2021

European Public Prosecutor's Office, Annual Report 2022, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2023

OECD Working Group on Bribery, Annual Report 2008, OECD Publishing, Paris, 2009

OECD Working Group on Bribery, Annual Report 2022, OECD Publishing, Paris, 2023

Transparency International, Corruption Perceptions Index 2023: Full Source Description, 2024

Transparency International, Corruption Perceptions Index 2023 Report, 2024

Transparency International, Corruption Perceptions Index: Frequently Asked Questions, 2024

Transparency International, Global Corruption Barometer 2017, Frequently asked questions, 2017

Transparency International, Global Corruption Barometer European Union 2021, 2021

United Nations Office on Drugs and Crime, Knowledge tools for academics and professionals-Module Series on Anti-Corruption, Module 1-What Is Corruption and Why Should We Care?, Vienna, 2023

United Nations Office on Drugs and Crime, Knowledge tools for academics and professionals-Module Series on Anti-Corruption, Module 4-Public Sector Corruption, Vienna, 2023

Ηλεκτρονικές Πηγές

Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων, Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης, https://gslegal.gov.gr/?page_id=5506 [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, Ποιοι Είμαστε, <https://transparency.gr/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς, Whistleblowing, <https://transparency.gr/ti-kanoume/whistleblowing/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Ένωση, Είδη θεσμικών και λοιπών οργάνων και οργανισμών, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/greece_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Ευρωπαϊκή Ένωση, Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1945-59, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Ευρωπαϊκή Ένωση, Η ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 1990-99, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Ευρωπαϊκή Ένωση, Στοιχεία και αριθμοί σχετικά με τη δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/key-facts-and-figures/structure_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Ευρωπαϊκή Ένωση, Στόχοι και αξίες, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values/aims-and-values_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, https://commission.europa.eu/law/cross-border-cases/judicial-cooperation/networks-and-bodies-supporting-judicial-cooperation/european-public-prosecutors-office-eppo_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Η εθελοντική αξιολόγηση της ΕΕ επιβεβαιώνει την προσήλωση στην επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης στο εσωτερικό και σε ολόκληρο τον κόσμο, 19.7.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_23_3801 [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο-Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρωπαϊκή Εισαγγελία, <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/eppo/#eppo> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Γενικά στοιχεία επικοινωνίας, https://anti-fraud.ec.europa.eu/contacts/general-contact-details_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Ιστορικό, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/history_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Νομική βάση, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/legal-background_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Καταγγελία απάτης, https://anti-fraud.ec.europa.eu/olaf-and-you/report-fraud_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Συχνές ερωτήσεις, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/faqs_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης, Το έργο μας, https://anti-fraud.ec.europa.eu/about-us/what-we-do_el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Ηνωμένα Έθνη, Ιστορία, <https://unric.org/el/%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%81%ce%b9%ce%b1/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Ηνωμένα Έθνη, Οι 17 Στόχοι, <https://unric.org/el/17-%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%87%CE%BF%CE%B9-%CE%B2%CE%B9%CF%89%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%B7%CF%83-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7%CF%83/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Ηνωμένα Έθνη, Στόχος 16 – Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί, <https://unric.org/el/%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%87%ce%bf%cf%83-16-%ce%b5%ce%b9%cf%81%ce%b7%ce%bd%ce%b7-%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%b1%ce%b9%ce%bf%cf%83%cf%85%ce%bd%ce%b7-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%b9%cf%83%cf%87%cf%85%cf%81%ce%bf/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Ηνωμένα Έθνη, Τα Ηνωμένα Έθνη με μια Ματιά, <https://unric.org/el/%cf%84%ce%b1-%ce%b7%ce%bd%cf%89%ce%bc%ce%ad%ce%bd%ce%b1-%ce%ad%ce%b8%ce%bd%ce%b7-%ce%bc%ce%b5-%ce%bc%ce%b9%ce%b1-%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ac/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Council of Europe, Το Συμβούλιο της Ευρώπης εν συντομία, <https://www.coe.int/el/web/about-us> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Council of Europe, Group of States against Corruption, About GRECO, <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Council of Europe, Group of States against Corruption, Evaluations, [https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations#{%2222359946%22:\[0\]}](https://www.coe.int/en/web/greco/evaluations#{%2222359946%22:[0]}) [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Council of Europe, Group of States against Corruption, How does GRECO work?, <https://www.coe.int/en/web/greco/about-greco/how-does-greco-work> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

EPAC/EACN, 22nd EPAC/EACN Annual Professional Conference and General Assembly, https://www.epac-eacn.org/fileadmin/Documents/Conferences/2023/Homepage_Artikel.pdf [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

EPAC/EACN, About, <https://www.epac-eacn.org/about> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

EPAC/EACN, Governance, <https://www.epac-eacn.org/governance> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

EPAC/EACN, Members, <https://www.epac-eacn.org/members> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

EPAC/EACN, Partners, <https://www.epac-eacn.org/partners> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

EUR-Lex, Η ενισχυμένη συνεργασία, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/enhanced-cooperation.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

EUR-Lex, Καταπολέμηση της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται δημόσιοι υπάλληλοι, 8.3.2019, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/convention-against->

[corruption-involving-public-officials.html](https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/terms-and-conditions-for-european-anti-fraud-office-investigations-of-the-european-central-bank.html) [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

EUR-Lex, Όροι και προϋποθέσεις διεξαγωγής ερευνών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, 24.10.2016, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/terms-and-conditions-for-european-anti-fraud-office-investigations-of-the-european-central-bank.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

EUR-Lex, Προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ από την απάτη και τη διαφθορά, 6.7.2021, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/protecting-the-eu-s-financial-interests-from-fraud-and-corruption.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

EUR-Lex, Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, 21.4.2016, <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/united-nations-convention-against-corruption.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 01.02.2024]

Eurojust, Ο Οργανισμός της ΕΕ για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης, Χάγη, 2020, https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2020-12/2020-08_Generic-factsheet_public_Final4_EL.pdf [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Eurojust, Ποιοι είμαστε, <https://www.eurojust.europa.eu/el/node/47/poioi-eimaste> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Eurojust, Ποιος είναι ο σκοπός μας, <https://www.eurojust.europa.eu/el/node/47/poios-einai-o-skopos-mas> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Eurojust, Το έργο της Eurojust, <https://www.eurojust.europa.eu/el/about-us/what-we-do> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Anti-Fraud Office, Union Anti-Fraud Programme - AFIS component, https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp/union-anti-fraud-programme-afis-component_en?prefLang=el&etrans=el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Anti-Fraud Office, Union Anti-Fraud Programme - IMS component, https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp/union-anti-fraud-programme-ims-component_en?prefLang=el&etrans=el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Anti-Fraud Office, Union Anti-Fraud Programme (UAFP), https://anti-fraud.ec.europa.eu/policy/union-anti-fraud-programme-uafp_en?prefLang=el [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Public Prosecutor's Office, Annual Report 2022: EPPO puts spotlight on revenue fraud, 2023, <https://www.eppo.europa.eu/en/news/annual-report-2022-eppo-puts-spotlight-revenue-fraud#:~:text=on%20revenue%20fraud-.Annual%20Report%202022%3A%20EPPO%20puts%20spotlight%20on%20revenue%20fraud,-Published%20on%201> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Public Prosecutor's Office, International cooperation, <https://www.eppo.europa.eu/en/international-cooperation> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Public Prosecutor's Office, Report a crime, <https://www.eppo.europa.eu/en/form/eppo-report-a-crime> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

European Public Prosecutor's Office, Reporting a crime to the EPPO, <https://www.eppo.europa.eu/en/reporting-crime-eppo> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Europol, Σχετικά με την Europol, 11.8.2023, <https://www.europol.europa.eu/about-europol:el> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Europol, European Financial and Economic Crime Centre-EFECC, 2.5.2023, <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-financial-and-economic-crime-centre-efecc> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 08.02.2024]

Flora Cresswell, Altynai Myrzabekova and Lidija Prokic, CPI 2023 for Western Europe & EU: Rule of law and political integrity threats undermine action against corruption, Transparency International, 2024, <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2023->

[west-europe-european-union-rule-of-law-political-integrity-threats-undermine-action-against-corruption](#) [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024]

OECD, 2021 OECD Anti-Bribery Recommendation, <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/2021-oecd-anti-bribery-recommendation.htm> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

OECD, 2023 OECD Global Anti-Corruption & Integrity Forum, Highlights, pages 1 and 6, <https://www.oecd.org/gov/ethics/Highlights%202023.pdf> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

OECD, Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions, <https://www.oecd.org/corruption/oecdantibriberyconvention.htm> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

OECD, OECD and the Sustainable Development Goals: Delivering on universal goals and targets, <https://www.oecd.org/development/sustainable-development-goals.htm> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

OECD, OECD Global Anti-Corruption & Integrity Forum, <https://www.oecd.org/corruption-integrity/forum/home/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

OECD, Our global reach, <https://www.oecd.org/about/members-and-partners/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

OECD, Our history, <https://www.oecd.org/60-years/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Transparency International, About, <https://www.transparency.org/en/about> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Transparency International, Advocacy, <https://www.transparency.org/en/advocacy> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Transparency International, Corruption Perceptions Index 2022, <https://www.transparency.org/en/cpi/2022/index/grc> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024]

Transparency International, Global Corruption Barometer 2017, <https://www.transparency.org/en/gcb/global/global-corruption-barometer-2017> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024]

Transparency International, Global Corruption Barometer, <https://www.transparency.org/en/gcb> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024]

Transparency International, Our Priorities, <https://www.transparency.org/en/our-priorities> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Transparency International, Research, <https://www.transparency.org/en/research> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Transparency International, The ABCS of the CPI: How the corruption perception index is calculated?, <https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 22.02.2024]

United Nations, How the EU and UN cooperate, 21.12.2023, <https://unric.org/en/how-the-eu-and-un-cooperate/> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

United Nations, Office on Drugs and Crime, United Nations Convention against Corruption, <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/uncac.html> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

United Nations, Office on Drugs and Crime, UNODC's Action against Corruption and Economic Crime, <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/index.html?ref=menuaside> [Ημερομηνία τελευταίας πρόσβασης: 15.02.2024]

Διεθνής Νομοθεσία

Council of Europe, Statutory Resolution No. (93)28 on partial and enlarged agreements, 14.5.1993

Council of Europe, Resolution (97) 24 on the twenty guiding principles for the fight against corruption, 6.11.1997

Council of Europe, Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 173, Strasbourg, 27.1.1999

Council of Europe, Resolution (99) 5 Establishing the Group Of States Against Corruption (GRECO), Strasbourg, 1.5.1999

Council of Europe, Civil Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 174, Strasbourg, 4.11.1999

Council of Europe, Recommendation Rec(2003)4 of the Committee of Ministers to member states on common rules against corruption in the funding of political parties and electoral campaigns, Strasbourg, 8.4.2003

Council of Europe, Additional Protocol to the Criminal Law Convention on Corruption, European Treaty Series - No. 191, Strasbourg, 15.5.2003

Memorandum of Understanding between the Council of Europe and the European Union, Strasbourg, 2007

Νομοθεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης

Απόφαση του Συμβουλίου της 28ης Φεβρουαρίου 2002 σχετικά με τη σύσταση της Eurojust προκειμένου να ενισχυθεί η καταπολέμηση των σοβαρών μορφών εγκλήματος, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 6.3.2002

Απόφαση-πλαίσιο αριθ. 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2003 για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 31.7.2003

Απόφαση 2008/801/EK του Συμβουλίου της 25ης Σεπτεμβρίου 2008 για τη σύναψη, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 29.10.2008

Απόφαση 2008/852/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2008 για ένα δίκτυο σημείων επαφής κατά της διαφθοράς, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 12.11.2008

Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Απριλίου 2009 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (Ευρωπόλ), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 15.2.2009

Απόφαση (ΕΕ) 2016/456 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας της 4ης Μαρτίου 2016 σχετικά με τους όρους και τις προϋποθέσεις διεξαγωγής ερευνών της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στο πλαίσιο καταπολέμησης της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης (ΕΚΤ/2016/3), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 30.3.2016

Απόφαση (ΕΕ) 2019/1086 του Συμβουλίου της 18ης Ιουνίου 2019 σχετικά με τη θέση που πρέπει να ληφθεί, εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της συνόδου της ολομέλειας της ομάδας κρατών κατά της διαφθοράς (GRECO) ή στο πλαίσιο της Επιτροπής υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης όσον αφορά την απόφαση για τη χορήγηση στην Ένωση καθεστώτος παρατηρητή στην GRECO, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 26.6.2019

Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 7.6.2016

Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 23.12.1995

Κανονισμός (Ευρατόμ, ΕΚ) αριθ. 2185/96 του Συμβουλίου της 11ης Νοέμβριου 1996 σχετικά με τους ελέγχους και εξακριβώσεις που διεξάγει επιτοπίως η Επιτροπή με

σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από απάτες και λοιπές παρατυπίες, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 15.11.1996

Κανονισμός (ΕΕ, ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 883/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Σεπτεμβρίου 2013 σχετικά με τις έρευνες που πραγματοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) και την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1073/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του Κανονισμού (Ευρατόμ) αριθ. 1074/1999 του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 18.9.2013

Κανονισμός (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 24.5.2016

Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου του 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 31.10.2017

Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1727 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Νοεμβρίου 2018 σχετικά με τον οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη συνεργασία στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης (Eurojust) και την αντικατάσταση και την κατάργηση της απόφασης 2002/187/ΔΕΥ του Συμβουλίου, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 21.11.2018

Κανονισμός (ΕΕ) 2021/785 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2021 για τη θέσπιση του Προγράμματος της Ένωσης για την καταπολέμηση της απάτης και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 250/2014, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 17.5.2021

Κανονισμός (ΕΕ) 2022/838 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2022 για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 όσον αφορά

τη διατήρηση, την ανάλυση και την αποθήκευση, στη Eurojust, αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με γενοκτονίες, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, εγκλήματα πολέμου και συναφείς αξιόποινες πράξεις, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 31.5.2022

Κανονισμός (ΕΕ) 2022/991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2022, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 27.6.2022

Πράξη του Συμβουλίου της 26ης Ιουλίου 1995 για την κατάρτιση της σύμβασης για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Europol) δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 27.11.1995

Οδηγία (ΕΕ) 2017/1371 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Ιουλίου 2017 σχετικά με την καταπολέμηση, μέσω του ποινικού δικαίου, της απάτης εις βάρος των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 28.7.2017

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 7.6.2016

Ελληνική Νομοθεσία

Νόμος 2957/2001, Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για θέματα Αστικού Δικαίου περί διαφθοράς, ΦΕΚ 260/Α/2001

Νόμος 3560/2007, Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης ποινικού δικαίου για τη διαφθορά και του Πρόσθετου σ' αυτήν Πρωτοκόλλου, ΦΕΚ 103/Α/2007

Νόμος 4619/2019, Κύρωση του Ποινικού Κώδικα, ΦΕΚ 95/Α/2019

Νόμος 4622/2019, Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, ΦΕΚ 133/Α/2019

Νόμος 4689/2020, Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, 2017/1371, 2017/541, 2016/1919, 2014/57/ΕΕ, κύρωση του Μνημονίου

Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ΦΕΚ 103/Α/2020

Νόμος 4786/2021, Εφαρμογή διατάξεων του Κανονισμού (ΕΕ) 2017/ 1939 του Συμβουλίου της 12ης Οκτωβρίου 2017 σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας, ρυθμίσεις για τη λειτουργία των δικαστηρίων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ 43/Α/2021